MUHİT

SOVYETLER BİRLİĞİNDE

Sene 4 No. 45 Resimli Aylık Aile Mecmuası *Temmuz 1932*
Nushası 50 Kr.

Abonelerimize Kitap Hediyelerimiz

Bu hediyeleri alan abonelerimize «Muhit» in nushası 15 kuruşa gelir.

Hediyelerin müddeti bu ay nihayetinde bitiyor. İstifade etmekte acele ediuiz.

Muhit neşriyatından

Sefiller	Victor Hügo	174
Küçük erkekler	L. Alcott	175
Eyi Zevcier	„ „	150
Küçük kadınlar	„ „	150
Abraham Lineoln		85
Sevgili Düşman	J. Websler	75
Mütareke acıları	K. Sükrü	75
Cesur Kaptanlar		60
Kölelikten kurtulnş		60
Kutu Kitabı		60
Spor Ruhu		50
Zindelik Atlası		50
Odise	Homère	40
Monnavanna	M. Maeterling	30
San'at7ârlar	Nahit Sırrı	30
Onar Mısra (Şiirler)	Y. Nabi	20

Ahmet Halit kütüphanesi neşriyatından

Yeni Rusya	Falih Rıfkı	150
Kızılcık Dalları	Reşat Nuri	125
Zeytin Dağı	Falih Rıfkı	125
Olağan İşler	Reşat Nuri	100
Yaprak Dökümü	„ „	100
Örümcek Dede	J. Webster	75
Genç kızlara muaşeret usulleri	Falih Esat	50
Mektep Oyunları	Ali İlhami	50

Hilmi kitaphanesi neşriyatından: (eski harflerle)

Lozan muahedesi		120
Lilan İnkılâbı	A. Cevat	50
Ruhiyat	Avni	100
İçtimaiyat	Ali Kâmi	65
Etnografya	Satı'	100
Antere	İz. Melih	35
Bir serencam	Y. Kadri	100
Anna Karenin	Tolstoy	150
Son Arzu	H. Rahmi	65
Cehennemlik	„	124
Tebessümü Elem	„	125
İffet	„	70
Mürebbiye	„	80
Muhabbet tılısımı	„	100
Mezarından kalkan şehit	„	100
Hakka sığındık	„	40
Samur divir	A. Refik	70
Bizans karşısında Türkler		80
Memleket hikâyeleri	R. Halit	100
İstanbulun iç yüzü	„	50
Rubaiyatı Ömer Hayyam (yeni harflerle)		75

İkbal kütüphanesi neşriyatından (yeni harflerle)

Dudaktan Kalbe	R. Nuri	150
Kül kedisi evlendi	S. İzzet	100
Deliler Saltanatı	İ. Fahrettin	125
Nasrettin Hoca	V. Çelebi	50
iş adamı	R. Nuri	50

Kanaat kütüphanesi neşriyatından (yeni harflerle)

Vilyam Şekspir	C. Şahabettin	150
Jan Jak Ruso	S. Simavi	50
Mimar Sinan	A. Refik	50
Üç asırlık Fransız Edebiyatı (1)	R. Nuri	50
„ (2)		50
Abdülhak Hâmit	İ. Necmi	100
Edebiyat	A. Canip	125
Demokrasi (1)	H. Cahit	150
„ (2)	„	150
Vatandaşın kitabı	„	150
Pedagoji	S. Celâl	125
Turhan Valde	A. Refik	157
Adam sarrafı	B. Cahit	50
Dar Kapı	B. Ümit	75

Eski harflerle

Karanfil ve Yasemin	M. Rauf	100
Son Emel	„	100
Hüküm Gecesi	Y. Kadri	100

Umumî Küütphane Külliyatından

Küçük Denizperisi (Anderson) — Casus Çocuk (Alfons Dode) — Dilenci (Gi dö Mopasan) — Mustatil Sandık (Edgar Alan Po) — Kışla hayatı (Jörj Kurtölin) — Divin (Alber Saman) — İki Zavallı (Leon Frabie) — Jorinda ile Jorindel (Grim kardaşlar) Resimli — Mesut Prens (Oscar Wilde) — Arkadaşım (Maksim Gorki) Resimli — Wilhelm Telf (Schiller) Resimli — Marinaj "Hikâye„ (Rabindranat Tagore: 1913 Nobel mükâfatını kazanmıştır) Her kitap 10 kuruştur.

Çocuk Edebiyatı Neşriyatından

Kanada Çayırlarında	Maurice Farney	Resimli	Sahtekâr Çalılar arasında	Grim Biraderler	Resimli
La Fontaine'in Dalgınlıkları	Maurice Farney	„	İplikçi Periler	„	„
Siberya içerisinde	Charles Guyon	„	Kedi Kürklü Kız	„	„
Denizin Dibinde	P. Demousson ve H. Pelier	„	Altıc Dağın Kıralı	„	„
Harikulâde bir Çocuk	Maurice Farney	„	Altın Sakallı Dev	„	„
Burun Ağacı	Grim biraderler	„	Karl Katz	Her kitabın fiatı 10 krş.tır.	„

Tenzilâtlı ve hediveli târifemiz yalnız şahslara mahsustur. Mektep, kütüpane, mahfel, kütüp gibi kollektif müesseseler bu tenzilâttan istifade edemezler. Abone olmak içiu kuponu dolduruq bize gönaermek kâfidir.

İsteyeceğimiz kitapların fiatı abone bedelini geçecek olursa aradaki farkın yalnız yüzde 50 si abone bedeline ilâve olunur.

Kitap hediyesiyie ahone olmak şartları

430 kuruş ile: Bir senelik abone ve 300 kuruşluk kitap

240 kuruş ile: Altı aylık abone ve 500 kuruşluk kitap

125 kuruş ile: Üç aylık abone ve 75 kuruşluk kitap

MÜHİM: İsteyenlere meccanen bir numune nushası gönderllir.

YENİ

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene: 4 | Temmuz, 1932. | Sayı: 45

Lisan Musahabesi:

Beynelmilel Rusça Kelimeler

AHMET CEVAT

Bir milletin tarihine, içtimaî ve harsî hadiselerine dair ne yazılsa mutlaka o milletin lisanından bazı kelimeler kullanmak mecburiyeti hissolunur ve o kelimeler bu suretle, beynelmilel olur. Has isimlerin beynelmilel olduğu herkesçe malûmdur, fakat cins isimlerinden mahallî hususiliği haiz olanlar da ismi-haslar gibi beynelmilel kabul ve istimale mazhar olur. Rus inkîlâbından beri bütün medenî dünya edebiyatına geçen Rusça sözler pek çoktur. Hatta bugünkü Rusyaya Rusyadan ziyade Sovyetler Birliği deniliyor ki bu terkipte kullanılan Sovyet ismi de beynelmilel bir Rusça kelimedir. Manası "meclis„ tir, fakat bugünkü Rusyada Sovyet denilen meclis başka memleketlerdeki meclislerden büsbütün başka türlü bir meclistir. Rusyadan gayrı memleketlerdeki meclislerin *prototipi* [ilk nümunesi] İngiltere parlamentosudur. Hepsi *doğrudan doğruya* halk tarafından seçilmiş meb'uslardan teşekkül eder, Halbuki Rusyanın Sovyetleri başka türlü intihap olunur. Orada halk doğrudan doğruya yalnız nahiyesinin sovyetine âza intihap eder. Kaza sovyetleri nahiye Sovyetleri tarafından içlerinden muayyen adette üza ayırmak suretile, intihap ve teşkil edilir. Kaza sovyetlerinden aynı suretle, ayrılan âzalar vilâyet sovyetlerini teşkil ederler ve nihayet paytaht ta toplanılan büyük Sovyetler kongresinin azalarını vilâyet sovyetleri, yine kendi içlerinden ayırarak, intihap eder. Bundan dolayı Rus sovyetlerine meclis veya parlamento namı verilemiyor, her ısanda *sovyet* deniliyor.

Bolşevik ismi de son senelerde istimali umumileşen Rusça kelimelerdendir; hem de bu isim siyasî muhalifi olan *menşevik* ile beraber beynelmilel olmuştur, bir müddetten beri Menşeviklerin ehemmiyeti hiç kalmadığından isimleri de dünya matbuatından kalkmış gibidir. Bu iki muhalif fırka inkılâptan birkaç sene evvel bir fırka teşkil ediyorlar ve Almanyanın Sosyal Demokrat fırkasile aynı siyasî programa tabi bulunuyorlardı. Aralarında çıkan bazı ihtilâflı meselelerde iki kısma ayrıldılar: Ekseriyet kısmı demek olan "Bolşevikler„ ve akalliyet kısmı demek olan "Menşevikler„. Kendi aralarında bu iki sıfatla ayrılan bu fırkalara nasıl başka bir isim verilebilir?

Bolşeviklerin yeni isimler icat etmesi meşhurdur. Kullandıkları usul bir terkibe giren kelimlerin ilk harflerini bir araya getirmekten ibarettir. Gazetelerde "*Çeka*„, "*Gepeu*„ isimlerine ve bunların benzerlerine her zaman tesadüf ederiz. Bunların birincisi (Ç), (K), ikincisi de (G), (P), (U) harflerinden teşekkül eder. Ç harfi fevkalâde demek olan

(çerezveçagna), K harfi komisyon manasına gelen (Kamisya) kelimelerinin ilk harfleridir. Siyasî cürümlere mahsus, Bolşevik inkılâbında ihdas olunmuş bir nevi daimî mahkemelere verilen bu isme mukabil, başka lisanlarda, nasıl bir kelime bulunabilirdi? G. P. U. da aynile, üç kelimenin ilk harflerinden teşekkül etmiş ve fevkalâde siyasî bir zabıta teşkilâtına verilmiş bir isimdir.

Rusyanın ismi bile şimdi dört harften teşkil ediliyor: S. S. S. R. baştaki üç S ten birincisi birlik demek olan (Soyuz) un, ikincisi (Sovyet) in, üçüncüsü de (Sosyalist) in ilk harfidir; R. harfi de cumhuriyet manasına gelen Respublika nın remzidir.

Bu dört harfin yalnız birincisi beynelmilel olamamıştır, (Soyuz) u Fransızlarla İngilizler (U) harfile göstererek (Union - birlik) kelimesile tercüme ediyorlar; çok defa da Sovyetler Birliği terkibi ve bunun U, S. remzi ile iktifa ediliyor. Bizde bu remzin mukabili, iki harf değiştirilerek, S. S. C. B. (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) olmak zaruridir.

1928 den beri revaç bulan bolşevik kelimeleri arasında en meşhur olanlar: Gosplan, Sovhoz, Kolhozdur.

Bunların birincisi, kelime bekelime, devlet plânı demektir; devletin iktisadî ve malî plânını tanzim için teessüs etmiş bir dairedir. Gos umumiyetle, devlet manasile bir çok yeni ismin başına giren kesilmiş bir lafzdır, tamamı *gosudarstvo* dur; *sovhoz* da, ilk kısmı olan sov malûmumuz olan (sovyet) in baş hecesidir; hoz ise (iktisadî idare) manasına gelen bir kelimenin birinci kısmıdır. Bu iki yarım sözden teşkil edilen yeni kelimenin manası çok hususidir: Devlete ait erazinin işletilmesi için teşkil edilen idare demektir.

Kolhoz kelimesinin birinci kısmı beynelmilel (kolektif) in ve ikinci kısmı şimdi izah ettiğimiz iktisadî idare demek olan (hozyoyestvo) isminin baş hecesinden başka bir şey değildir; köylülere ait toprakların müşterek bir tarla haline getirilerek müşterek aletlerle işletilmesi için vücuda getirilen idare manasında kullanılır.

Okuyucularımıza kolaylık olmak üzere izah ettiğimiz tabirler arasına daha bir çoklarını ilâve etmek lâzımdır. Fakat bu müziç bahsi fazla uzatmamak için yalnız her zaman tesadüf olunan *komsomol* tabirinin manasını söylemekle iktifa edeceğiz. Komünist fırkasının gençlerden teşkil ettiği hizbin erkek âzası bu nam ile anılır, bu teşkilâtın kız azalarına da *komsomolka* deniliyor. Bu isim komünist fırkasına girmeden evvel, her gencin geçirdiği staj devrinde aldığı şerefli bir unvandır. Ondan evvelse çocuk çağında olan genç "*Pionir*„ denilen teşkilâta intisap eder ve siyasî terbiye görür.

Verdiğimiz izahlar sırasında göze çarpmıştır ki Bolşeviklerin tabirleri içinde başka menşelerden gelmiş beynelmilel kelimeler vardır: Sosyalist, Kolektif, Komünist... gibi. Hatta bu tabirlerin de baş taraflarını keserek yaptıkları yeni kelimeler de vardır: *Komintern* bu nevi isimlerdendir; komünist ve internasyonal kelimelerinin baş kısımlarından teşkil edilmiştir. (Komünist internasyonali) demektir; bu isimle onu Sosyalistlerin enternasyonalinden ayırırlar. Bunlara ikinci ve üçüncü enternasyonal de deniliyor. Birincisi meşhur iktisatçı Karl Marks tarafından tesis edilmiş ve 1871 den sonra bir daha toplanamamıştır. Bolşevik inkılâbından sonra, Avrupada Sosyalist ve Sosyal demokrat fırkaları inkılâpçılıklarını kaybettiğinden içlerinde inkılâpçı kalanlar ayrılarak Komünist fırkalarını teşkil etmişlerdir. Bu fırkaların murahhasları üç senede bir Moskovada kongre halinde toplanırlar ve *komintern* veya (üçüncü enternasyonal) namını alırlar. Sosyalistlerin murahhasları ise muhtelif Avrupa şehirlerinde kongrelerini aktederler.

Trende Üç Şahs

Saf Prens, Mirasyedi Tüccar, Mutabasbıs Memur

Dostoyevskinin (Aptal) *İdiot* romanından

Nakleden : Y. K.

Bugünkü Rusyanın inkılâpçı ruhunu hazırlıyanlar arasında Tolstoy, Dostyevski, Gogol gibi çarlık Rusyasının büyük edipleri dahi mühim bir mevki tutarlar. Edebî musahabemizi, bu münasebetle, Dostoyevskiye tahsis ettiğimiz gibi, en meşhur romanlarından biri olan " Aptal - İdiot „ den de iki parçayı aşağıya dercediyoruz.

İkinci Teşrin sonunda idi; nemli ve sisli bir don çözümü havasında, Varşova treni bütün sür'atile Petersburga gidiyordu. Öyle bir sis vardı ki sabahın saat dokuzunda bile ortalık eyice açılmamıştı; demir yolunun sağ ve solunda vagonun pencerelerinden bir şey fark etmek güçtü. Yolcular arasında ecnebi memleketlerden gelen bir kaç kişi vardı, fakat en kalabalık vagonlar üçüncü mevkîe ait olanlardı, ve bunları işgal edenler pek de uzak yerlerden gelmeyorlardı. Hepsi yorgundu ve üşüyordu; hepsinin bir gecelik uykusuzluktan gözleri kapanıyordu; sisli sabah yüzlere sarımsı bir yorgunluk veriyordu.

Üçüncü mevkî kompartimanlarından birinde, iki yolcu, aynı pencereye yakın oturuyordu — her ikisi genç, her ikisi iytinasızca giyinmiş, her ikisinin çehresi oldukça dikkate layık, ve her ikisinde bir birile konuşmak arzusu barizdi...

Bunlardan biri, yirmi yedi yaşlarında ve kısa boylu idi: saçları kıvırcık ve siyaha çok yakın; gözleri çakır, küçük fakat ateşle dolu; burun basık, elmacıkları fırlak; ince dudaklarında daimi bir küstah, alaycı hatta fena gülüş çiziliyor; fakat yüksek ve eyi biçilmiş alnı yüzün alt kısmı ile hasıl olan nahoş intıbaı tashih ediyordu. Yüzünde en ziyade çarpan şey bir kadavra sarılığı idi. Gencin yapılışı iri olmakla beraber bu sarılık çehresine bir takatsızlık ve aynı zamanda acı bir iptilâ hali veriyordu; ne dudakların küstah gülüşü ne de bakışın cür'etkâr ifadesile hemahenk idi.

Kuzu derisinden bol bir gocuğa sıcacık sarınmış bir halde gecenin soğuğuna mukavemet etmişti; halbuki Rusyanın gece ayazı, buna hazırlanmamış olduğu aşikâr görünen komşusunu dondurmuştu. Bu ikinci yolcunun üstünde büyük kukuletalı ve kolsuz kalın bir kaput vardı; bu, İtalya ve İsviçrenin dağlarını gezen turistlerin giydikleri yamçılardandı. Fakat o memleketlerin yolculuğuna uyan bu manto Rusyanın soğuğuna kâfi gelmeyordu.

Yamçılı genç yirmi altı yirmi yedi yaşlarında ve ortadan az yüksek boyda idi; saçları kumral ve gür, yanakları çukurlaşmış, sivri küçük sakalı hemen kâmilen beyazdı. İri, mavi ve sabit gözlerinin tatlı fakat ağır bakışında, bazı müşahedecilere göre, sar'alıların garip ifadesi vardı. Bu gencin çehresinde ince çizgiler yok değildi, fakat o anda solgun yüzü soğuktan adeta morarmıştı. Elinde rengi uçmuş bir mendile sarılmış küçük bir bohça tutuyordu, ihtimal bütün bagajı bundan ibaret idi. Kunduralarının tabanları kalındı, — Rus âdetlerine muhalif bir hususiyeti daha vardı: getr giymişti.

Kuzu derisi gocuklu adam, bir az da işsizlikten, komşusunun kıyafetini tetkîk ettikten sonra onunla lakırdı etmeğe başladı:

— Çok mu üşüyorsunuz? diye sordu.

Aynı zamanda, dudaklarında, eyi terbiye görmemiş insanların başkalarında gördükleri sefaletten duydukları memnuniyeti ifade eden münasebetsiz tebessüm vardı. Muhatabı büyük bir istical ile cevap verdi:

— Pek çok üşüyorum, hem de henüz don çözümündeyiz. Ya don yaparsa? Memleketimizde soğuğun bu derece olacağını hatırıma bile getirmeyordum. Artık bu iklime alışkın değilim.

— Şüphesiz bir ecnebi memleketten geliyorsunuz?

— Evet, İsviçreden.

Siyah saçlı yolcu ıslık çaldı ve gülmeğe başladı.

Muhavere ilerledi. Kumral saçlı genç karşısındakinin bütün suallerine, hayret verici bir nezaketle cevap veriyordu. Bazılarının münasebetsizliğine hiç ehemmiyet vermeyordu. Bu sorgular üzerine, uzun zaman, dört seneden fazla, hastalığı sebebile ecnebi memleketlerde kaldığını söyledi. Titremeler ve ihtilaçlarla kendini belli eden garip bir hastalıktan muztaripti; bu, sar'a veya (Saint Guy) dansı nevinden bir şeydi. Muhatabı onu dinlerken birkaç defa tebessüm etti, hususile "bari eyi ettiler mi?" sualine verdiği "Hayır, eyi edemediler„ cevabına açıkça güldü.

Gocuklu yolcu acı bir tavırla:

— Şüphesiz boşuna bir çok ta paranızı aldılar,

Mükâlemeye böylece karışan adam kılıkça bir kalem efendisine benziyordu.

dedi; halbuki bizim onların doktorlarına ne kadar emniyetimiz var.

İki yolcuya yakın oturan fena giyinmiş biri:

— Çok doğru söyleyorsunuz, diye ilâve etti; çok doğru; Rusyanın servetlerini çekmekten başka bir şey yaptıkları yok.

Mükâlemeye böylece karışan adam kılıkça bir kalem mümeyyizine benzeyordu. İri yapılı, kırklık, burun kırmızı ve yüzü sivilceli bir adamdı.

İsviçre hastahanelerinin müşterisi genç yumuşak ve barıştırıcı bir tavırla izah etti:

— Oh, bana ait cihetten bilseniz ne kadar yanılıyorsunuz. Şüphesiz söylediklerinizi reddedemem, çünkü herkesin başına geleni bilmem, fakat benim doktorum Rusyaya dönmem için muhtaç olduğum parayı bulup bana verinceye kadar kan kustu, ve beni, iki seneden fazla, kendi hesabına orada tuttu.

Siyah saçlı yolcu sordu:

— Nasıl, masraflarınızı ödeyecek kimse yokmu idi?

— Hayır; benim namıma İsviçredeki masraflarımı veren M. Pavlişçef iki sene evvel ölmüş; burada uzakta akrabam olan Ceneral Epançinin karısına yazdım, fakat cevap alamayınca kalktım, yola çıktım.

— O halde nereye gidiyorsunuz?

— Nereye inmek niyetinde olduğumumu soruyorsunuz.. Ben de henüz bilmiyorum... Neresi olursa artık...

— Daha bir karar vermediniz mi?

Ve bunun üzerine gerek siyah saçlı yolcu ve gerek kırmızı burunlu efendi güldü.

Gocuklu: "Korkarım ki neniz var neniz yoksa şu mendile sarılmış?" dedi.

Sivilceli de son derece memnun bir eda ile ilâve etti:

— Ben de bahs ederim ki bütün mamelekiniz bundan ibaret. Ama fıkaralık ayıp değil ya.

Bu iki efendinin fikri doğru idi ve kumral genç bir dakîka bile tereddüt etmeksizin tasdik etti.

İki yolcu katıla katıla güldükten (ve gülme, eğ-

Son bir defa daha aynasına baktı. (s. 8)

lendikleri gencin kendisine de sirayet ettikten) sonra kalem mümeyyizi kılıklı adam devam etti:

— Küçük bohçanız pek te ehemmiyetsiz sayılmaz; gerçi içinde dizi dizi altın paralar bulunduğuna hükm edilemezse de Ceneral Epançinin karısı gibi bir şahsiyetle akrabalığınız doğru ise... Çünkü muhayyilesi kuvvetli olanlarda istiğrap edilmez bir dalgınlıkla... aldanmış olmanızın da ihtimali vardır...

Kumral yolcu cevap verdi:

— Oo! Bunu da doğru bildiniz; hakîkaten öyle, hemen hemen aldanıyorum; o hanım uzaktan akrabam gibi bir şey. Mektubuma cevap vermeyişine hayret bile etmemiştim. Hatta böyle yapacağını düşünmüştüm.

— Boşuna bir pul sarfettiniz, demek. Hım... hiç olmazsa saf ve samimisiniz; bu, makbul bir hasırettir. Ceneral Epançini tanırız, onu herkes tanır. Sizin

İsviçre masraflarınıza bakan müteveffa Pavlişçefi de tanırız, eğer Nikola Andreeviç Pavlişçef ise... Çünkü iki Pavlişçef vardır: bir birinin amcazadesi. Biri hâlâ Kırımda oturuyor. Vefat eden Nikola Andreeviç çok itibarlı bir adamdı, vaktile topraklarında 4000 can çalışırdı...

Kumral genç: "Tam kendisidir, ismi Nikola Andreeviç Pavlişçef idi." diye tasdik etti ve her şeyi bilen bu adamın yüzüne dikkatle baktı...

Bütün bu muhavere esnasında siyah saçlı genç ihmalkâr bir tavırla pencereden bakıyor, esneyor ve halinde yolculuğun sonunu sabırsızlıkla beklediği görülüyordu. Dalgın, çok dalgın, adeta endişeli idi; hali ara sıra acayipleşiyordu: bir yere bakıyor fakat görmeyor, dinleyor fakat işitmeyor, hatta kendi de sebebini bilmeksizin gülüyordu.

Sivilceli efendi bohçalıya birden bire sordu:

— Fakat sormama müsaade edermisiniz, kiminle müşerref oluyorum?

Derhal aldığı cevap şu oldu:

— Prens Leon Nikolaeviç Muişkin.

— Prens Muişkin mi? Leon Nikolaeviç mi? Tanımıyorum, hatta böyle birinin ismini bile işitmiş değilim. Aile ismi tarihidir, Karamzin tarihinde bu ismi bulmak mümkündür; fakat bu isimdeki prenslere artık tesadüf edilmiyor.

— Hakkınız var. Şimdi benden başka hiç bir Muişkin kalmamıştır; ailenin sonuncusu da ben olacağım. Atalarım bir kaç nesilden beri köylü eşrafından ibaretti. Yalnız babam orduda mülâzımı-sani olarak hizmet etti. Ceneral Epançinin karısı da bir prenses Muişkindir ama, nasıl olduğunu bilmiyorum.

Kalem mümeyyizi güldü ve gülmesi öbür yolcuya da sirayet etti. Bu genç muhavereyi değiştirerek sordu:

— Orada, Prens, bir şey mi tahsil ediyordunuz? Bir profesörünüz var mı idi?

— Evet... Tahsil ediyordum...

— Bakınız ben ömrümde hiç bir şey tahsil etmiş değilim.

Prens, itizar etmek isteyormuş gibi, mukabele etti:

— Ben de büyük malûmat kazanmış değilim; sıhhatim tahsilimi devamlı takip etmeğe mani oluyordu.

Siyah saçlı delikanlı birden ve şiddetli bir tavırla sordu:

— Rogojinleri tanır mısınız?

— Hayır hiç tanımıyorum. Rusyada hemen hiç kimseyi tanımam. Siz Rogojinlerden misiniz?

— Evet Parfen Rogojinim.

Kalem efendisi ciddi bir tavır alarak sormağa başladı:

— Parfen mi? Şu Rogojinlerden biri olmayasınız?

Siyah saçlı delikanlı titizlenerek sivilcelinin sözünü kesti:

— Evet, o Rogojinlerden biri.

Esasen bütün o uzun mükâmele esnasında bu adama tek bir söz bile söylememiş, yalnız Prensle konuşmuştu.

Kalem efendisi şaşırdı, gözlerini açtı ve bütün yüzü birden tazimkâr, hatta korkan bir hal aldı ve sözüne devam etti:

— Demek ki... bir ay evvel vefat eden tüccarı mutebereden ve memleketin eski bir hanedanından.. şu Semen Parfenoviç Rogojinin oğlu oluyorsunuz; merhum iki buçuk milyon ruble meblağında bir sermaye bırakmıştır.

Bu sefer de siyah saçlı yolcu, sivilceli yüzlü kalem efendisinin yüzüne bakmağa tenezzül etmeksizin:

— Sen onun iki buçuk milyon ruble bıraktığını nereden biliyorsun?

Ve gözle işaret ederek Prense hitaben ilâve etti:

— Şuna bakınız; mirası anlar anlamaz, karşımda fermaya yatan köpek vaziyeti alıyor. Fakat söylediği doğrudur, babam öleli bir ay olmuştur ve ben şimdi Pskoftan şu gördüğünüz dilenci kıyafetindee ve dönüyorum. Ne kardeşim alçağı ne annem bana bir şey yollamadılar, para değil ya; bir haber bile göndermediler, bu muamele bir köpeğe bile edilmez. Sıtmadan bir aydan fazla Pskofta kaldım.

Sivilceli adam ellerini çırparak:

— Ama şimdi yusyuvarlak bir milyoncuk elinize geçecek, belki de fazlası; dedi. Aman Allahım?

Rogojin tekrar kızgın bir jest ile kalem mümeyizini göstererek:

— Şuna da ne oluyor, bana söylemez misiniz rica ederim? dedi,

Ve ona dönerek ilâve etti:

— Başın aşağıda ayakların havada, önümde dolaşsan bile sana bir kapik vermem.

— Bunu da yaparım, ayaklarım havada da gezerim.

— Böylesi hiç görülmüş mü? İstediğin kadar.. fakat bir hafta karşımda hora tepsen yine bir şey vermem.

— Pek âlâ, vermeyiniz, efendim, vermeyiniz, ben yine dansedeceğim, karımı getireceğim, çocuklarımı önüme dizeceğim ve karşına geçip dans edeceğim.

Siyah saçlı delikanlı tükrük saçarak:

— Tu, be herif! dedi, ve Prense döndü:

— Bakınız Prens, dedi, beş hafta evvel evden kaçıp Pskoftaki halamın yanına geldiğim zaman şu elinizde tuttuğunuz bohça kadar bir paketten başka bir şeyim yoktu. Orada hastalandım ve bu aralık babam da öldü. Onu bir felç götürdü. Toprağı bol olsun ama, az kaldı beni dayak altında öldürüyordu. Bana inanır mısınız, Prens, kaçmasaydım beni muhakkak öldürecekti.

— Onu kızdırmış olacaksınız?

Bu sözleri söyliyen Prens büyük bir merakla karşısındaki fıkara kılıklı milyonere bakıyordu.

[Devamı 75 inci sahifede]

BİR ROMANIN SONU

Dostoyevskinin İdiot ismindeki eserinden

Nakleden : Y. K.

Nastasya Filipoyna, şimdi, üç ay evvel tanıdığından çok farklı bir kadındı. Ve prens onu kendisile izdivaca bu derece sabırsız gördüğüne hayret ediyordu. Çünkü eskiden izdivaç teklifi karşısında, hiddetle ağlar, ona lânetler ve muahazeler saçardı. Prens: "Bu hali, artık bana varmakla beni felâkete düşüreceğinden korkmadığına delâlet eder " diye düşünüyordu. Böyle seri' bir değişme ona tabiî görünmüyordu. Nastasya Filipovna sırf rakîbesi Aglae ye karşı beslediği husumetten mi bu anî nefse itimadı alıyordu? Böyle bir şey farzetmek onun hislerinin derinliğine hakaretti. Bu kararını Rogojin'le evlendiği takdirde başına geleceklerden korktuğu için mi vermişti ? Bütün bu sebepler ve daha başkaları burada bir rol oynamıştı, fakat Muişkinin çoktan beri en doğru olarak farzettiği yegâne sebep şu idi: Zavallı hasta ruhu artık son takatsizliğe düşmüştü. Bu nihayet bir izahtı, fakat prense hiç bir sükûn ve huzur veremiyordu. Bazan denilebilirdi ki hiç bir şey aklına getirmemek için bütün kuvvetile çalışıyor, izdivaca ehemmiyetsiz bir merasim ve hayatın saadetine iştigale değmez bir iş nazarile bakıyor....

Diğer taraftan farkına varmıştı ki Nastasya Filipovna Aglae'nin kendisi için ne demek olduğunu anlamıştı. Ona dair hiç bir şey söylemezdi, fakat çok defa prensin Epançin'lere gitmeğe niyeti olduğunu anardı ve o zaman hisleri yüzünde okunurdu. Genç kadın bu ailenin şehirden gideceğini işittiği vakit neş'eler içinde kalmıştı. O zaman prens, müşahede ve keşf kuvveti pek az olmakla beraber, Nastasya Filipovnanın Aglae'yi şehri terk etmeğe icbar için bir rezalet çıkarmağa teşebbüs edip etmiyeceğinden bile şüphelenmeğe başladı. Epançin ailesine mensup hanımlara rasgelmek güçtü, fakat bir gün Nastasya Filipovna, prensle beraber arabada gezerken, tertibat almış ve ekipajını onların villası önünden geçirmişti. Bu Muişkin için müthiş bir şey olmuştu. Her zamanki gibi şimdi de işin çok geç farkına varmıştı. Bir şey söylemedi, fakat bu yüzden iki gün hasta oldu. Nastasya Filipovna tecrübeyi tekrarlamadı. İzdivaçtan evvelki son günlerde genç kadın çok endişeli idi, prens ihtimamlarını taz'if etmişti.

Kadının Rogojinden bahsetmemesi ona çok garip görünüyordu. İzdivaçtan beş gün evel Daria Aleksiyevna prense Nastasya Filipovna hastalandığından bahsederek derhal eve gelmesi için haber göndermişti. Onu cinnetten hemen hiç farkı olmıyan bir hal içinde bulmuştu : Haykırıyor, titreyor. durmaksızın Rogojinin bahçede saklandığını gözile gördüğünü söylüyor, o gece kendisini öldüreceğinden müthiş bir korku gösteriyordu. Bütün gün sükûnetini bulamamıştı...

İzdivaçtan bir gün evvel genç kadın heyecanlı bir halet içinde idi. Modist Petresburk'tan o gün elbisesini ve baş zinetlerini göndermişti. Prens onu bu tuvalet işlerile bu derece meşgul göreceğini ümit etmiyordu; gelen eşyanın her birini ayrı ayrı methetti ve bu sitayişler onu daha ziyade sevindirmişti. Nastasya Filipovna tuvalet ihtişamına ne için bu kadar ehemmiyet verdiğini saklamıyordu : Şehirde bu izdivaca karşı umumî bir hoşnutsuzluğun mevcut olduğunu işitmişti, bir takım çapkınlar muzıkalı bir patırdı tertip ediyorlarmış, bu merasim için şarkılar bile çıkarılmış imiş. O halde mademki onu maskara etmeğe çalışıyorlardı; o da başını her zamandan daha yüksek tutmağa, hepsini tuvaletlerinin zarafeti ve zenginliği ile ezmeye çalışıyordu : Cür'et ederlerse bağırsınlar, ıslık çalsınlar ! diyordu. O anı düşünürken genç kadının gözleri zaferden parlıyornu. Fakat gece yarısından evvel Daria Aleksiyevna prense derhal gelmesi için haber gönderdi. Nastasya Filipovna müthiş asabî bir buhran içinde idi. Geldiği zaman yatak odasına kapanan genç kadın, sinir nöbetine tutulmuş ağlıyor, hınçkırıyordu. Kapı arkasından seslendiler, evvelâ kimseyi dinlemek istemiyordu. Nihayet yalnız prensi içeri alarak kapıyı tekrar kapadı; derhal önüne diz çökerek: — Ah ben ne yapıyorun ! Sana ne yapıyorum ! Ne yapıyorum ! diye haykırıyor ve prensin dizlerini ihtilâçlarla öpüyordu.

*
* *

Nikâh merasimi için öğleden sonra saat sekiz tespit edilmişti. Saat yedide Nastasya Filipovna hazırdı. Saat altıdan itibaren işsizler güruhu evin etrafında grup grup toplanmağa başlamışlardı; saat yediye doğru ise kilise doluyordu. Şeref delikanlıları Keller ile Burdovski, *frak* ve eldivenlerle merasim için pek münasip bir kıyafette idiler. Yalnız keller aşikâr surette kavgacı tavırlarile prensi biraz endişeye düşürüyordu. Nihayet saat yedi buçukta Muişkin araba ile kiliseye gitti. O da mutat merasimin hiç bir noktasına muhalif hareket etmemeğe ehemmiyet veriyordu. Her şey alenî, açık ve münasip olduğu gibi yapılıyordu.

Sağına soluna tehditli bakışlar fırlatan Keller'in refakatinde gelen prens umumun fısıltısı ve haykırışları arasında kilisenin içinden geçti derhal Sanktuere çekildi. Ondan sonra boksör Keller Nastasya Filipovna'yı getirmeğe gitti. Daria Aleksiyevnanın kapısı önünde prensin kapısına nisbeten iki defa fazla kalabalık vardı. Ve bu kalabalığın vaziyeti daha düşmancasına idi. Evin Peronundan çıkarken Keller halkın bağırtısından kendisini güç tutuyordu. Fakat kalabalığa zılgıt vermeğe hazırlanırken Badrovski ile Daria Aleksiyevna onu men ederek içeri aldılar.

Nastasya Filipovna kalktı; son bir defa daha aynasına baktı ve cebrî bir tebessümle:

— Ne kadar sararmışım? dedi.

Sonra putun önünde dindarlıkla eğildi ve perona geçti. Bir çok sesler gürültüler, görünmesini selamladı. İlk anda berrak gülüşmeler, alkışlar, ıslıklar işitildi; fakat bir an geçince başka tezahurlar da hasıl oldu. Kalabalık içinde bağırıyorlardı:

— Ne kadar güzel!

— Bu hadise ne ilkidir ne sonuncusu!

— İzdivaçla her şey silinir, ahmaklar.

— Hurra! Bu güzelliğin eşi nerede?

— Bir kraliçe! Böylesine canım kurban.

— Bir gecesine hayatım feda!

— Bana bak, Leon Nikolaeviç, sen yola devam et.

Nastasya Filipovna evden çıkarken mendili gibi bembeyazdı, fakat halka bakan siyah gözleri kor parçaları gibi parıldıyordu. Kalabalık bu bakışa mukavemet edemedi; antuzyazm sönmüş yerine gayz ve infial uyanmıştı. Arabanın kapısı açılmıştı; Keller genç kadına elini veriyordu. O anda o bir çığlık kopardı. Evin peronundan ayrılarak kalabalığın içine atıldı. Maiyyet alayını teşkil edenler şaşkınlıktan durakaldılar. Halk açıldı ve evden birkaç adım mesafede Rogojin göründü. Nastasya Filipovna kalabalığın içinde onun bakışını farketmişti. Yanına bir deli gibi koştu ve iki elinden yakaladı:

— Kurtar beni! Götür beni! Şimdi hemen, ve her nereye istersen!

Onu kucağına alıp bir arabaya götürmek Rogojin için bir dakika bile sürmeyen bir iş olmuştu. Cebinden çıkardığı yüz rublelik bir kâğıdı arabacıya uzatarak:

— İstasyona! diye haykırdı. Treni kaçırtmazsan sana yüz ruble daha var!

... Keller bu apansız hadiseden şaşkına dönmüştü. İtizar makamında:

— Bir an daha geçse kendimi toplıyabilecek, mani olabilecktim! diyordu.

Şeref delikanlılarının ilk hareketi başka bir arabaya binip arkalarından koşmak oldu. Fakat yolda fikirlerini değiştirdiler. Keller:

— Olan oldu! Zorla geri almak mümkün değil artık! diyordu.

Burdovski de:

— Prens te böyle bir şeye müsaade etmez! diye ilâve etti.

— .... Sen mi yaptın?..

Rogojinle Nastasya Filipovna tam vaktinde gara geldiler. Trenin kalkmasına bir dakika kala. Rogojin yanından geçen bir köylü kıza yaklaştı; üstünde koyu renkli eskice bir manto vardı, başı yemeni ile örtülü idi. Rogojin buna birdenbire:

— Mantonuza elli ruble veriyorum! diye haykırdı ve bir an içinde parayı eline sıkıştırarak üstünden manto ile yemeniyi sıyırıverdi. Bunlarla arkadaşının düğün süslerini örterek trene bindiler. O muhteşem Nastasya Filipovna herkesin dikkatini fazla celbedeckti.

Gelinin kaçırılması haberi büyük bir sür'atle kiliseye irişmişti. Halk yüksek sesle konuşuyor, hatta gülüyordu. Herkes nişanlının bu habere karşı alacağı vaziyeti görmek istiyordu. Prens hadiseyi öğrenince sarardı, fakat hiç bir hiddet eseri göstermedi. Hemen hiç anlaşılmaz bir sesle:

— Bundan korkuyordum, dedi Bununla beraber böyle bir şeyin olabileceğini düşünmemiştim.

Bir an sustuktan sonra ilâve etti:

— Diğer taraftan... Onun vaziyetine göre... Bu pek tabiî bir şey.

Bu muhakeme Kellere "eşi bulunmaz bir felsefe„ gibi geldi. Prens kiliseden çıktığı zaman çok kişi, sakin olduğunu ve asla ezilmiş görünmediğini farkedebildi.

Ertesi sabah Petresburkta idi. Saat dokuz ile on arasında Rogojinin kapısını çalıyordu. Uzun zaman zilin çalındığı işitilmemiş gibi içerden ses çıkmadı, en sonunda ihtiyar madam Rogojinin apartman kapısı açıldı; yaşlı ve kıyafeti düzgün bir hizmetçi kadın eşikte göründü:

— Parfen Semenoviç evde değil, dedi. Kimi istiyorsunuz?

— Parfen Semenoviç

— Evde değil.

Hizmetçi kadın prense acayip bir tecessüle bakıyordu.

— Hiç olmazsa bana söyleyiniz: bu gece burada mı yattı? Ve eve yalnız mı geldi?

Ziyaretçiyi tetkikten hali kalmıyan hizmetçi kadın bu suali cevapsız bıraktı.

— Onunla beraber dün akşam Nastasya Filipovna gelmedi mi?

— Fakat siz kimsiniz? Müsaade ederseniz ben de bunu sorayım?

— Prens Leon Nikolayeviç Muişkin; Parfen Semenoviçle çok arkadaşız.

— Kendisi evde yok.

Hizmetçi kadın gözlerini indirdi.

— Nastasya Filipovna da yok mu?

— Ben onu tanımıyorum.

— Ya öylemi? Parfen Semenoviç ne zaman gelecek?

— Bilmeyorum.

Kapı tekrar kapandı. Prens bir saat sonra tekrar gelmeğe karar verdi. Avluya girince kapıcıya rasgeldi.

— Parfen Semenoviç evde mi?

— Evet.

— Şimdi bana yok dediler; acaba sebep nedir?

— Evinden mi söylediler?

— Hayır valdesinin hizmetçisi söyledi. Fakat Parfen Semenoviçin kapısını çaldım; kimse açmadı.

— İhtimal tekrar sokağa çıkmıştır. Çok defa haber vermeksizin çıktığı oluyor. Hatta bazan anahtarını da beraber götürür, dairesi üç gün kapalı kalır.

— Dün, emin misin, eve gelmiş midi?

— Evet.

— Nastasya Filipovna da beraber değilmiydi?

— Bilmeyorum o pek sık gelmez; gelmiş olsaydı her halde farkına varılırdı.

Prens çekildi ve bir müddet kaldırımda gezindi, neye karar vereceğini bilmeyordu. Rogojinin evinde

[Ddvamı 77 inci sayfada]

SOVYETLER BİRLİĞİNE SEYAHAT

Yazan: Kontes M. Karolyi

[Vu Mecmuasından]

— Demek, Rusya'ya hareketin kat'î olarak yarın mı?

— Sehayatin ne kadar sürecek?

— Altı hafta, ha!

— Altı kere yedi 42 gün! Meşhur Kork belediye Reisi açlık tecrübesine yalnız 35 gün dayanabilmişti, açlıktan ölmemek için yedi gün evvel dönmelisin. Fakat şakayı bir tarafa bırakalım, giderken elinden geldiği kadar erzak götürmeyi unutmamalısın; çünkü bu adamların nasıl bir kıtlık içinde yaşadıklarını tasavvur edemezsin: hakikî tâbirile, açlıktan ölüyorlar. Ve bir Amerikalı muharririn yazdığı gibi: "Moskova sokaklarında tek bir adamın tebessüm ettiğine rast gelinmez„.

"Hususile, azizem, ihtiyatlı ol, çünkü Lehistan hududunu aşar aşmaz, G. P. U. nun bir memuru peşine takılacak, sözlerin odanda saklanmış bir diktafonla kontrol edilecek ve bir gün kendini ya Siberya steplerinde veya Arkanjel ormanlarında bulursun.„

Dostlarımdan biri bu tefe'ülleri bitirirken bir başkası şunları ilâve ediyordu: "Rusyaya gidip hakikati olduğu gibi görmek ve yazmak istediğinizi söyleyorsunuz, fakat güçlük burada: siz ancak size gösterilecek şeyleri göreceksiniz, sefaleti sizden gizliyecekler. Size yalnız ecnebileri hayrete düşürmek için hazırlanmış bazı müesseseleri gezdirecekler. Kimse ile görüştürmiyecekler, bütün halkın rejime muhalif olduğunu bildirmiyecekler. Halbuki halk Çarlık rejiminden çok daha betbaht ve daha acınacak haldedir. İşçi bir ağır ceza mahkûmu gibi on iki saatten on beş saate

Kızıl Meydanda "Lenin„ in türbesi önünde

kadar çalışıyor ve inkılâptan evvelki ücretten aşağı gündelik alıyor. Fabrikaya süngülülerle götürülüyor ve çıkarken kapıların önünde mitralyozlar dizilmiş bulunuyor. İşte bu usullerle Avrupa pazarlarını *dumping* eşyasile doldurabiliyorlar. Tabiî yeni bir sınıf vardır, bunlar rejimin imtiyazlarından istifade ediyorlar ve eski zadegândan daha müreffeh bir hayat sürüyorlar; bunlar da komünistlerdir. Komiserlerin karıları muhteşem tuvaletler, mücevherler içinde, eski Grandüklerin saraylarında yaşıyorlar ve Kırım sayfiyelerinde şampanyalarla sarhoş oluyorlar. Komünistler dini kaldırdıktan başka san'at eserlerini de sattılar, Hermitajda tek bir Rembrant kalmamıştır; müzelerin nadir ve kıymetli eşyasile zengin oluyorlar. Aile hayatı kalmamış, komünize edilen kadın erkeklerin heveslerine oyuncak olmuş; fena hastalığa tutulmamiş bir kız bulamazsınız. İşte Rusya bu vahşilik içinde inhilâl ediyor. İnkılâp her şeyi yıktı, fakat yeniden hiç bir şey yaratamıyor.„

Cıgarasını yakan diğer dostumuz da başı ile tasdik hareketlerini tekrar edip duruyordu. Sordum :

— Son defa Rusyada ne zaman bulundunuz?

— On dört sene evvel; fakat Rusyanın İslav ruhunu çok eyi bilirim. Sen-Petersburkta büyük fabrikalarımız ve Baku da petrol kuyularımız vardı.

Sükût. Muhibbem dudaklarına kırmızı sürüyor. Kalkarken "Katerin kendi gitmeli ve gözlerile görmelidir, dedi. Oradan, mubalağa etmediğimize kani olarak dönecektir. Şimdi gidelim de ona erzak tedarik edelim. Sana balık konservaları bulmalıyız, çünkü, biliyor musun, Volgada balık kalmamış: ***kulak***lar (zengin köylüler) bolşeviklerin eline geçmesin diye hepsini zehirlemişler.„

KIRMIZI MEYDAN

Moskova. Kırmızı meydan. İverskaya caddesinin arkasında, korkunç ıvan zamanından kalma Moskof mimarisinin şaheseri Senbazil Katedrali dikili duruyor. Bolşevikler dokunmamışlar. Kremlinin kuleleri üzerinde çarların imparatorluk kartalları parlıyor. Sovyetler bir daha dirilmemek üzere ölen bir devrin hatı ralarından korkmayorlar. Fakat şu sur

Moskova caddelerinde Amelenin işten çıkışı

Dnyeprostroy istasyonunda treni bekliyenler.,
[Solda] Moskova tramvaylarında...

boyunca sakit sakit uzanıp giden insanlar safının mânası nedir?

Traşlı kafalar, renk renk kalpaklarla örtülmüş başlar, elmacıkları fırlak, gözleri çekik Kalmuklar, bohçaları arkalarında kaba çizmeli mujikler, kocaman *şuba* gocuklarile Siberya-

İşçi erkek ve kadınlardan bir grup

Belediye çavuşları Moskovada bile beyaz eldivenlidir.

lılar,mat zeytin benizli Kafkasyalılar, incilî silu etli müslümanlar,yavruları sinelerinde kadınlar... Siyah ekmek almak için bekliyen açlar alayı mı bunlar? Yoksa sovyetlerin bütün iktidarını temsil edenlerin ikametgâhı olan Kremlin önünde sükûti bir protesto nümayişi mi var?

Bana anlatıyorlar: Bunlar kırmızı ve siyah mermerden heybetli bir ehram şeklinde yapılmış olan Leninin türbesini ziyaret için sıra bekliyen insanlardır. Müvesvis bir seyyah kulağıma eğilerek: "Acaba bu nümayişi bizim için hazırlamış olmasınlar?„ diye fısıldıyor.

Leninin ölüm yılbaşısı mıdır? Yoksa Sovyetlerin bir inkılâp gününde miyiz? Hayır. Yedi senedenberi, bu böyle devam ediyor: kış, yaz, her gün saat altı ile yirmi bir arasında, yağmur kar veya güneş altında, Sovyetler Birliğinin iki yüz muhtelif ırk ve kavminden insanlar, Pamir yaylalarından donmuş Arkanjel denizlerine ve Pasifik muhitinden Baltık denizine kadar uzanan memleketlerden, buraya, mazlum milletler kurtarıcısına, Yeni Rusyayı yaratan Vladimir İliçe tâzimlerini arza geliyorlar. O, son zamanların büyük maddecisi, bir milletin muhabbetile evliya sırasına konmuş, cam sandukasının içinde, müstehzi tebessümile yatıyor. Bu, eski dinin yerine geçmiş yeni bir din midir? Buna inanamam.

Etrafıma bakınıp G. P. U. nun süngülülerini arıyorum. Fakat ortada vaktile köylülerin kurtuluşu için üstünde can vermiş olanların kanlarına bulanmış idam taşından başka bir şey görmeyorum. Meşhur millî kahraman Stenka Razin orada son muharebesini kaybetmişti. Leninin ehramı, o mazinin intikamını alırcasına, heybetle ve muzafferiyetle dikilmiş duruyordu.

Kremlinin parıltılı yeşil kubbesinde zaferin kırmızı bayrağı dalgalanıyor.

UMUMÎ HAYAT

Sokaklarda daimi bir pazar günü manzarası var, halbuki işler hiç bir gün durmayor. Bu acayip görünen halin sebebi yeni kabul edilen beş günlük hafta ve nöbetleşe, posta posta, çalışma usulüdür. Rusyada olduğü kadar çok çalı-

Harkof da Dinamo klubünün yemek salonunda

yüksek randımanı almak için herkes bugünkü zarurî müsavatsızlığa katlanıyor. Rus halkı, İncilin: " Sonuncular başa geçecekler „ sözünü tatbik mevkiine getiren yegâne millettir, ve zadegân'arla kilise adamlarına öbür dünyadaki birinci mevkîi brakm şlardır. Ücret itibarile işçiden üç defa daha fazla kazanabilen muharrirler, san'atkârlar, ressamlar içtimaî sahnenin ikinci plânında bulunurlar. Stalingratta garın lokantasına gir-

Moskovada : bir işçi klubu

Tifliste Büyük Orient otelinde işçiler istirahatte...

şılan memleket yoktur, halbuki halkın beşte biri daima istirahat halindedir. Bu istirahat edenler beyaz gömlekler ve beyaz entariler giyinmiş olarak Kültür parklarında, müzelerde ve spor sahalarında gezinirler. Fabrikalar durmaksızın işliyor, bazı mağazalar hemen sabaha kadar açıktır - sabahın saat ikisinde baş tuvaleti yaptırmak mümkündür - ve lokantalar (stalovoyalar) dopdolu işler.

Bugünkü Rusyada, tâbir caizse, bir iş snobizmi vardır. Herkes emeği en kıymetli sayılan işçiler sınıfı arasında görülmeğe çalışır. Mühendis ve mimar gibi zekâ işçileri de günden güne daha eyi takdir ediliyor ve daha eyi ücret alıyor. Ecnebi teknik mütehassıslarına bir çok kapitalist memleketlerden ziyade para veriliyor.

Bu cemiyette işçiler umumun hürmetinden istifade eden şerefli sınıftır. İşçi (Rabocçi) bu devrin aristokratıdır, ve ondan en mek için: Kat'i bir yasakla karşılaştık. Bir " Hamleci Brigadı„ yemek yiyordu ve bu iş aristokratlarını rahatsız etmeğe kimsenin haddi yoktu.

" Hamleci Birgatları „ gönüllülerden teşekkül eder; bunlar arkadaşlarına çalışmada misal olurlar. Garpta futbol takımları ne mevkîde iseler Rusyada bu işçi alayları ayni itibarı görürler. Bu alayların erkek ve kadın şampiyonları fotoğraflarile fabrikanın duvarlarını süslerler ve ‚gazetelerin sütunlarına her günkü rekorları yazılır.

Atalet içindeki eski kütleler uyanmıştır. Bir aksiyon ve yaratıcılık devri, orak ve çekiç devri, traktör ve motor devri açılmıştır.

MESKENLER

Eski Rus imparatorluğu şehirlerinin zengin sokaklarında odaları yüksek tavanlı ve geniş konaklar vardı, sahipleri derebeyleri, ticaret ve sınaat erbabı idi. Başka mahallerde ise halkın sefil tabakaları havasız, sudan ve lağımlardan mahrum, kulübe gibi yerlerde, ağıla çekilmiş sürü halinde yaşarlardı. Ev sahipleri şehir ehalisinin ancak yüzde on beşi iken yer sathının yüzde ellisinden fazlasını işgal ederlerdi. 1918 inkılâbı bu müsavatsızlığı düzeltmeğe mecbur kalmıştır. Bir dekret (emirname) ile on bin ruble ve daha fazla kıymetinde olan evler millileştirildi. Daha küçük evlere dokunulmadı, hattâ yenilerinin de yapılmasına ve kiraya verilmesine müsaade olundu. Rusyada kimse ev sahibi olamaz, suretindeki fikir tamamile yanlıştır.

Şehirlerin ehalisi baş döndürücü bir çoğalma gösteriyor. Muharebeden evvel bir buçuk milyon nufusu olan moskovanın bugünkü nufusu üç milyona yakındır. Leningradın nufusu % 38, Uralın merkezi olan Sverdlofskun ehalisi yüzde 74.3 artmıştır... 1931 de ev inşaatına 1 milyar 100 milyon ruble sarf olunmuş, 1932 bütçesinde de bu inşaat için 1 milyar 600 milyon ruble tahsis olunmuştur. Moskovada eski konak ve saraylara 200,000 ve yeni evlere 500,000 insan yerleştirilmiştir. İşçi sınıfının, fakir tabakaların meskeninde vücude getirilen eyileştirme ve çalışma saatlerinin indirilmesi Sovyetler Birliğinde ölüm nispetini azaltmıştır.

Şimdi herkesin beş buçuk metre murabbaı sathında bir meskene hakkı vardır, beş senelik plân sonunda bu mesken sathı altı buçuk ve ikinci plân nihayetinde on iki metre murabbaına çıkarılacaktır.

Garpta kiralar az kazananlar için ağırdır, fakat Rusyada az kazananların verdiği kira aldıkları ücretlerle mütenasip olarak az olur.

Devamı 73 üncü sahifede

Lehistan - Sovyet hududu üzerinde muazzam bir tâk. Bu tâkın bir cephesinde: "Bütün dünya işçilerine selâm„. diğer cephesinde: "Komünizm, hudutları kaldıracaktır.„ cümleleri yazılıdır.

Leningrat çocukları, Büyük Petronun heykeline tırmanıyorlar. (Heykelde görülen yılanda bir mana aramamalıdır. Beygirin kuyruğunu kalkık göstermekten başka bir faydası yoktur.)

Orta Asyada Serbest yetişen atlar

Edebî Musahabe :

Rus Edibi Dostyevski ve Yarattığı Kahraman

AHMET CEVAT

Edebiyat, hususile roman ve tarih, kadar milletlerin aynası olacak hiç bir şey yoktur, ve şüphesiz ancak en büyük romancılar ve tarihçilerdir ki, devir devir, milletlerinin manevî ve maddî tablolarını gelecek nesillere hediye ederler. Edebiyatın bu her iki nev'inde okuyucu muharririn sübjektif adesesile devrin hayatını temaşa eder. Münekkit ise romandaki iki büyük unsuru: Sübjektif ve objektif unsurlarını birbirinden ayırır ve okuyucuya kendi gözlerile görmek iktidarını verir.

Büyük romancıların mahareti hayatın sahnelerini *net* bir objektiften seyrettirmekte ve aynı zamanda hareketlerile beraber hareket ettiren gizli zenperekleri göstermekte görülür.

İçtimaî hayatın aşikâr ve gizli bin bir manzarası vardır, ve bu manzaralar daimî bir bitişiklik içindedir. Büyük romancılar içtimaî hayatın-aşikâr ve gizli-manzaralarındaki bitişikliği kaybetmezler ve eserlerinde yamacılık farkedilmez. İcat maharetleri yamaların ek yerlerini belli etmemekle ölçülür.

Mimaride kulübe ile büyük bir cami arasında ne kadar büyük bir fark varsa romanın da türlü türlü emmuzeçlerinde o kadar ve belki daha büyük farklar olur. Türk köylüsünün kulübesi Rus izbesinden, Süleymaniye camii Sent Bazli kilisesinden ayrıdır. Millî edebiyatlarda her edebiyatın muhtelif tezahürlerinde de böyle büyük farklar vardır, ve her milletin büyük mimarları gibi büyük romancıları da olur. Bir Bukaçyos, bir Servantes, bir Balzak, bir Tolstoy veya bugün kendisinden bahsetmek istediğimiz Dostoyevski o türlü büyük millî romancılardandır. Moskovanın Kızıl meydanına hakim olan Vasili Blajenni Katedrali gözün bir anda ihata ettiği bir abidedir. Dostoyevskinin romanları ve hususile ideali (İdiot) da böyle muazzam bir edebî abidedir, ve çarlık Rusunun millî ruhunu ideal bir surette temsil eder.

Ne yazık ki bizde ne Rusların, ne başka milletlerin büyük eserleri tercüme edilmemiştir! Bu nushaya "Aptal"ın başından ve sonundan iki mühim parça alıyoruz; biri abidenin temelini, öbürü kulesinin zirvesini gösteren fırça darbeleridir. İkisinin arasında kalan bin bir kubbeli, bin bir oklu bina bilmem ne dereceye kadar tahayyül edilebilecek? Fakat elimizden başka bir şey gelmezdi.

***

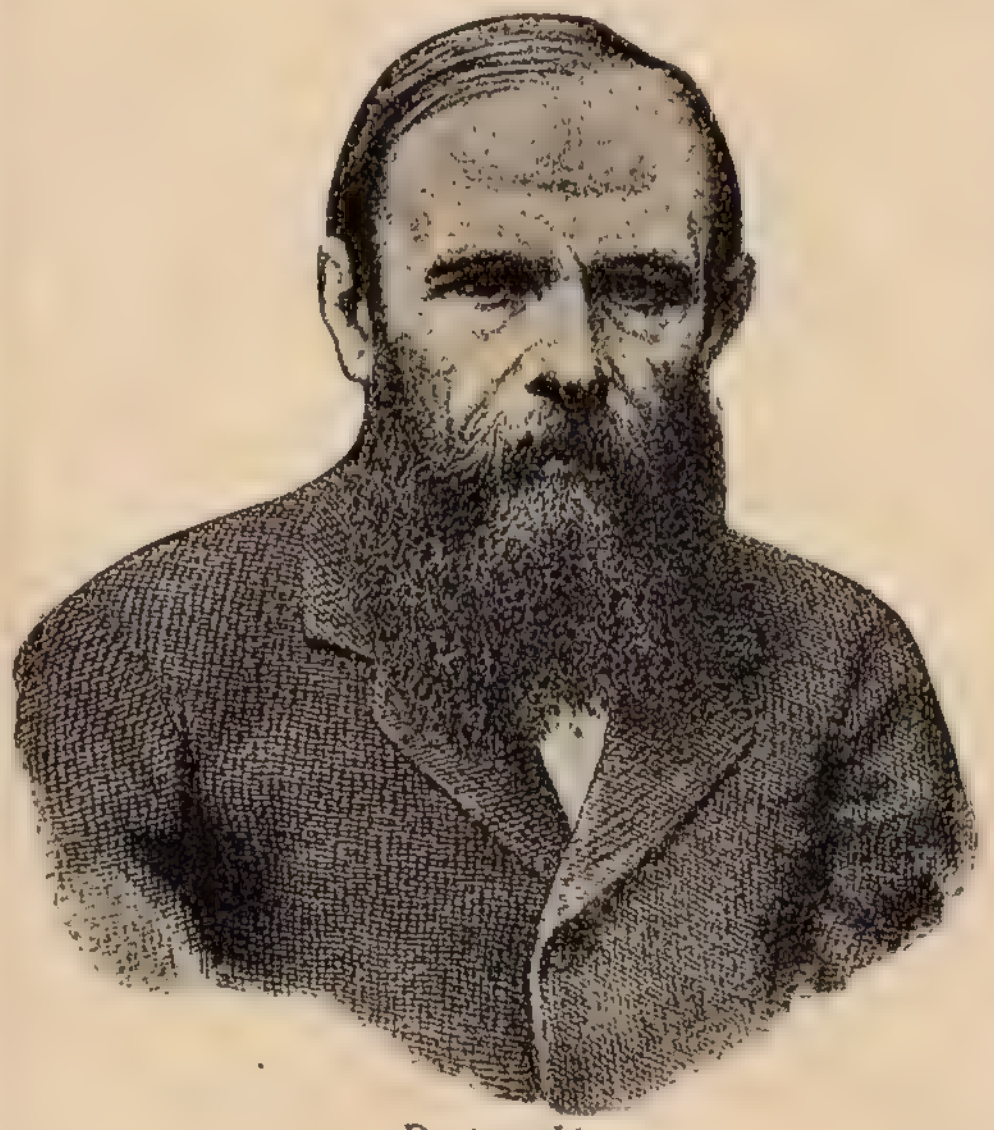

Dostyevski

Dostovyevskinin sübjektif adesesi çarlık Rusyasının ortodoks terbiyesile hazırlanmış bir ruhtur. Kahramanını, bir prens Muişkin ismini taşıyan "Aptal„ı, bu incil terbiyesinin en saf bir emmuzeci olarak alıyor. Daha yakından ve daha derin bakılırsa „Aptal" Dostoyevskinin kendisidir. Denilebilir ki hiç bir roman kahramanı "Aptal" kadar muharririn kendisine benzemez;hatta "Aptal„ı Dostoyevskinin ta kendisi farzetmek te hakikattan uzak bir şey olmaz.

"Aptal„ Dostoyevskinin kendisinde bulduğu hakikî ve kendisine vermek istediği ideal şahsiyettir: "Çocuklar kadar masum„ ve manen mümkün olduğu kadar yükselen, meriz ve misitik bir ruh. Muharrirle kahramanı arasındaki benzeyiş çizgileri çok barizdir: Dostoyevskinin sar'ası bile aptalda vardır. Petresburg kalesinde zincirlere vurulan, darağacının

altında af ile müebbet nefye mahkûm edilerek Sibirya işkencehanelerinde senelerle ıztırap çeken fakat kalbinden isyanlı hiç bir coşkunluk kopmıyan Dostoyevski gibi "Aptal„ ın da ayakları her günkü hayatın demir lâleli bukağılarında, kolları kelepçelerinde muztarip oluyor da ağzından âsi bir enin, bir şikâyet çıkmıyor.

Dostoyevskiyi pek iyi anlıyan ve anlatan Fransız münekkidi De Vogüe diyor ki:

"Prens Muişkin in dokunaklı ve gülünç siması bir tecrübeden mi ibarettir? Hayır; çünkü Dostoyevski kadar şahsî bir muharrir muhayyilesinin en sevgili oğlunda kendisini tasavvur etmekten feragat edemezdi. Kendi ruhunun bir kısmını, en iyi farzettiği kısmını ona naklediyor; hâkim fikirlerini, mutât ihtisaslarını, bünyesine varıncaya kadar her şeyini hatta sar'asını ona veriyor... Hastalığın o uzviyette meflûç ettiği şey kalbin ve zihnin bütün fena tevebbütleridir: Kaba ihtiraslar, hotgâmlık, istihza, açıkgözlük ve açgözlülük... Ve bu sebepten ruhunun büyüklüğünü anlamaktan aciz olanlar ona "aptal, divane„ diyorlar.

"... Böylece hazırlanan şahsı ona karşı hiç mücehhez olmadığı bir âlem içinde, en iğri ahlâklı insanlar ve en karışık ve girift hadiseler arasında yaşatılmalıydı; hep acemiliklerinin gayrı memul muvafakiyetleri, en büyük ustalıklarla aleyhine örülmüş plânlara beceriksiz iyiliğinin muzafferiyetleri gösterilmeliydi... Ve işte prens Muişkin basit insanlardan basittir, fikirlerini keşfettiği bir uşakla ve kendisini tokatlamıya gelen adamla cömert bir kalple konuşur. Muharrir öyle bir maharetle kahramanını yaşatıyor ki okuyucunun zihni bir an bile yabancılık fikrine ilişmiyor. Alemce ukalâ sayılanların karşısında bu basit insan, hepsinden akıllı oluyor ve hakimleri ilzam eden sözleri bulabiliyor. Dostoyevski bütün bu mevkilerde, pek az kelime ile, kendi ruhunu, en bahtiyar bir muvaffakiyetle temerküz ettirir. "Aptal„ ın sözleri çok defa ne kadar güzel ve derindir! İsterse küçük dostları çocuklardan bahsederken: "Ruh çocukların yanında ve onların tesirile şifa bulur„; isterse fazla şiddetle muahaze edilen bir biçareyi müdafaa ederken: "Bir insan hakkında sizin yaptığınız gibi hüküm vermek hatadır; sizde sevgi yoktur, yalnız kat'î adalet hissi vardır, bunun için adil olamıyorsunuz„ demiş olsun. Yakın bir ölüme mahkûm bir hastaya: "Önümüzden„ geçiniz ve saadetimizi bize affediniz„ diyor; bu aynı hasta ise şu sözleri söyliyor: "İhtimal siz beni, ıztıraba lâyık olmadığım için, hakir görürsünüz. Her gece daha fazla ıztırap çekmek kısmet olmuş ise, şu sebeptendir ki o, ıztıraba daha lâyık görülmüştür.„

Fuzulinin belâ ve ıztırap iptilâsını andıran bir ruh, değilmi?

"... Muharrir, büyük bir maharetle, bize evvelâ yumuşak kalpli sakatı kendisine tanıtan, kendi gibi masum ruhlu çocuklarla arkadaşlık ederken tanıyor. Sonra onu bir fena insanlar, mürabahacılar, mahvolmuş ruslar muhitine atıyor; bu adamlar onunla temasa geldikleri gibi, hiç olmazsa bir saat için, ruhan yükseliyorlar, kalpleri yumuşuyor, ruhî kusurları örtülüyor. Bütün kadınlar misitik bir incizap ile kendilerini bu hastaya mütemayil bulurlar, o da onlara yüksekten düşmüş ve cismanî bağlardan kurtulmuş zannolunan bir iptilâ iştiraki gösterir: Semavî bir ruhun arzî bir mahlûka aşkı. İhtimal Dostoyevskinin romanlarında en karanlık ve en orijinal çizgi budur: Hislerin en insanisi olan ve kendisinde beşerî hiç bir şey kalmıyan aşkın ince, aynı zamanda hem zühti hem iptilayi telâkkisi.„

Dostoyevskinin yarattığı kahramana, "aptal„a ne kadar benzediğini anlamak için bir menfa arkadaşının hatıralarındaki şu satırları okumak faydalı olur. Hatıraların sahibi olan Yastryemski ile Dostoyevski ve fikir ve felâket arkadaşlarından Durof bir gece tesadüfen Tobosk hapishanesinde birleşmişlerdi. Yostryemskinin aşağıdaki satırları Dostoyevskinin manevî şahsiyetini tasvir eder:

"Bizi dar, soğuk ve karanlık bir odaya götürdüler. Orada tahta kerevetler ve ot dolu çuvaldan yataklar vardı. Sıfırdan aşağı 40 derece bir soğuk. Kapının arkasında aşağı yukarı yürüyen bir nöbetçinin ağır adımları işitiliyordu.

"Durof kerevetlerden birine uzandı, ben Dostoyevski ile beraber döşeme üzerinde kıvrıldık. Bölmenin arkasından cehennemî bir gürültü geliyordu Fincan, kadeh şakırtıları; iskambil oynıyan insan sesleri; söğüşmeler, küfürler. Durofun el ve ayak parmakları donmuş, bacakları demirlerden yaralanmıştı. Dostoyevski Petresburg kalesi zindanında yüzünde çıkan bir çıbandan muztaripti. Benim de burnum donmuştu. - O hazin vaziyette geçmiş hayatımı, aziz darülfünun arkadaşlarım arasında akıp giden gençliğimi hatırladım, beni sevgili hemşirem o halde görmüş olsa ne diyeceğini düşündüm. Artık benim için bir ümit kalmadığına kanaat getirerek hayatıma bir nihayet vermeğe karar verdim... O acıklı saatte bir metanet bulabildimse buna ancak yanımda, daha yakından, Dostoyevskinin şahsiyetini tanımak sayesinde muvaffak oldum. Dostça ve kuvvet verici mükâlemesi beni ümitsizlikten kurtardı; bende enerji uyandırdı.

"Hiç ummazken, mum, kibrit ve çay tedarik edebildik ki bu sıcak mayi bize nektardan daha lezzetli geldi. Gecenin en büyük kısmı kardeşçe muhabbet içinde geçti. Dostoyevskinin lâtif ve sevimli sesi, hissinin inceliği, neş'eli lâtifeleri, bütün bunlar benim üstümde bir sükûn tesiri yaptı. Ümitsiz kararımdan vazgeçtim. Ertesi sabah her üçümüz kucaklaşarak

ve yaşlar içinde öpüşerek ayrıldık ve bir daha birbirimizi görmedik."

"Dostoyevski o insanlar zümresindendi ki, en kuvvetli erkeklerden oldukları halde kendilerinde kadınların da tabiatından çok şey vardır. Eserlerinde görülen zalim cinnet ve ıztırap çektirmek ihtiyacı gibi hususi-siliklerin bir tarafı bununla izah olunabilir.

"Tabiatı böyle olduğuna göre, lâyık olmadığı halde kör bir talün ona kısmet ettiği felâketlerle seciyesinin derin değişmiş olması kolay anlaşılır. Fakat san'at kabiliyetinin çektiği bu ıztıraplardan fayda gördüğünü de söylersemb ir paradoksa (acayip ve indî bir hükme) düşmüş olacağımı zannetmiyorum.„

De Vogüe diyor ki:

"Muharrirde, kendisinin yalnız san'at kabiliyeti değil bütün manevî hayatı hakkında, aynı fikirde idi. O imtihan azabından, her şeyi ondan öğrenmiş olduğunu söyliyerek, minnettarlıkla bahseder... Çektiği işkenceleri feragatle, kalb huzurile, hatta bazan ıztırap zevki ile anlatır ki bunun sansore verilmiş bir rüşvet olmadığı, muharririn ruhî seciyelerinden ileri geldiği aşikârdır... Neş'e ve hüzün haricî amillerde değil, san'atkârın onları telâkki tarzında mündemiçtir. Hakikî yalnız bir bedbahtlık vardır, o da ümit ve imandan mahrum olmak bedbahtlığıdır. Dostoyevski de bu iki hazine mebzulen vardır. Onları, dört sene, malik olduğu yegâne kitaptan, bir mahkûmun kızı tarafından kendisine verilen eski bir incilden alıyordu. Kendisi bu kitabın sahifeleri üzerinde çoğu adî cani olan felâket arkadaşlarına okumasını nasıl öğrettiğini anlatıyor."

Ruhî seciyesini bu suretle anladığım Dostoyevskinin kahramanı olan "divane veya aptal" ile ayniye sini tasdik etmede hiç bir güçlük çeilkmez.

Bu insanî yüksek seciyeyi bütün büyük Rus muharrirlerinde buluruz, fakat bu ruh hepsinden ziyade Dostoyevski de vardır. De Vogüe: "Dostoyevski yalnız manevî hayatın membaına ehemmiyet verir, diyor; her şeyi, hatta yazmak yani kalbini insanlara vermek, biraz aydınlık ve acıma istedikleri zaman ihtiyaçlarına karşılık bulmak san'atı bile ona o membadan gelir.„ Ondan sonra bu seciyesi üzerinde daha ziyade durarak ilâve ediyor:

"Belki bazı kimseler diyecekler ki: Bu, yeni bir şey değildir, altmış seneden beri yaşadığımız romantik tahayyülattandır, Claude Gueux den Jak Valjana kadar (V. Hugo'nun kahramanları), itibarı iade edilmek istenilen zindan mahkûmları ailesine ilâve olunmuş yeni bir nesildir. — fakat daha dikkatli bakılsın, iki telâkki arasında müşterek hiç bir nokta yoktur. Fransız edebiyatına kasten sokulan bu mevzular ekseri bizde sınaî ve sahte intibaını bırakan bir Antitezler oyunudur; Zindan mahkûmu namuslu insan; sefile namuslu kadın zararına büyütülür. Rus muharririnde böyle bir antitezin gölgesi bile yoktur; takdir ettiği şahıslara kimseyi feda etmez. Onları kahraman yapmaz; oldukları gibi, kusurları ve sefaletlerile gösterir; ancak onlarda ilâhi şuleyi ısrarla arar ve onları şefkate lâyık, düşmüş kardeşler gibi göstermeğe çalışır.

Bu mülâhazalar "Ölüler evinden hatıralar„ eser hakkında yazılmıştır, fakat "İdiot„ daki şahıslara tamamile kabili tatbiktir. Yalnız "Divane„ bütün beşerî kusurlarile bu ilâhi ruhun menbaına malik, idealleşmiş bir şahsiyettir ve bu suretle muharririn kendisile aynı insan oluyor.

Büyük san'atkârların romanlarında hakikat ile icadın hissesini arayan bir münakkit için Dostoyevskinin "divane„si ("Aptal„ı) en ustaca yaratılmış bir misal teşkil eder.

Süleymaniye camii

St. Bazil Mabedi

TOPRAK İNKILÂBININ TATBİKATI

Yazan: Kont Mişel Karolyi

Sovhozlar devlet hesabına işletilen çiftliklerdir. Teknik itibarile sovhozlar, itiraz kabul etmez surette, sovyetler memleketinin en ileri ziraat şeklidir. Eski devlet toprakları 1928 de yeni bir şekilde işletilmeğe başlanmıştır. Bu yolla zengin köylülerin *çiftbozanlığı* sebebile eksilen buğday hasılatını telâfi etmek isteniliyordu. Hükûmet *kulak* denilen zengin köylülere muhtaç olmamak maksadını takip ediyordu; devlete ait toprakları işleterek kulak zümresini senede verdikleri 100 milyon pud (bir pud 16 kilodan biraz fazladır) buğdayı kendi yetiştirecekti; buna az zamanda muvaffak oldu ve 1931 de bu miktardan çok daha fazla buğday yetiştirilebildi; 1932 de sovhozların 200.000.000 puddan daha az hasılat almıyacağı tehmin edilmektedir.

Devlete ait topraklar ancak 2 milyon hektar kadardır ki istenilen hasılatı yetiştirmeğe kâfi olamıyacaktı, bunun için hükûmet teknisyenlerine tetkikat yaptırarak işlenmesi mümkün yeni topraklar aradı ve bakir erazi olmak üzere U.R.S.S dahilinde 400 milyon hektar genişliğinde toprakların mevcut olduğu anlaşıldı, bunların, şimdiki halde, ancak 10 milyon hektarı sovhozlara verilmiştir.

Bu bakir toprakların iki faydası vardır : birkaç sene ekilebilir ve gübreye muhtaç olmazlar, sonra makinelerle işlenildikleri için az miktarda insan kullanmak mümkündür, bu suretle satılığa çıkarılabilecek buğday fazla olur.

Sovhozlar çok geniş çiftliklerdir. 30 bin hektardan 220 bin hektara kadar muhtelif genişlikte olanları vardır, Ziyaret ettiğim sovhozlardan Verblyud 121.500 hektardır; Gigant

Kurak erazi mıntakasında Kanal açılıyor.

(Dev) ise bunun iki misli genişliktedir, boyu 86 kilometre, eni 63 kilometre kadardır. Bu cesim mesafeleri saatte 80 kilometre yapan bir otomobille dolaştık.

Sovhozlarda çalışanların ancak yüzde onu köylüdür, diğerleri makinist, agronom ve traktörcüdür. Hasat mevsiminde, *fenerler* vasıtasile, iş gündüz gibi geceleri de devam eder.

Verblynd altın renginde ve başak ummanının ortasında; sovhozların arme çimentodan beyaz kalpgâhı gibi, görünür. Hiç bir yerde misli görülmiyen faaliyet merkezi *buğday fabrikası* denilen bir kuvvetli elektrik müvellidesile harekete gatirilmektedir.

Anneler ve kızlar: Bu kızlardan birisine, kiliseye gidip gitmediğini sorduk: «Evet, çünkü annem öyle isteyor.»

Buranın kireçle badana edilmiş lokantasında Lenin ile Stalinin resimlerinden, boyalı afişlerden başka tezyinat yok-

Bir kazak köyünde mesken tipi

tur, birde beş senelik plana dair grafikler ve bir köşede *dıvar gazetesi*.

Ayrı bir bina Amerika mütehassıslarına tahsis edilmiştir. Amerikalılar orada toplu olarak tam memleketlerinde olduğu gibi, yaşarlar. Amerikanın istiklâl bayramı gününde, 14 Temmuzda buraya gelmiştik; binanın direğine yıldızlı bayraklarını çekmişlerdi; bizimle beraber Volga'dan beri seyahat eden Amerika misleri bu manzarayı sevinçle karşıladılar.

Fabrikalar binasının bir yanında tohum istıfasına ait laboratuvarları ve ziraat müzesini ihtiva eden başka bir bina var. Ziraat müzesi U.R.S.S. dahilindeki model müzelerden biridir. İçindeki planlar, diyagramlar, plan ve mihanik ziraatinin yüksekliğini, okumak bilmiyenlerin bile anlıyacağı bir vuzuh ile gösterirler.

ZİRAÎ ÂLET ve MAKİNELER

Sovyetler birliği kendisini ziraî makinelerle techiz etmek için misli işitilmemiş ceht ve gayretler sarfetmiştir. Bu uğurda 1930

Yeni bir çiftçi şehri olan Verbelyüg den bir manzara

da eski Rusyaya nisbetle, beş misli daha yüksek bir kredi tahsis ediyordu: yani, 321 milyon ruble. Şimdi dört büyük fabrika traktör yapıyor. 1931 — 1932 senesinde bu fabrikalardan çıkacak traktörlerin miktarları şudur:

Stalingrat (Volga) dan	: 30.000	traktör;
Harkof (Ukrayna) dan	: 50.000	„ ;
Çelyansk (Siberya) dan	: 40.000	„ ;
Leningrat (Potilof) tan	: 20.000	„ ;
Yekûn	140.000	

Şimdi işlemekte olan traktörlerin miktarı ise 200 bindir. Daha bir sene sonra miktarları iki misli fazla olacak ve senelerle bu miktarlar bu nispette artacaktır. Bu cehtin büyüklüğünü an-

Kurak arazinin imdadına koşan kanal (Semerkand da Ravalstroy kanalı)

lamak için onu Amerika Müttehidesinin ziraî aletlerile mukayese etmelidir.

Amerika Müttehidesi 1919 da 80.000 ve 1930 da 1.000.000 traktöre malikti; senede 83.636 traktör nispetinde bir çoğalma hasıl olmuştur. Rusyada ise senede bu sayının iki misli kadar bir çoğalma temin edilecektir.

Biçen - döğen makinaları (Kombinler) mukayesesi daha barizdir, 1928 de Amerika Müttehidesinde 28.000 kombin çalışırdı. Sovyetler Birliğinde, 1928 de 1.500, 1930 da 1.600, 1931 de 5.260 kombin vardı. 1932 dahilinde bu makinaların miktarı 21 bine çıkarılacaktır.

Traktörler Amerika Müttehidesinde, senede ancak (âzamî) 600 saat çalışabildiği halde Sovyetler Birliğinde 2.500 saat çalışabiliyor; mülk çiftliklerin geniş olması, Amerikada, traktörlerin çok zaman boş kalmasına sebep olmaktadır.

İKİ NESİL

Boaroda bir kolhozun şefini ziyaret ediyoruz. Evi köyün içindedir, orada ihtiyar babası ve anasile beraber oturuyor.

Şef çok genç bir adamdır. Akşam yemeği masasında konuşuyoruz:

— Demek hepiniz aynı ücreti almıyorsunuz?

— Hayır. Bizde ücretler dört beş kısımdır. Arabacılar, inek ve koyun çobanları günde bir ruble, çift sürenler günde bir buçuk ruble, büro memurları ve makinistler günde iki ruble alırlar. Esasen bizde ücret gündelikle değildir, herkesin sene nihayeti hesabı görülür ve o zaman gündeliği kaça geldiği anlaşılır. İyi çalışmıyanlar evvelâ ceza görürler, sonra fena çalışmakta devam ederlerse kolhozdan ayrılırlar.

— Senede kaç gün çalışırsınız?

— 180, 200 günden fazla değil.. Kış buralarda uzun ve şiddetli olur.

— Ya kolhozun açığı olursa ne yaparsınız?

— Bir kolhozun işleri bozuk giderse, bir kapitalist teşebbüsü gibi iflâs etmesinden korkulmaz. Devlet ona yardım eder. Toprak için hiç icar da verilmiyor.

— Eski rejimde ne kazanırdınız?

Bir Kolhazın direktörü, meslektaşları arasında

Odanın bir köşesinde oturup mükâlemeyi dinleyen bir ihtiyar bu suale haykırarak cevap verdi:

— Şüphesiz ki o zaman daha fazla kazanılırdı!

Kızlardan biri atıldı:

— Evet, ama büyük baba unutuyor ki o zaman ihtiyarlar ve hastalar için hiç bir şey alınmazdı; şimdi onların da hakkı veriliyor. Sonra, mektep parası da vermiyoruz, o zaman verilirdi.

Bir genç adam ilâve etti:

— Ya vergiler? Büyük baba bunları unutuyor. Sonra bir türlü anlamıyor ki, bütün şeyler, hükûmet ve devlet.. dahil olduğu halde, her şey bizimdir, şimdi.

— Ya hasılât şimdi daha iyi midir?

— Elbet. Evvelden desyatin başına 44 pud buğday alırdık, bu sene kurak gitmesine rağmen 54 pud alabildik.

Başka birisi mükâlemeye karıştı:

— Sonra, makinelerle iş çabuk bitiyor; eskiden 30 günde görülen bir iş için şimdi 11 gün kâfi geliyor. Ya tohumlar? Şimdi kuraklığa daha çok dayanan seçme tohumlar almıyormuyuz?

Fakat büyük baba köşesinde başını sallıyordu. Aşikâr bir surette yeni rejimi övmeleri onu sinirlendiriyordu. Ensesini kaşıyarak:

— Evet, gençler memnun.. Hususile onlara ihtiyarları dinlememek dersi verileli beri... Bu şeyleri görmek felâket değil mi? Kiliseye giden de yok artık! Oğlum da öyle; komünizm demiyormu, bütün kanı ateş gibi kaynıyor. Yapsınlar, bir şey demem, ama beni de rahat bıraksınlar, dinime ilişmesinler!

Torunu, kolhozun şefi, cevap verdi:

— Evet, fakat büyük babamın din dediği bir takım hilebazlıklardan başka bir şey değil.

Ben ihtiyara sordum:

— Kiliseyi kapadılar mı?

Gülerek cevap verdi:

— Hayır, fakat gençler gitmiyorlar; papas ta dört köylüsü ile geçinemiyor bile.

İhtiyar benim alâkadar nazarla baktığımı görünce ilâve etti:

— Anlıyormusun, arkadaş (Tavariş), evvelden bütün paralarını ben alır, idareye ben bakardım. Şimdi benim elime hiç bir şey geçmiyor. On altı yaşındaki küçük Sonya bile parasını kendi alır.

Torunu ayağa kalktı, tebessüm ederek omuzuna dokundu:

— Büyük baba, şunu da söyle bakalım, sana bakan da kolhoz değilmidir?

*
* *

Yeni ziraat sisteminin bugünkü neticeleri

Ekilen topraklar:

1913	de:	105.000.000	Hektar;
1930-31	de:	137.000.000	„
1933	de: (tahmin olunan)	150.000.000	„

Devamı 71 inci sahifede

Sovyetler Birliğinde sütçülük

Sovyetler Rusyasının Ehemmiyeti

SHERWOOD EDDY
(The Challange of Russia)
ismindeki eserden

Sovyetler Rusyasının ehemmiyeti evvelâ işgal ettiği geniş coğrafya sahası itibariledir. Devlet olarak en geniş ve kesiksiz arz sahasıdır. Mesahası: 21,352,872 kilometro murabbaıdır. Bu sahanın yüzde 24.1 i ıssızdır. Meskûn kısmının yüzde 81.9 u da ziraate kabiliyetlidir.

Saha itibarile Amerika Müttehidesinin takriben üç misli, Avrupanın Rusyadan mada kısmının dört misli ve bütün arzın meskûn kısmının altıda biridir. Yalnız Sibirya, geniş menbalarile, Amerika Müttehidesinin bir buçuk mislidir; Sibirya Belçika kesafetinde meskûn olmuş olsa arz üzerinde yaşayan bütün insanlar kadar nüfusu olurdu.

Rusyanın nüfusu:

Rusyanın Sovyetler Birliğine dahil kısmının 1897 de nüfusu: 106,256,000 idi.

1 Teşrinevvel 1930 tarihinde takriben 160,000,000 olmuştur.

Nüfusun çoğalma nispeti çok mühimdir.

Umumî tahrir, 1926 da, Rusyanın nüfusunu 147 milyon olarak göstermişti. Senede çoğalma nispeti bin nüfusta 23.3 tür. Buna nazaran her sene Sovyetler Rusyası ahalisi 3,657,000 artmaktadır. Halbuki Avrupanın Rusyadan mada kısmı 370 milyon nüfusa maliktir ve bu nüfus her sene yalnız 3 milyon kadar artar. Bu rakkamlar gösteriyor ki Sovyetler Rusyası ehalisine, her gün, 10,000 kişi ilâve olunmaktadır.

Doğum ve ölüm nispeti:

1897 de artma nispeti ancak binde 18 iken şimdi binde 23,3 e çıkmıştır.

Son üç senede doğumların vasatisi binde 42,9 ve ölümlerin vasatisi binde 20.7 dir: halbuki muharebeden evvel bu nisbet binde 28.6 idi.

Demek ki doğumlar çoğalmamış ise de ölümlülük nispeti küçültülmüştür. Avrupanın hiç bir memleketinde bundan daha iyi bir doğum - ölüm nispeti yoktur.

Rusyada milliyetler:

Rusyada 149 lisan konuşuluyor; milliyetlerin, kavm ve kabîlelerin mikdarı 182 dir.

Ekilebilen saha:

Sovyetler Rusyasında ekilebilen saha:

1,414,700,000 akr, yahut 5,658,800,000 Türk dönümüdür.

Amerika müttehidesinin ise ekilebilen sahası:

878,800,000 akr, yahut 3,515,200,000 Türk dönümüdür. Mukayeseleri (35:56) nispetindedir; Rusyanın ziraî sahası Amerika müttehidesininkinden bir buçuk defa fazladır. Bu sahaların hepsi ekilmekte değildir. Ekilen kısımlar mukayese edilecek olursa:

Amerika müttehidesi 293 milyon akr ile birinci, Rusya 279 milyon akr ile ikinci, Hindistan 264 milyon akr ile üçüncü gelir. Fakat Rusya seneden seneye ekilen sahayı o suretle arttırmaktadır ki bu nispet devam ederse on sene içinde hububat yetiştiren memleketlerin birincisi olacaktır. Senede iki milyon dönüm çayır hububat tarlası haline getirilmektedir ve ziraatta fennin en müterakki alet ve vasıtaları tatbik olunuyor.

Demiryolları:

Rusya demir yolları itibarile dünyanın ikinci memleketidir. Bu yolların uzunluğu 46,434 mil (veya: 67,900 kilometre) dir.

Her sene bu yolların uzunluğu 2000 kilometre kadar çoğaltılmaktadır.

Tabiî menbalar:

Rusyanın elektrik ve su kuvvetleri çok zengindir.

Medeniyetin temeli olan gaz, demir, kömür madenleri de çok zengindir. Kömür rezervaları 465 milyar ton tahmin edilmektedir.

Beynelmilel jeoloji kongresi Donetz vadisindeki antrasit rezervalarını İngiltere kömürlerinin üç misli ve Amerika müttehidesi kömürlerinin iki misli olarak tahmin etmiştir.

Sovyet Birliğinin gazını, ekseriyetle, 2,814 milyon ton olarak tahmin ediyorlar. Dünyada mevcut gazların yüzde 35 inden fazladır. İstismar edilen sahalardaki demiri 1,647 milyon ton olarak tahmin ediliyor ki memleketi bir kaç asır idare edebilir. Orallarda bütün bazı dağlar bu maden cihetinden som demir denilecek derecede zengindir. Kursk mıntakasındaki demir bütün Avrupanın demirinden fazla olarak 13 milyar ton tahmin edilmektedir.

Manevi kuvvetler:

Rusyanın en büyük ehemmiyeti bolşeviklerin ruhunda mündemiç olan manevi kuvvettir. Bunun bir misline ancak Muhammedin sahabelerinde veya Kromvelin arkadaşlarında tesadüf edilebilir. Hiç bir bolşevik ayda 112 dolardan fazla ücret almaz ve ne zaman kendisine: "Kalk kutup denizine veya Pasifik muhitine git„ derlerse, itirazsız kalkar, vazifesi başına gider!

Bu komünistler şimdi 5.000.000 kadardır.

KIZIL ORDU

Kızıl Orduda beyaz elbiseli askerler: Ski li müfreze efradı.

Tayyareciler

Suvari umum kumandanı Jeneral Bodiyeni

Rus diktatorasının diğer bir âleti de Kızıl Ordu dur. Bu orduya eski sevk ve idare erkânının intisapları memnudur; orduyu bir terbiye vasıtası olarak tutan rejim büyük faideler temin etmiştir. Şehirlerden ziyade şehirler haricinde bu vazifeyi ifa eden kıtalar, kıyafet, gıda ve talim itibariyle çok yüksek bir derecededir.

Piyade

Kızıl ordu borizanları

ricinde kendilerini eğlendiren ve yorgunluklarını gideren klüpleri vardır. Onların tahsil ve terbiyesinde o kadar büyük bir intizam ve ciddiyet gösterilir ki, vazifelerini bitirip aile ocaklarına döndükleri zaman, hükûmetin sistemi, vaziyeti ve faideleri hakkında tam malûmatla müçehhez bulunurlar, ve bu suretle propaganda işlerinde büyük roller oynarlar. Fabrikalara civar şehirlerde bulunan kıtalar efradı müsait zamanlarında bu fabrikalarda işçilerle birlikte çalıştırılır ve kendilerine bu suretle san'at öğretilir.

Kızıl ordu baş kumandanı Vorɔşilof T. San ihtilâlinin 13 üncü senei devriyesi merasiminde ecnebi ataşemiliterlerini kabul ediyor.

[Sahifenin ortasında] Brɟansk da askerler, İliçevka gazetesinin divara asılan son nushasını okuyorlar.

Bir piyade mektebi talebeleri müsamerede eğleniyorlar.

Alayın mutalea salonunda askerler Alman ve Rus gazetelerini, kitaplarını okuyorlar.

SOVYETLERİN BUĞDAY ZAFERİ

Anna Louise Strong un bir eserinden:

Mart rüzgârı şarktan, Asyanın içinden eserek geldi. Afgan tepelerinden Kafkas dağlarını dolandı, bütün sıcaklığiyle cenubî Ukranyaya yetişti. Bunun üzerine, Moskovadan Vlâdistoka kadar, en küçük kasabalara bile gazetelerin yayması lâzım gelen tatlı haber şu oldu:

"Cenubu şarkîden sıcak rüzgâr esiyor Toprak sür'atle kuruyor. Tarla işleri bu hafta başlamalıdır.„

Birden, ziraat mekteplerinin bütün yüksek sınıfları seferber edildi. Moskova sokaklarından yukarı aşağı, bayraklarla, şarkı söyleyerek yürüyorlar: hepsi cenuba, Sovyetlerin buğday muharebesi için köylüleri organize etmeye!

Ben de onlarla beraber cenuba, baharı karşılamağa gidiyorum. Yirmi dört saatlik bir demiryolu yolculuğundan sonra, cenupta, ona kavuştum. Budarius da "bir alay opera mugannileri„ne rastgeldim, Leningrat devlet operasından geliyorlardı. Tarla işçilerinin şenliklerinde şarkı söyleriz biz, dediler, ve ilâve ettiler:

"Geniş kollektif çiftliklerde binlerle işçi alay alay organize edilir. Bu çalışma tarzı tamamile yenidir. Bunlara evvelâ tecrübe dersleri yaptırılır, tiyatro temsilleri için provalar yapıldığı gibi. Sonra ekme zamanı gelince emniyetle harekete geçilir; artık herkes vazifesini biliyordu. Aletler tamir edilmiş, atla durmuş, bütün insanlar iş başında hazırdır. Umumî tecrübeler geceye kadar devam eder. Musikî ile, şarkılarla işler daha iyi yürür. Bunun cazibesine o vakte kadar müteredditt

Bu resim bir senbol değildir. Rus köylüleri, Balkan köylüleri gibi, buğdayı biçtikten sonra demetleri bağlamak için, elleri serbest kalmak maksadiyle, orağı başlarına koymayı âdet edinmişlerdir.

Bir Kafkas köylüsü tarladan dönüşte

kalan köylüler de kapılarak iştirâk ederler. -İlk günü, sabaha karşı, kalkılır, tarlalara alay halinde çıkılır.„

Ak sakallı, muhterem bir insan yanıma geldi. "Ben Leningratta Astronomi - heyet profesörüyüm, dedi. Yanımda göklere ait lantern levhaları vardır; tarla işçilerine, akşamları, konferanslar veririm.„ Buğday için, ekmek içen açılan şu Millî mücadele ortasında, şu ak sakallı muhterem adam, işçi alaylarına lantern levhalariyle heyet konferansları veriyor!

Bu ekin seferinin reisi hayretimize cevap olarak izahat veriyor: "Bizim tarla alaylarımız akşamları konferansları severler; hususiyle - diye ilâve ediyor - heyet konferanslarından daha iyi ne olabilir?„

Şimendiferden çiftliklere geldik. Sapan sürmek elinden gelen her köylüyü tarla üzerinde hazır bulduk. Kollektifleştirilen öküzler olsun, "şahslara ait hayvanlar olsun, hepsi çalışır; işçiler toprak sürüyor, sürgü çekiyor, tohum ekiyor. On iki köyün zengin siyah toprakları, şimdi, tek bir tarla haline konmuş, işleniyor. Saatten saate, muntazam fasılalarla, işçi alayları geçiyor; atlı alaylar öküzlü alaylar, traktorlu alaylar; hepsinde, fabrikalarda olduğu gibi, pılânlı bir iş bölümü var.

Baştan başa, ayni istikamette, umumî bir harekette:

Devamı 71 inci sahifede

U. R. S. S. Reisi Kalenin

Kolhozlarda (müşterek çiftliklerde) çalışmak üzere toplanan halk, muntazam kıtalar halinde caddelerden geçerken.

Sovyetler Birliğinin Pamuk Imparatorluğu

Valentin V. Çikof
[Asia Mecmuasından]

Taşkentte, Orta Asya Pamuk Trüstünün Amerikan bürosunda, birdenbire iş durdu: Hepimiz pencerelere koşuştuk; çünkü yaklaşan seslerden, gülmelerden ve bir bando muzika ahenklerinden çıkan bir gürültü işitmiştik. Bu, alıştığımız *parade* dan, ihtifallerden biri mi idi?

Lenin Sokağında, Orta Asya Pamuk Trüstünün çok pencereli boz binasının bir köşesinden bir *öküz arabası* göründü, arkasından başkaları geliyorlardı. Bunlara istif edilmiş pamuk hararlarının üstünde yayılıp oturan yorgun fakat zafer neş'eli Özbeklerin elinde şen renkli bayraklar dalgalanıyordu. Şurada burada ateş kırmızısı lekeler: ateş yüzlü Özbek kızlarının kara saçlarını örten yemeniler veya ellerinde tuttukları bayraklar. Bu alay senenin ilk pamuk mahsulünü Taşkent fabrikalarına getiren ilk Kızıl *Obuz* du.

Pamuk hasadı bütün Sovyetler Birliğinin iktisadiyatı için o derece hayatidir ki hükûmet bu uğurda bütün eli tutar insanları- hususile hararetli Komsomolları (komünist gençlerini) seferber etmişti.

Taşkent ne kadar değişmiş! Yirmi sene evvel, ben burada ailemle beraber yaşarken, ne böyle cesim pamuk trüstü binası vardı, ne Komünist paratları olurdu, ne de sokaklar kaldırımlı idi. Şehrin çayhanelerinde kırmızı bayraklar yoktu; orada, pitoresk pazar yerlerini gezdikten sonra yorgun düşenler fincan fincan ıtır kokulu çaylar içerdi. Çar rejiminin o günlerinde, Türkistanda başlıyacak olan pamuk ziraatinin sulama projelerinde çalışıyordum.

Şimdi, Hindistanda, Mısırda ve Amerika Müttehidesinde geçirdiğim birçok tecrübelerden sonra, Sovyetler hükûmeti tarafından iki senelik bir kontrat ile tutulan beş Amerikalı mütehassıstan biri olarak tekrar Türkistanda çalışmağa döndüm.

Türkistan Pamuk Fabrikalarında
Bir Türkmen kızı

Türkistan, Sovyet idaresi altında, radikal değişme-

Taşkend yakininde pamuk tarlalarında makinelerle pamuk hasadı ve temizlenmesi

ler geçiriyor. Çöller ve aşılmaz dağlarla dünyadan ayrılmış olan bu büyük pamuk ölkesi Hazar denizinin şarkında, İran, Efgan ve Çinle çevrilmiştir. Şimalindeki Kazakistanla beraber bir buçuk milyon mil murabbaı sathında (veya Amerika Müttehidesinin beşte ikisi genişliğinde) dir. Türkistan dağlarını esatirî rivayetler bürür, hâlâ Kırgızlar *Talas dağ* silsilesinde *Kazık Urt* tepesine inen Nuh gemisinin şarkısını *ırlarlar*. Dünyanın en büyük cihangirleri: İranlı Keyhüsrev, Makedonyalı, İskender, Mogolistanlı Cengiz Han ve Semerkantlı Timürlenk, hepsi buranın steplerinden geçmiştir. Bu gün bu tarihî memleket üzerinde üç S. S. Cumhuriyeti (Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan) ile *Kırım* ve *Karakalpak* gibi muhtar mıntakalar vardır. Bu ölkenin siyasî ehemmiyeti o derece büyüktür ki, eski çar hükûmeti zamanında olduğu gibi Sovyetler hükûmeti de ecnebilere, son zamana kadar buraya girmeyi menederdi. Senelerden beri Moskovada yaşıyan bir çok ecnebi gazeteciler - ki bazıları Amerikalıdır - Türkistan - Sibirya demiryolunun açılması münasibetile Türkistanı kısa bir müddet için ziyaret etmek müsaadesini alabilmişlerdir. Fakat son zamanda hükûmet, *turist* kafilelerine, hususî trenlerle, bu pamuk ölkesine bir aylık bir seyahat imkânını vermiştir.

*
* *

İlk pamuk mahsulü şenliği

Muharebeden evvel Rusya pamukçulukta beşinci mevkii işgal ediyordu, her sene yetiştirdiği pamuk altmış milyon dolar değerinde idi. O zaman 9.000.000 dan fazla iğ kullanan Rus pamuk sınaati (İngilterenin 50 bin, Amerika Müttehidesinin 30 bin iğ kullanan pamuk sınaati ile mukayese ediniz) 1.900.000 kadar balya pamuk işlerdi ki bunun beşte iki kadarı hariçten ithal olunurdu. Muharebeden sonra Rusyadan Lehistan ile Finlandiyanın ve Baltık memleketlerinin ayrılmasile pamuk sınaati yüzde yirmi kadar düştü. İnkılâp muharebeleri esnasında bu sınaat kâmilen durmuştu. Ancak daha sonra her şey gibi iktisadiyatın bu şubesi de büyük bir ehemmiyetle islâh ve tevsi edildi.

1929 da pamuk sınaatinin istediği pamuk 16.000.000 balyaya çıkmıştı. (Bunun üçte biri dışardan getirtiliyordu). 1930 da Amerikadan pamuk ithalâtı kesildi. Fakat büyütülmüş olan pamuk mensucatı fabrikalarının büyük bir kısmı - pamuksuzluk yüzünden - işsiz kalmıştı. Muhtelif yollarla memleketin içindeki pamukların her türlüsü toplatılmış, fabrikalara sevk olunmuştu.

Yeniden daha bazı pamuk mensucat fabrikaları yapıldı. İvanovo - Vosnosenskde inşa halinde olan 400,000 iğ kuvvetinde bir fabrika dünyanın en cesim mensucat fabrikası olacaktır. Bu yeni fabrikaların bir çoğu Türkistanda ve Kafkasta yapılmıştır.

*
* *

Türkistan daha eskiden de pamuk yetiştiren bir memleketti. Yerli Hanlar zamanından kalma bir çok sulama kanalları vardır, en mühim kısmı da bunlardır. Nehirlerin taşmasından bu kanallar bozulduğu zaman halk imeci ile, *kaza*ya [kazmaktan] çıkarlardı, hâlâ da bu kooperatif üsulü üzere arkalarını inşa ve tamir işleri görülmektedir. Coşkun ve taşkın ırmaklara mukavemet ede-

[Devamı 72 inci sahifede]

Sovyetler Birliğiude keten sanayii

Gençlik — Sporlar — Seyahatler

Yazan: *Ella Maillart* Tercüme eden: *AHMET KASDİ*

Kotra yarışlarında, ski ve hokeydeki muvaffakkiyetlerile beynelmilel spor âleminde tanınan Ella Millart, altı ay Rnsya'da kalmış, halk arasında rusça konuşarak, şehir şehir dolaşarak, hatta şimal havalisinde yaya olarak uzun bir seyahat yapmıştır. (Moskovadan Kafkasa) adlı eserinde,her türlü siyasî kaytlardan azade canlı satırlar vardır.

Gençlerle, yirmi yaşındaki gençlerle, kendileri için Rusyanın baştan aşağı yeniden inşa edildiği gençlerle beraber yaşamak; onlarla birlikte oynamak, gülmek, onlar için nasıl tedbirler alındığını görmek, onlarda hangi yeni dünyanın tohumlarının filizlendiğini anlamak; yaşayan mahlûklarla temas etmek ve istatistikleri bir tarafa atmak... İşte gönlümce istediğim şeyler bunlardı...

Altı aylık bir seyahat esnasında hasıl edilen intıbaların bir şahadet rolü oynayabileceği gerçek ise, hemen diyebilirim ki, Moskovaya gitmeden evvel Rus davasının ne olduğunu bilmiyordum; kafamı ne kadar yorsam U. R. S. S. harflerinin ifade ettiği manayı bulabilirmi idim? Orada hakikaten hailevî bir hayat olup olmadığını kendi kendime sorarken, rastgele meçhul bir adam vaziyetinde idim.

Bana neler demediler:

"Orada hayat pahalıdır, uzun müddet kalmak için çok pera ister;

"Mesken buhranı var, kiralık oda bulmak imkânsızdır;

"Ruslarla katiyen görüşmeyeceksiniz, onlar yabancı insanları sevmezler. Yabancılarla görüşürlerse, kendilerinden şüpheye düşüleceğini zannederler.

Stadın banyo havuzları

İki çoçuk banyodan sonra kurunuyorlar

Senede 40,000 den fazla Turist Batum nebatat parkını ziyaret eder

Kara Denizde, Turistler, vapurun üst güvertesinde istirahat ediyorlar

"Bilhassa kendi kendinize hiç bir şey göremiyeceksiniz, müşahedeleriniz gayet dar bir çerçeve içinde kalacak.....

Seyahatim için lâzım olan parayı Berlinde yavaş yavaş kazanıyordum, bu para nihayet 200 doları bulmuştu.

Moskovada hayat

Muvaseletimden üç gün sonra, sahibi bir ay için izinli olan, nisbeten ucuz, bir oda buldum. İzini bitip döndüğü zaman yemek salonunu oniki yaşında bir kızcığızla paylaştık, her birimiz bir kanape üzerinde uyuyorduk.

Bu andan itibaren bütün ikametim müddetince, daima Ruslarla beraber yaşadım: onlar gibi halk mutbahlarında yahut bulunduğum büroların kantinlerinde yemek yedim, ecnebilere tahsis edilen ve bir ameleninkinin aynı olan bir tayın kartı aldım. Diğer muhassasatım meyanında, sabah ve akşam yemekleri için 750 gram ekmek tayınım vardı. Öğle yemekleri lokantada yendiği için karta lüzum yoktu. Yanlarında ikamet ettiğim insanlar gibi münevverlere, kafa işçilerine 500 gramdan fazla ekmek verilmiyordu.

Çok az bir masrafla yaşadım: denizde ve dağda kendi kendimi pirinç ve poriç ile beslemenin bana çok faydası oldu. Etrafımı ihata eden tipleri ve hayatın onlarda hasıl ettiği aksülamelleri göz önünde bulundurarak, yaşadım; erzakımı satın almak için herkesle beraber sıraya girdim, hususî tabiriyle "kuyruk yaptım.„ Gençler, kadın erkek, çalışmaya gittikleri için bu sıra beklemek işi - dikkat ettim - hep yaşlı adamlara düşüyordu.

Pek çabuk, az çok Rusça konuşmaya muvaffak oldum; stadyumda her gün genç arkadaşlarla bulunuyordum. Fakat meşhur "dinamo„ stadına hiç bir samimî temayül duymadım.

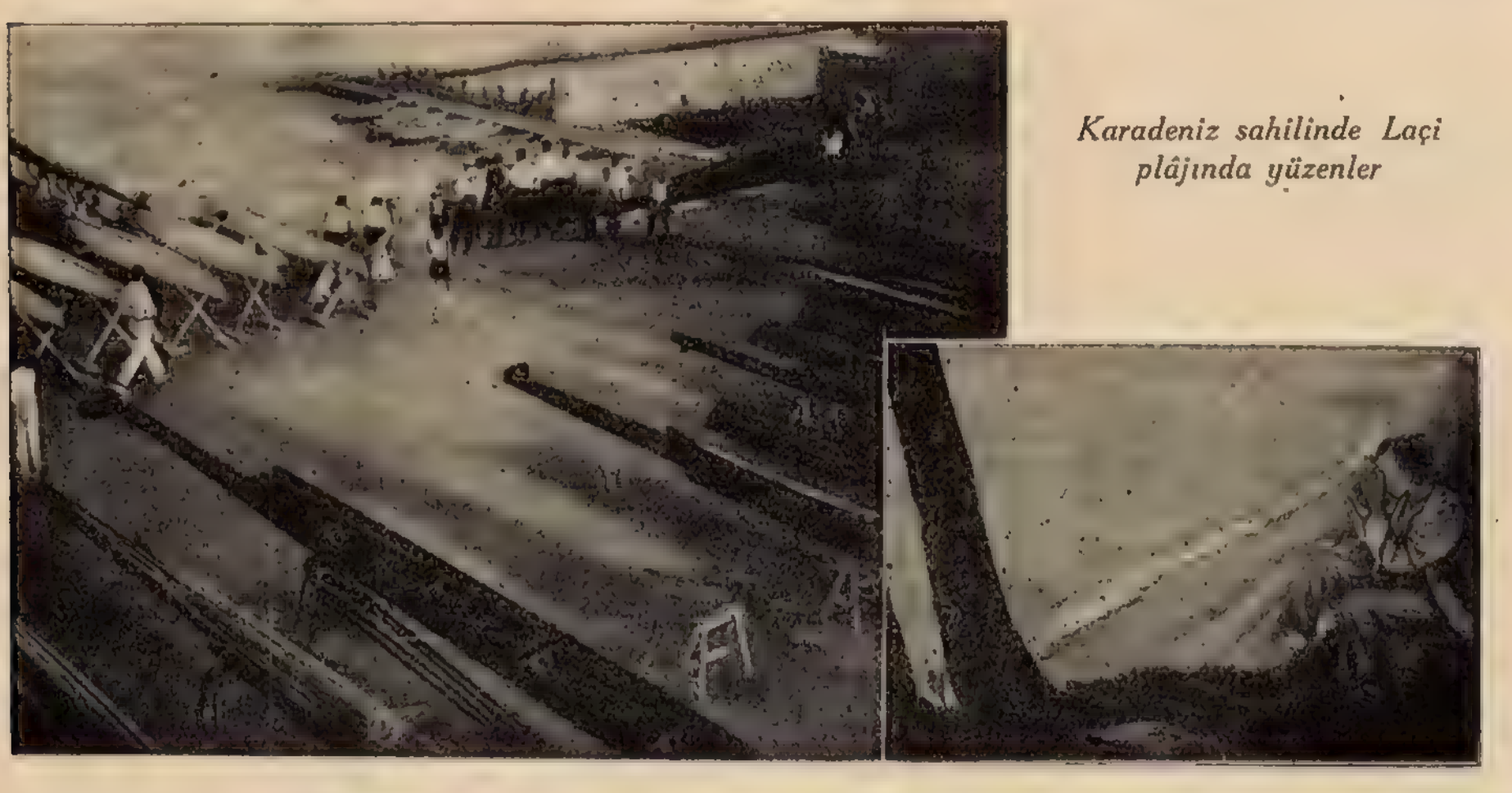

Karadeniz sahilinde Laçi plâjında yüzenler

Dinamo

Burası Petrovski parkında, 40 - 50 bin kişilik büyük bir meydandır. Etrafında lokantalar, salonlar, tenis kortları, sinemalar var. Ait olduğu fabrikanın ismile anılan bu stadyum kendi memurlarına ve komünist partisi azasına tahsis edilmiş gibi görünüyor. Fakat sefaret memurları ve ecnebî matbuat mensupları da istifade edebilirler; Moskovada az tesadüf edilen bu kibar tabaka buraya ve (dinamo)nun nehir üzerindeki denizcilik kısmına sığınırlar. Buranın pek az rus olan hayatı beni cezbedemezdi.

Orada oynanan büyük maçlar, yahut atletizm müsabakaları, bizdeki gibi cereyan eder; fakat tribünlerin cephesine asılmış büyük bandrollar vatandaşları sosyalizme teşvik eder. Kadın her tarafta ve her işte faaldir, yarış muvasalet hakemleri, sinema operatorları, yahut spor muallimleri arasında onlara rastlarsınız.

Mütevazı bir stadyum arayorum, "Spor ve bedenî terbiye" gazetesinin yazı işleri dairesine giderek malûmat soruyorum. Birçok adresler elde ediyor ve beni alâkadar eden mes'eleleri tekîk ediyorum: nehirlerde kullanılan *Portatif* kanolar henüz burada taammüm etmemiş. Hokeye gelince onu burada bilen yok.

Stadyumda hayat

Pişçivikis (gıda işçileri) stadyumu 2400 azası arasına beni de kabul ediyor. Klübün kâtibi - umumîsi beni kuvvetli bir el sıkmasile karşıladı. Klüp azaları senede bir buçuk ruble aidat verirler, fakat ben bundan istisna edildim. Varidatı tahsil ve masrafları - hattâ tenis raketlerine kadar - tesviye eden salâhiyettar makam profesyonel sindikadır. Eğer medhalinde Leninin bronz heykeli bulunmasa, etrafı kum döşeli bir pist ve bir kaç ahşap tribünü muhtevi olan bu büyük futbol sahasını, bizim küçük antrenman sahalarımıza benzetebiliriz. Fakat kaydedilmeye değer bir nokta var ki U. R. S. S. de bütün sporcular için tıbbî muayeneden geçmek zaruridir, ben de herkes gibi böyle bir muayeneye tabi tutuldum; stadyumdaki bu tıbbî muayene ile münhasıran meşgul olan doktorlar vardır. Burada Anna ile tanıştım; yusyuvarlak, daima gülen ufak bir kız; bana spor hayatının, sandal şampiyonlukları için antrenman yapılan nehir kenarında temerküz ettiğini izah ediyor.

Şehirden uzak, nehrin ortasında bulunan Adanın burnu cereyanı taksim ediyor. Orada, bir ağaç kümesi yakınında bizim deniz sporları İstasyonunun garajı var. Pişçivikislerin muallimi Fedor, bana birskifi emniyet etmeden evvel sıkı ve ciddî bir imtihana tabi tuttu. Bunu müteakip, sekiz kürekli bir skif takımına alındım.

Arkadaşlarım

Hayatları, fikirleri hakkında bana daima malûmat veren Fedor, Serj, Marusya, Sura ve Anna ile aramızda sıkı bir arkadaşlık teessüs etti. Bizzat kendim ve hararetle tanımak istedikleri bütün dünya hakkındaki sayısız suallerine cevaplarımı yetiştirmeliyim.

Gençler yanlarında yaşamaktan hoşlanmadığıma ihtimal bile vermeyorlar, fakat yaşlılar benden soruyorlar: "Hangi şeytana uydun da buralara geldin?„ gençler emin ki, herkes gözlerini Rusyaya dikmiş.. Suallerin arkası gelmiyor: "Ne kazanıyorsun? Siz de şu kaça... Bu kaça?...„

Onlara fiattan bahsetmek için, frankları yahut markları hükûmetin koyduğu kıymetlere göre çevirmiyorum, gıda hacmını (hacım; miktar değil, zira her memlekette tegaddi usulleri o kadar birbirinden ayrıdır ki..) esas ittihaz ediyorum.

Meselâ Berlinde, Warschauer tarafındaki amele mahallelerinde 70 pfeninge yenen yemeği ben buradaki amele "stolovaya„larında 70 kapike yiyorum. O halde (bir rublenin kıymeti 5 - 6 franktır).

Öğleyin, Almanyada olduğu gibi, iş başından ayrılınmaz: Dairenin kapısında bir parça bir şey yenirken ufak bir fasıla yapılır. Asıl yemek 5,30 da yenir. Amele gayet mükemmel teşkilâtı olan müşterek mutbaklara giderler; bu mutbakların işletme işlerine hükûmet büyük kolaylıklar gösterir. Buralarda yemek gayet ucuzdur, yeni âdetlerin ve ahlâkın propagandasına yardım eden bu yerleri bir türlü benimseyemiyen muhafazakârlar, eski âdet düşkünleri, küçük sefer tasları içinde getirdikleri yemeklerini mutfağın bir köşesinde "Primüs„ alevinde ısıtırken bir taraftan da münakaşalarına sinsi sinsi devam ederler.

Bilâkis, amele "ev idaresi„ gailesini kaldıran ve yorgun hayatında kendisine yardım eden yeni metotları zahmetsizce kabul ediyor.

Böyle muhtelif ve müteaddit hadiseleri tetkik etmek suretile, iki neslin arasında yavaş yavaş derinleşen uçurumu anlamış oldum.

Gençler "kendilerinden başkalarını„ sıkan her şeyden tamamile kurtulmuşlardır. Hattâ (mazi) nin kayıtlarından da azadedirler, maziyi bilmiyor gibidirler: Aileden ve aile vazifelerinden azade; din ve an'aneden azade; kendilerini ve hayatı doğrudan doğruya anlamaya muktedir içlerindeki en insanî şeyleri hissetmeye müstaittirler.

Rus gençliği her şeyi yeni bir şekle sokan millî inkılâbını tamamile müdriktir...

Eğer Moskovaya gelen mütecessis bir ecnebi Ruslara, kendilerince anlaşılabilir sualler sormak istiyorsa bütün şahsî noktai nazarlarını hudut istasyonunda bırakmalıdır; bu suretle kendisini tamamile boşalttıktan sonradır ki, buradaki her şeyi muhtelif zaviyelerden görmeğe ve tetkik etmeğe muvaffak olacaktır. Sonra, memleketine dönerken, eğer onları hâlâ faydalı buluyorsa, istasyonda bıraktığı (fikir ve noktai nazar paketi) ni tekrar eline alabilir.

Spor

Muallim Fedorla, daima spor meselesini konuşuyorum. Bizde eğlence addedilen maçlar ve rekorlar, U. R. S. S. de her şeyden evvel şunu ifade eder: Terbiye, disiplin. Spor, mekteplerde çocuklara, fabrikalarda amelelere, orduda kıt'alara, hastahanede hastalara yaşamak yolunu öğretmelidir. Spor, *bedeni terbiye* (fizik kultur) tesmiye edilen büyük içtimaî organizasyonun esasıdır. Memleket müessesatına, yeni hayat mücadelesine yardım eder. Aynı noktai nazarla idare edilen turizm de bu organizasyona tabidir.

Eski rejim zamanında, Moskova'da onbir spor sahası vardı; bugün bu sahaların adedi dörtyüz ellidir. Bütün mekteplerde birer spor kalfası (monitörü) bulundurmak lâzım gelmiştir. Eğer bu rus kalfalar (monitörler) alman meslektaşlarına nazaran daha az itina ile taranmış iseler, bunu zihinlerini işgal eden fikirlerin ayrılığına atfetmek doğru olur. Hakikaten rus spor monitörleri için vazife: şahsî eehti (ne derece feragatkâr olursa olsun) gayrımüsmir gayelerden ayırmak, hakikî gayenin rekor arkasından koşmak, şu takımın, bu klübün veya milletin bayrağını zafere götürmek olmadığını talebelere anlatmak, zihinlerine yerleştirmektir.

Eğlence olarak; spor işlerinde bu maksat ta gözetilir, fakat ikinci plânda kalır. Her şeyden evvel müşterek (kollektif) cehtin lüzumunu takdir etmek bu işlerde esastır; 10,000 azalı bir klüpte herkesin, göğsünü birkaç santimetre mikâbı daha genişletmesi, bir atlama veya koşu şampiyonu yetiştirmekten daha kıymetlidir. Bedenî terbiye organizasyonlarına müdavim bulunanların bugün yedi milyondan ibaret olan miktarı, beş senelik programın sonunda otuz milyona baliğ olacaktır.

Moskova'da bedenî terbiye enstitüsünü ziyaret ettim, bu enstitüde üç senelik tahsilden sonra, 500 den fazla genç "yüksek muallim„ yetiştirilmiştir. Onlarda da, U. R. S. S. in lâyetegayyer prensiplerine göre, pratik ile karışık nazarî tedrisat usulü tatbik edilmektedir: Tahsillerinin son senesinde, ileride cevap vermek zaruretinde kalacakları şeyleri şimdiden anlamış olmak için, lâalettayin bir fabrikada üç aylık bir staj görürler. Bosielsky'nin "kadın hıfzıssıhhası„ adlı filminde fabrikalarda tezgâhlar önünde yerinden kımıldamıyarak çalışan kadınlar için, bulundukları yerden ayrılmadan, saatte iki dakika jimnastik egzersizi usulü uzun uzadıya methedilir.

Bu; sovyet bedenî terbiyesinin sınıflarla mücadeleyi, vatandaşların çalışma kabiliyetini tezyit ve onların bizzat başında bulundukları memleketin iktısadî, siyasî ve askerî kudretini takviyeyi istihdaf eden esasî bir prensipten doğar.

Turizm

Nehirlerin seyrü sefere kabiliyeti derecesi hakkında malûmat ararken, tesadüfen bir gün kendimi pek az zamandan beri "sovturist„ le birleşmiş olan "halk turizm şirketi„ idarehanesinde buldum. Bu organizasyon bende çok samimî heyecanlar uyandırdı.

İnsanla alay edildiğini zannettirecek kadar ucuz ücretlerle, tatil aylarında Kamçatkayı yahut Türkistanı ziyaret etmek, Volgayı kano ile inmek, yelkenle veya küçük yat ile denizde seyahat etmek mümkündür. Bana verdikleri bir katalogda intihaba arzedilen 200 den fazla seyahat tarifesi vardı. Onbeş günlük bir seyahat, yol, mesken, gıda ve rehber ücreti de dahil olduğu halde, 60 ruble ile yapılabilmektedir.

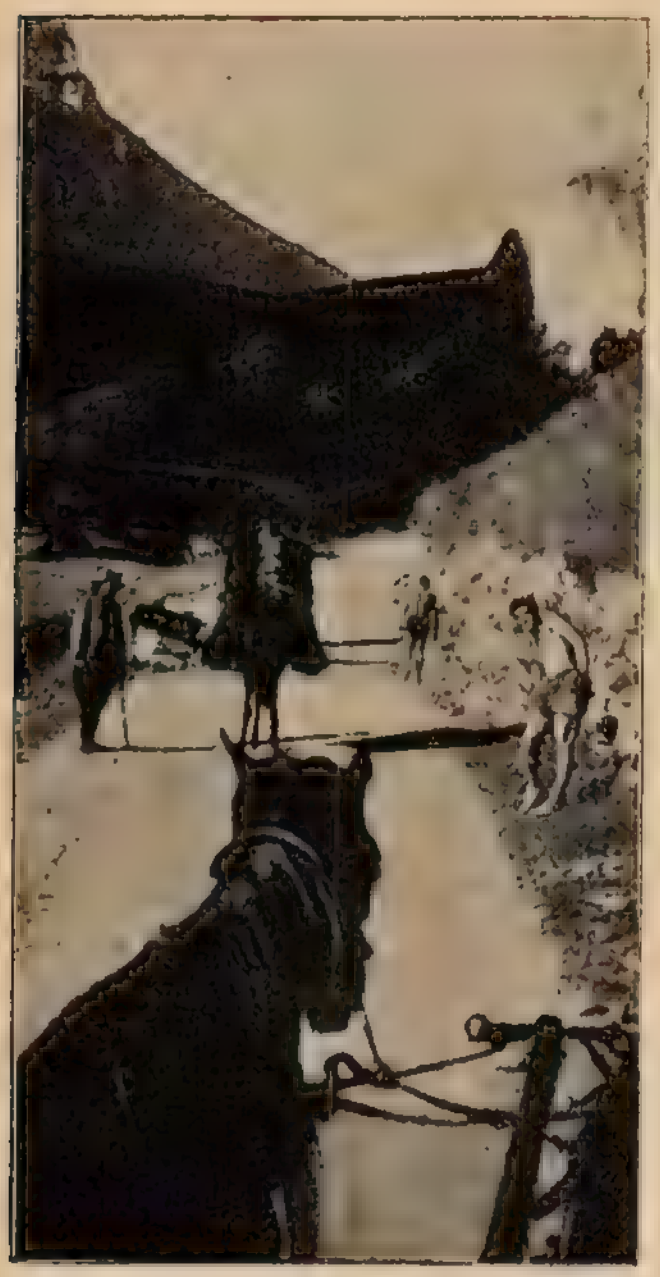

Rusyada sıcaktan korunmak için: Kalın elbise giyinmek veya çıplak gezmek.,

kendisi imal eder. Dağ sporcuları fazla kuvvet sarfedecekleri için, şeker ve çikolatadan mürekkep hususî tayınlar alırlar. Gideceğimiz yerlerde ekmek bulabileceğimizden emin olmadığımız için, bisküvi de satın aldık.

Cenuba gidiyoruz; Kafkas eteklerine kadar, tahminen Roma-Berlin arasındaki mesafe kadar, 2000 kilometre yolumuz vardır; bu mesafeyi yüzde 50 tenzilâtlı umumî biletle 12 ruble ücret mukabilinde geçiyoruz. Bu medenî memleketleri dolaştığımız müddetçe sovturistin hususî müessesatında misafiriz; bu müessesat hükûmetin şirkete verdiği evlerdir, şirket bunları kendi maksadına göre yeniden inşa veya tadil edecek. Kamp yatakhanelerinde veya çadırda karyolada geceleme ücreti 40 kapiktir; eğer civarda mutbak varsa yemek ücreti 1 rubledir. Daha yukarıda, yaylalarda tatil münasebetile boş olan mekteplerden otel olarak istifade edilir.

Bu şerait dahilinde seyahatlar herkesin kesesine elverişlidir, bu sene Sovturist vasıtasile seyahat edenlerin adedi iki buçuk milyonu geçmiştir. Evvelce zengin seyahlara, avcılara ve alimlere mahsus olan (Kafkas dağları sporculuğu) bu gün yaşayan her insan için mümkün bir hale girmiştir.

Şirketin, her biri senede 2 ruble aidat veren bir milyon küsur azası vardır; âza şirkete ait müesseselerde tenzilâttan istifade eder ve her türlü ücretleri daima birkaç kapik eksik verirler. Şirkete ferden, yahut bir grup halinde kaydolunabilir.

Ziyaret ettiğimiz Suaneti gibi sapa bir mıntakadan bile şimdiye kadar senede ancak bin seyah geçmiştir, bu adet Batum mıntakasında 40,000 e, Moskova mıntakasında 60,000 e kadar yükselir.

Karadeniz sahilinde, Suçi de, Sovturistin pek tenha bir istirahat evinde pansiyonerler günde 4 ruble verirler. Sonra, yine sovturistin delâletile, yalnız başıma seyahat ettim. Vapur ücreti, Odesaya kadar, üçüncü mevki 4 buçuk rubledir. Bir hafta kaldığım Kiyef de seyahlar, muazzam Ukrayna ovası ortasında, Dnyepere hakim bir tepenin zirvesinde, eski bir manastır olan Lavrada misafir edilirler.

Ben on günlük bir seyahat târifesi intihap ettim ki bu seyahat, Kafkaslarda merkezî dağlarda, ve 5633 râkımlı Elbruza yakın, 2,000 metre yüksekliğinde yaylalarda, cumudiye mıntakalarında cereyan eder; aynı seyahatı intihap eden onbir dağ sporcusuna iltihak ettim; Moskovaya dönmeden evvel, Karadenizde de dolaşacağız. Üç haftalık yol takriben 100 rubleye mal olacak.

Sovturistin oynadığı rol mühimdir: gerek istirahat gerek seyahat isteyen her vatandaşa tatillerde rehberlik eder. Himayeye layık olanları seçer ve kitaphanesinin kitaplarını onların emrine amade bulundurarak seyahatı, seyahatten istifade temini yollarını öğretir. Seyah siyasî görüş ufkunu genişletmeli, bilgilerini tamamlamalı ve her tarafta rastlayacağı tabii hayatı daha seyahate başlamadan bilmeli ve kendini o hayata uydurabilmelidir. İster şehirli, ister köylü olsun, seyah şehirle ovalar arasında bir hattı - vasıldır; ona yardım edilir, bütün suallerine cevap verilir; alâkadar olduğu mevzular ne olursa olsun, o bütün kapıları açık bulur.

Kafilemize lâzım olan eşyayı sovturistten kiraladık. Bu teşkilât seyahlara lâzım olan bütün eşyayı: elbiseleri, konserva yemekleri, çadırları, çengelleri, halatları, skileri, merdivenleri, mutbak levazımını bizzat

Moskovaya dönünce, Sovturistin bu seyahatlarda oynadığı büyük rolü takdir ettim: Kafkasyanın en tenha ovalarında bile ski sporlarını halka tanıtan bu müessese, Ancazı vapurile, Avrupa etrafında, Odesadan Leningrada büyük bir seyahat tertip etmiş ve bu seyahatı adam başına 200 rubleden fazlaya mal etmemiştir.

Şirketin 10 günde bir 60,000 nüsha olarak neşredilen ve bütün turizm mevzularından bahseden bir gazetesi vardır.

Sayısız tesisatı bulunan Sovturistin sermayesi 50 milyon rubledir. Şirket şimdilik profesyonel sindikalardan da tahsisat almakta ise de, yakın bir zamanda teşkilatını tamamlayacak ve kendi kendini idare edebilecektir.

Rusyadan ayrılmadan evvel, bir hafta da Leningradda kaldım. Çantam sırtımda gemiden çıkarak Sovturist müessesesinde misafir kaldım. Bu parlak gençliğe son olarak bir defa daha karıştım. 1.000 kilometre şarktan, Arkanjelskten gelen amelelerle ve İrkuşktan gelen talebelerle dirsek dirseğe yaşadım.

Onlarla alâkadar oldum, talilerini, mukadderatlarını, emniyetlerini ellerine alan zeki idareye hayran olarak ayrıldım.

Bana Pariste iken: "Rus gençliği enteresandır.,, demişlerdi. Ben de şimdi oradan dönerken diyorum ki: bu gençlik muavenete layıktır.

U. R. S. S.

S. S. C. B. nde

Anne ve Çocuk

Yazan: *Denise Emile Schreiber*

Nakleden: *Seniha Sami*

Rusyada siyasî haklar, iş taksimi ve ücret her iki cins için aynıdır. Sovyet hükûmeti kadını millî iktisadiyatının bütün şubelerine ve hususiyle sınaata çekmeye çalışıyor. Son senelerde çalışan kadınlara ait bazı rakkamlar:

1926 K. S. sinde - 642.000 kadın işçi;
1928 K. S. „ - 726.000 „ „ ;
1929 K. S. „ - 804.000 „ „ ;
1930 K. S. „ - 831.000 „ „ .

Sınaattaki bütün işçilerin umumî miktarına nisbetle kadınlar yüzde 30 u teşkil ederler; bu da, cismanî zahmetlere göre, azîm bir şeydir. Kadınlar mümkün olduğu kadar ihtisas işlerinde kullanılırlar, bu da teknik tedrisat sayesinde temin olunur.

Annelik: Anne ve çocuk kanunun himayesi altındadır. Babanın ismini bildirmek annenin hakkıdır. Çocuğun beslenmesi ve terbiyesi için "asgarî„ miktarlar - muhtelif mıntakalara göre - tayin olunmuştur. Baba, çocuğun onsekiz yaşına kadar, bu miktarın yarısını ödemeye mecburdur. Diğer yarısının tedariki anneye aittir. Ana baba bu miktarı ödemekten aciz olurlarsa hükûmet yardım eder.

Annelerin himayesi

Müstakbel anne, tam ücretle, onaltı haftalık mezuniyet hakkına maliktir. Anne doğum anında, hükûmetten bir aylık ücret nisbetinde bir para alır.

Bütün kadınlar ve çocuklar tıbbî yardımlardan meccanî olarak istifade ederler.

Doğum evleri mükemmeldir. Ziyaret ettiğim *Klara Zetkin* doğum evi bunların en mükemmellerinden biridir. Yüzelli yatağı hiç boş kalmaz. Doğum günlerinde ziyaretler tamamiyle memnudur. Kabul salonlarının dıvarlarındaki levhalara doğan çocukların cinsi, anne ve yavruların sıhhî ahvali yazılır; babalar ve akrabalar bunlara bakarak istedikleri malûmatı alırlar.

Çocuklara süt

Moskovada bu kabîl doğum evlerinden yirmi tane vardır.

Annelerin yavrularını kendi sütleriyle beslemesi hususunda büyük bir propaganda yapılmaktadır. Her fabrikada bir kreş vardır, emzikli yavrular burada durur ve annelere, gidip emzirmek için her türlü suhuletler gösterilir. Fazla sütü gelen kadınların - kendi yavrularına ziyanları olmaksızın - sütsüz kalmış çocukları emzirmesi için de bir nizamname yapılmıştır. Üçyüz kadar insan sütü merkezi vardır, böylece muhtaç yavrular bu gıdadan mahrum bırakılmaz.

Sütler sıhhî dikkatlere tabidir. Emzikle verilen sütler için anneler ücretlerine göre para verirler. Ziyaret ettiğim *süt damlası* günde 10.000 kadar emziklik süt dağıtır.

Doğum nisbeti binde 42.7 dir. Ölümlülük ise 1913 de doğanların yüzde 20.7si iken 1929 da yüzde16.4 e inmiştir.

Ölüm nisbetini daha ziyade indirmek için büyük gayretler gösteriliyor. Büyük şehirlerde çocukların yüzde doksan, doksan beşi tıbbî nezarete tabidir. Fakat taşralarda bu ihti-

mamlar henuz bu derecelere çıkmaktan uzaktır.

Aile hayatı

Günde 7 saat çalışan ana babanın çocukları için kreşler organize edilmiştir. Fakat akrabadan çalışmayan ihtiyar kadınlar - büyük anneler - varsa çocuğu kreşe vermezler. Ona büyük annesi bakar. Bu kreşler ziyaret edilirken, sokağın tozunu içeri getirmemek için, gömlek giyilir. Bunların birkaç tanesini ziyaret ettim, hepsinde sıhhi şeraite riayet ediliyor.

Moskovada 200 kreş vardır, burada 134 bin çocuk barınır. Sovyetler 1930 da kreşler için 50 milyon ruble sarfettiler.

100 rubla kazanan bir anne çocuğunun kreşi için ayda 2,50 (iki buçuk) ruble; 225 ruble kazanan ise ayda 9 ruble verir.

Her akşam işinden dönen anne yavrusunu alır, yurduna götürür.

Sinema veya tiyatroya gidilecek olursa çocuğu kreşte bırakmak mümkündür. Bu sayede çocuğu geceleri sokağa çıkarmak tehlikesi kaldırılmıştır.

Moskovada İş parkında anne ve çocuk

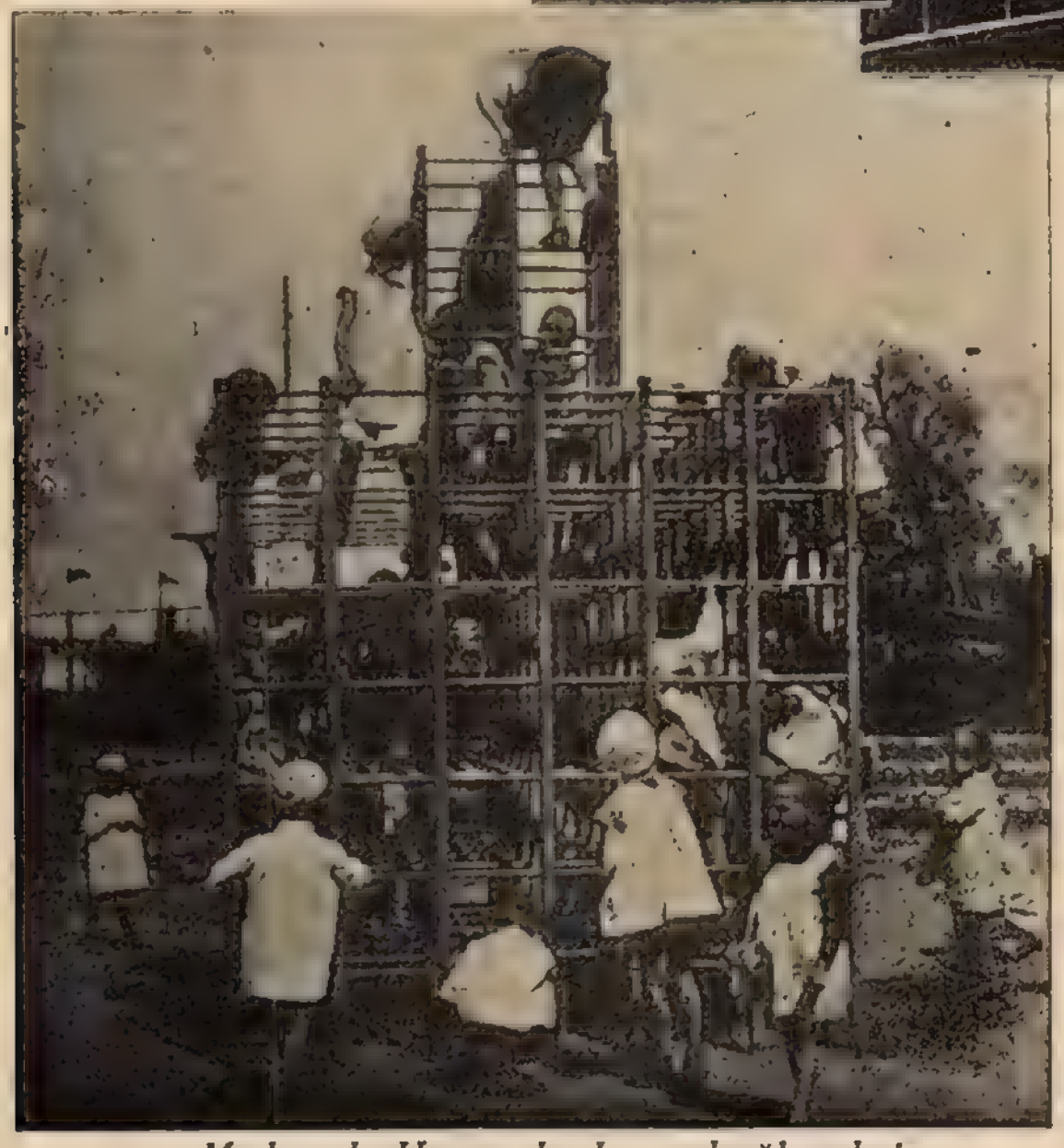

Moskavada Hars parkında çocuk eğlenceleri

Parklarda, kültür bahçelerinde çocuklara hususî yerler ayrılmıştır. Burada mütehassıs kadınların nezareti altında bütün günlerini geçirebilirler. Karagöz, sinema gibi eğlenceleri vardır. Kollektif sporlar da onlara öğretilmektedir. Hattâ küçük yaştan onlara askerî zevk veriliyor: ağaç mitralyozlarla oynarlar. Sırf çocuklar için mutpak vardır, 23 kapikle karınları doyurulur.

Talâk

Rusyada talâk çocuksuz çiftler için çok basittir. Talâklar izdivaçların yüzde 24 ünden

[Devamı 70 inci sahifede]

TOLSTOYA GÖRE İLİM ve SAN'AT

Bir milletin kollektif ruhunu teşkil eden kuvvetler ve amiller arasında edebiyatın ve ediplerin mevkîi çok ehemmiyetlidir. Bugünkü Rus milletinin de kollektif ruhu, şuuru üzerine büyük tesiri olan ediplerden ikisi, hiç şüphesiz, Tolstoy ile Dostoyevskidir. Bu ediplerin san'atı bir gayê takip ediyordu: İnsanlar arasında birlik ve kardeşlik ahlâkını, dinini tesis etmek; bu ahlâk üzerine yeni bir cemiyetin kurulması lüzumunu duyurmak; bu ihtiyacı muhakemeden hissiyata geçirmek.

Bütün büyük eserlerinde bu san'at nazariyesinin tatbikini görürüz. Bu sayımızda iki mühim parçasını nakl ettiğimiz Divane (L'İdiot) romanı böyle bir eserdir; Dostoyevskinin kendisi de kahramanında yaşattığı ahlâkî ruh ile meşbu idi.

Tolstoyun Anna Karenin romanı bu ahlâkî dinin en güzel eseridir ve kahramanı Levin Tolstoyun kendisidir. Nazariyenin en mükemmel ifadesini "San'at nedir„ kitabında buluyoruz. Bu kitabın netice kısmını hemen kâmilen aşağıya nakl ettik. Bu yazıyı dikkatle okuyanlar bugünkü Bolşevik imanını yaratan ruhî amillerden birini kavrayabileceklerdir. Diğer amil ise Marks - Lenin edebiyatıdır. Her iki edebiyat inkılâpçıdır, yâni mevcut cemiyeti değiştirmek lüzumuna kanidir; yalnız kullanmak istedikleri vasıtalar ayrıdır: Tolstoycular barışıklıkla, Marksistler mücadele ile gayelerinde muvaffak olacaklarını zann ediyorlar.Şimdi Tolstoyu dinleyelim.

***

San'at tutmuş olduğu yanlış yolu brakıp yeni bir istikamet alabilmek için, -san'attan daha az ehemmiyetli olmayan ve ona sıkıca bağlı olan - ilim dahi takip ettiği yanlış yolu bırakmalıdır. Ak ciğerler kalbe nasıl bağlı ise ilim ile san'at da birbirine öyle bağlıdır; bu iki uzuvdan biri bozuk olursa öbürü de muntazam işleyemez.

Hakikî ilim bir cemiyetin muayyen bir safhasında ehemmiyetli görünen hakikatları tetkik eder, onları insanların şuuruna kabul ettirir. San'at ise o hakîkatları bilgi sahasından duygu sahasına götürür. İlmin tuttuğu yol yanlış ise san'atın da yolu yanlış olur.

San'at hislerin en ehemmiyetlilerini vermeğe hizmet eder, ilim de faydalı saydığımız malûmatı nakl eder. Hislerin ve bilgilerin ehemmiyeti derece derecedir, bu dereceleri bize *içtimaî ahlâk duygusu* gösterir. Bu duyguyu en ziyade vuzuh ile tenmiye eden şeylere en büyük ehemmiyet verilmeli, buna daha az hizmet eden şeylerle daha az iştigal etmeli, insanın misyonunu ifaya hiç yaramayan şeyler ise tamamile ihmal olunmalıdır. Bu noktadan ehemmiyetsiz olan tetkik ve mütalea ilim sayılmaz...

Alimlerimiz her şeyi müsavi ehemmiyetle tetkik ve mutalea ettiklerini söylerler. Fakat bu "her şey„ içinde sayısız mevzu ve madde bulunduğundan ve bunların hepsini derinden tetkik etmeğe imkân olmadığından sözleri tamamile nazari kalıyor; hakikatte alimler keudi cemiyetlerine en ziyade lâzım olan şeyleri, bir taraftan, ve en ziyade hoşlarına giden şeyleri öbür taraftan, tetkik ve mütalea ederler, Hakim sınıfın bir kısmı olan alimler içinde en lüzumlu şeyler kendilerine imtiyazlı bir mevkî temin eden kendi cemiyetlerinin organizasyonudur; en ziyade hoşlarına giden şeyler de meraklarını tatmin eden ve büyük bir zekâ cehdi sarf etmelerine mahal brakmayan şeylerdir.

Bunun neticesi olarak, felsefe, tarih, iktisadiyat gibi bazı ilimlerin vazifesi: bugünkü içtimai nizamın zaruri olarak tabiatın kanunlarından ileri geldiğini ve insan iradesile bu kanunların tâdiline imkân olmadığını, bu zaruretle mevcut içtimai organizasyonun makul (rasyonel) olduğunu ve değiştirilmesi için edilecek her teşebbüsün gayrımeşru ve faydasız bulunduğunu ispat etmek oluyor.

İlimlerin başka bir kısmı, tecribî ilimler (riyaziye, heyet, kimya, fizik, botanik - nebatat, bütün tarihi tabii) insanın içtimaî hayatile hiç bir nispeti olmayan, sadece merakı tatmin eden ve yalnız yüksek sınıflara mahsus ve munhasır kalan mevzularla iştigal eder. Alimler intihap ettikleri tetkîk ve mütalea meslekini haklı göstermek için san'at için san'at nazariyesi gibi ilim için ilim nazariyesini de icat etmişlerdir. Bu nazariyeye göre her hoşumuza giden mevzuun ifadesi san'at, her merakımızı harekete getiren şeyin mütaleası da ilim sayılıyor. Bu suretle, ilmin bir kısmı, insan-

ların - misyonlarını ifa için nasıl yaşamaları lâzım geldiğini arayacağı yerde bugünkü fena içtimaî organizasyonun meşru olduğunu ve değiştirilemeyeceğini ispata gayret ediyor; diğer kısmı, sahih ve kat'i denilen fenler, teknik tekemmülâtı ile veya merakı tatmin ile iştigal ediyor.

İlmin birinci kısmı, yalnız insanlara verdiği yanlış malûmat ile zararlı değildir, ilim olarak mevcudiyeti dahi muzırdır, çünkü hakikî ilmin yerini gasp etmiş oluyor. Güçlük şunda ki, herkes için en hayati meselelerin tetkikine başlamadan, asırlarca zamandan beri birike gelen ve icat kuvvetile tutulan ilmi yalanları cerh ve redd etmeğe lüzum vardır.

Zamanımızın bu derece iftiharına sebep olan ikinci kısım ilimler zararlıdır, çünkü hakikaten ehemmiyetli olan maddelerin üstünden insanların dikkatini ayırırlar ve çünkü tekniğin terakkîsi ancak imtiyazlı sınıflara faydalıdır.

Yalnız hayat ve kâinat ilimlerine kendilerini vakf eden insanlar keşiflerinin çok ehemmiyetli ve faydalı olduğuna kanidirler. Buna inanıyorlar, çünkü etraflarına bakmayorlar ve hakikaten ehemmiyetli olan şeyleri görmeyorlar. Bir an gözlerini ruhiyat mikroskopundan ayırsınlar, derhal tefahür ettikleri bilgilerin ne derece miskin şeyler olduğunu görürler.

Tolstoy

Etrafımıza bakınca derhal görürüz ki, hakikî ilmin misyonu tesadüf eseri olarak bizi alâkadar etmiş olan meselelerin tetkikî değildir, belki içtimaî ahlâk, içtimaî hayat meselelerinin tetkîkidir; çünkü bu meseleler hallolnumadıkça tabiî hâdiselere ait malûmatın cümlesi ehemmiyetsiz veya zararlıdır.

Su şellalelerinin kuvvetini fabrikaları işletmeğe tatbik edebilmekten ve dağları delip kazmaktan mağrur oluyoruz. Fakat biçarelik şunun şurasında ki, o tabiî kuvvetlerin sınaata tatbikinden umumun menfaati çıkmayor, bundan ancak lüks eşyası ve öldürücü silâhlar yapan bir kaç kapitalist faydalanıyor...

Her ne kadar bugün kendimizi difteriye karşı koruyabilirsek ve X şuaları vasıtasile vucudumuzun içinde kaybolan bir iğneyi bulabilirsek...de ilmin hakikî misyonunu anlamış olsaydık bu keşiflerden hiç bir ftihar duymazdık. Bugün merakı tatmin etmek veya mahdut fenalıklara çare bulmak için sarf olunan kuvvetlerin onda biri içtimaî hayat ilminin ilerlemesine verilseydi bugünkü hastaların en büyük kısmı hasta olmayacaktı, çünkü hastalıklarının sebepleri mevcut bulunmayacaktı: fabrikalarda çalışan çocuklar çalışmayacak ve bu yüzden sakatlanmıyacak ve kansız kalmıyacaktı; yeni doğan çocukların, şimdiki gibi yüzde ellisi ölmeyecekti. Nesillerin tereddisine, fuhşa, frengiye, kavgalarda binlerle insanın kîtaline, ve bugün kü ilmin zarurî saydığı sefaletlere, cinnetlere, ıztıraplara şahit olmayacaktık.

İlim mefhumu o derece yanlış anlatılmıştır ki çocukların ölümlüğüne, fuhşa, frengiye, tereddiye, yığınların kîtaline nihayet verecek ilmin imkânına bile inanamıyoruz.

Hakikî ilim, bugünkü alimlerin dava ettiği hürmete hakikaten lâyık ilim bir gaye takîp eder, o gaye de içtimaî ve ferdî hayatı nasıl tanzim etmek lâzım geldiğini aramaktır: cinsler arasındaki münasebetler hangi temel üzerine kurulacak, çocuklar nasıl büyütülecek, toprak nasıl istismar edilecek, başkalarına cefa ve mihnet vermeden nasıl doğrudan doğruya işlenecek, yabancılara, hayvanlara nasıl muamele edilecek, insanların bir arada yaşamasından doğan bir çok meseleler nasıl halî olunacak... İşte hakikî ilim bunları araştırır. Fakat, bir taraftan, bugünkü içtimaî nizamı müdafaa eden alimler bunu redd ederler; diğer taraftansa, sahih ve kat'î fenlerle iştigal edenler onu lüzumsuz görürler.

Şimdi, unutmayalım ki, san'atın verdiği hisler ilmin tesis ettiği hakikatlerle teşekkül eder. Bugünkü ilim hangi hisleri harekete getirebilir? Bu ilmin bir kısmı köhne ve zamanımızda hiç faydası kalmamış hisler doğurur. Öbür kısmı, içtimaî hayatla münasebeti olmayan mevzularla meşgul olan kısmı ise san'ata temel olamaz. O halde zamanın san'atı ilmin haricinde kendisine bir yol açmalıdır, yahut bugünkü alimlerin tasdik etmediği ilmin kılavuzluğunu kabul etmelidir. Zaten hakikî san'at şimdi de bir dereceye kadar misyonunu ifa etmeyi istediği zaman bu yolu takîp ediyor...

Bugünkü ilim, köhne bir içtimaî nizamı tutmak için çalışan ilim, safsatalarla doludur, içinde ekseriyete az faydalı veya büsbütün aydasız bilgiler yığınlarladır. Fakat yarınki ilim ahenkli bir kül teşkil edecek, muayyen bir gayesi olacak ve bu makul gayeyi herkes anlayabilecek. Bu gaye zamanın ahlakî telâkkisinden neş'et eden hakikatları bütün insanlara temessül ettirmektir.

Ancak o zaman san'at, hakikî ilme tabi olarak, ue olması lâzımsa o olacak, insan hayat ve terakkisinin ehemmiyetli organı haline gelecektir.

San'at bir zevk veya eğlence değildir; en yüksek faaliyetlerden biridir; san'at vasıtasile muhakemeli şuur hislere geçer.

Zamanımızda bütün insanlar için ahlâkî telâkki birlikten doğan kardeşlik ve saadet telâkkisidir. Bu iman zamanın dini olmalıdır. Hakikî ilim bu imanın ameli olarak nasıl tahakkuk ettirileceğini göstermelidir. San'at ta onu his ile temessül ettirmelidir.

San'atın misyonu büyüktür: san'at, ilmin yardımı ve ahlâkın rehberliği ile, insanların asayiş içinde bir arada yaşayışını temin etmelidir; haricî vasıtalara, mahkemelere, polise, hayrat müesseselerine, fabrika ve imalâthane kontrollerine... lüzum kalmamalıdır. San'at cebri kaldırmalıdır ve yalnız o kaldırabilir.

Bugün dahi, kuvvet önünde korku haricinde, müşterek ve muhtelit hayatı mümkün kılan ne varsa hep san'at sayesindedir. İnsanlara dini ve ahlâkı kabul ettiren, anaya babaya ve diğer akrabalara, çocuklara, karıya kocaya, büyüklere, amirlere, bedbahtlara, düşmanlara, hayvanlara muayyen muameleleri yaptıran san'attır; müesses âdetler san'at sayesinde hiç bir icbar vakî, olmaksızın gelip geçen nesiller tarafından riayete mazhar olup gidiyor. Bu âdetler san'at kuvvetile tadilâta uğrayabiliyor. Nihayet yine san'attır ki devrin icabatına en muvafık olacak yeni âdetleri, yeni içtimaî ahlâkı da yaratacaktır.

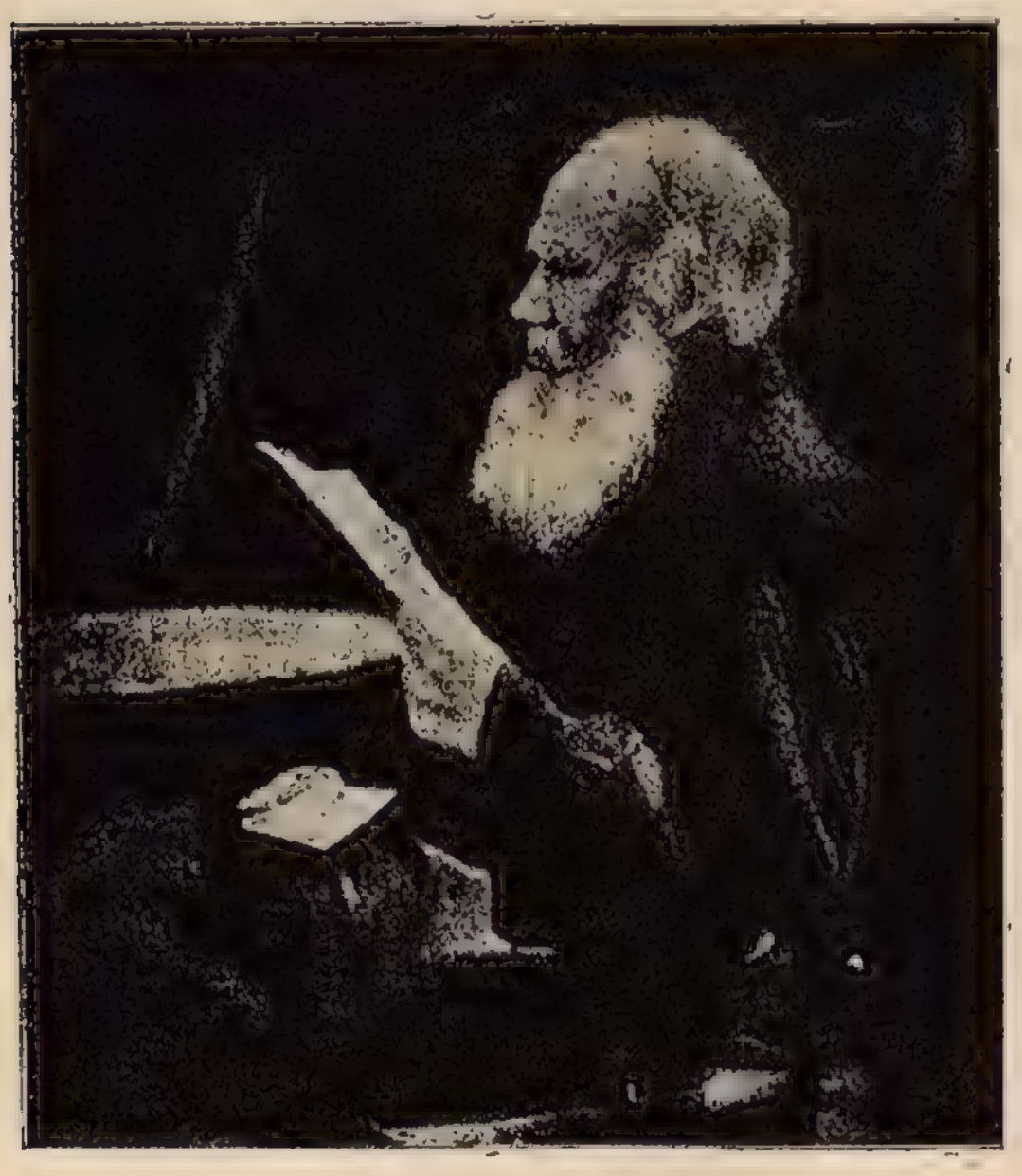

Tolstoyun diğer resmi

Kilise putlarına ve Çara, Hükûmdara ibadeti zerk eden, hiyaneti ayıplandıran, hakarete intikamı, mabetler inşası için müşterek mesainin üzumunu, vatan uğrunda dövüşmek vazifesini telkîn eden san'at olduğu gibi insanlık haysiyetine ve hayvanın hayatına hürmet ettirecek; lüksü, cebri, intikamı, hodgâmca zevkleri ayıplandıracak yine san'at olacaktır. Yine san'at insanları, serbest serbest ve gönüllerile, diğer insanların hayrına kendilerini feda etmeğe sevk edebilecektir.

San'at - bugün yalnız insanların en iyileri tarafından duyulan - kardeşlik ve muhabbet hislerini herkeste bir âdet haline getirecektir. Ahlâkî san'at, muhayyilenin yüksek bir eserinde bu hisleri canlandırmakla onlara tahakkukun yolunu açar, amel ve hareketleri bu yeni hislerle ahenktar bir şekle sokar, umuma şamil san'at en ayrı mizaçları bir duyguda birleştirerek, insanları birlik hissine ve kardeşlik muhabbetine yükseltecek, onlara -muhakeme ile değil hayatın kendisinde, umuma şamil birliğin neş'esini tattıracaktır,

Tolstoy

ÇATI GÜVERCİNLERİ

Bu akşam, başka akşam.. engin gönüller gibi
Ufukların üstünde adeta sendeliyor...
Cıvıltılı nağmeler Allaha güler gibi
Boşluklara yaslanan al sisleri deliyor...

Yosunlu köpüklerle çağlıyan yorgun dere,
Sesini fırlatıyor yıldızlı kubbelere..
El ele verip duran şu sıra tepelere
Lâcivert bir süzgeçten bulutlar renk eliyor...

Çatılar bu an bir kalb, uğultuların kalbi..
Göklere kanat açtı bir beyaz bulut gibi
Akşam rengin gören çatı güvercinleri...

Kanadınızda döne gönlümü bırakınız,
Şirimin sağnağından akşamlara akınız
Göklere ümit ören çatı güvercinleri...

Niyazi Sabri

Bolşevik İnkılâbının Arifesinde Rusya

John Reed

Amerikalı muharrir John Reed'in "Dünyayı sarsan on gün„ ismindeki kitabı, büyük bir şöhreti haizdir. Bolşevik inkılâbını ondan daha canlı ve daha doğru tasvir eden başka bir kitap -şimdiye kadar- hatta hiç bir bolşevik muharrir tarafından yazılmamıştır. Bu kitaba Lenin'in karısı bir mukaddime yazmış; tifodan ölen muharrir inkılâb şehitleriile beraber, Lenin türbesile Kremlin hisarının suru arasındaki Kızıl Meydan mezarlığına gömülmüştür. Bu parçayı o kitabın birinci babından aldık.

Bin dokuzyüz onyedi Eylülünün sonuna doğru Avrupadan Rusyaya gelen bir içtimaiyat profesörü benimle Petrograt ta görüştü. Orada kendisine sınaat erbabı ile münevverler inkılâbın gittikçe şiddet ve hararetini kayb ettiğini söylemişlerdi, o da bu rivayete göre bir makale yazmıştı. Sonra kendisi memleketi dolaşmağa çıkarak Rusyanın bazı sınaat merkezi şehirlerini ve çiftçi köylerini ziyaret etti ve oralarda inkılâbı hiç te söyledikleri gibi görmeyerek hayret etti. Ücretli ameleler ve çiftçiler arasında, "bütün toprak köylülere ve bütün fabrikalar amelelere verilmelidir„ mevzuu üzerinde mükâlemeler geçiyordu. Profesör cepheyi de ziyaret etseydi orada da sulhten bahs edildiğini işitecekti.

Profesör bu suretle aldatılmış olduğuna üzüldü. Fakat üzülmemeli idi, çünkü her iki ifade doğru idi. Memleketi idare eden sınıflar gittikçe muhafazakâr olmağa başlamış, halk yığınlarının ise radikalizmi gittikçe artmıştı. Sınaat erbabı ile münevverler inkılâbın [Kerenski inkılâbının] fazla ileri gittiğine ve pek fazla uzadığına hükm ediyorlardı. Onlara göre artık suları mecralarına akıtmak zamanı gelmişti. Bu ruhî halet o zamanın mutedil sosyalist zümreciğine: Menşeviklere ve Sosyalist Revolüsyoner (Eser- S. R.)lere de sirayet etmişti; bunlar Kerenskinin muvakkat hükûmetine müzaheret ediyorlardı.

14 Teşrinievvelde mutedil sosyalistlerin gazeteleri şöyle yazıyordu:

"İnkılâp iki ameliyeden mürekkeptir: Biri yıkmak, diğeri yapmaktır. Birincisi kâfi derecede uzadı. Şimdi mümkün olduğu kadar sür'atle ikinci ameliyeye geçmek zamanı gelmiştir. Büyük bir inkılâpçı demiştir ki: Dostlar, inkılâbı bitirelim, çünkü onu fazla uzatanlar semerelerinden istifade edemezler. „

Fakat ameleler, asker ve köylüler arasında birinci inkılâp safhasının henüz kapanmadığına kani idiler. Cephede asker komitelerile zabitler arasında daimî çekişmeler vardı. Onlar hiç bir suretle neferlere insanca muamele etmeye alışamayorlardı. Cephe arkasında köylülerin intihap ettiği toprak komiteleri hükûmetin toprak işlerine müdahalelerinden memnun değildi. Ameleler de fabrikalarda "kara levhalar„ ve yol vermeler (Lok avutlar) le mücadele ediyorlardı. Bundan başka Avrupadan dönen siyasî firarilere karşı "istenmiyen insanlar„ muamelesi ediliyor, hattâ köylerine dönmüş olanların bazıları 1905 ınkılâbına ait cürümler sebebile tevkîf ediliyordu.

Halkın bütün bu memnuniyetsizliklerine mutedil sosyalistlerin verdiği cevap şu idi: "Kânunuevvelde toplanacak olan Müessisan Meclisini bekleyiniz. „ Bu sözler yığınları tatmin edemezdi. Müessisan Meclisi âlâ bir şeydi, fakat inkılâp muayyen bir gaye için yapılmıştı, Müessisan Meclisi toplansın toplanmasın, o muayyen gaye mutlaka tahakkuk ettirilmeli idi; bu gaye şu sözlerle hulâsa ediliyordu:

"Sulh, toprak ve istihsal üzerine amele kontrolü„. Müessisan Meclisi bir kaç defa sonraya bırakıldı, ve halk dileklerini tadil edecek derecede sükûnet bulmadıkça daha da tehir edilecekti. İşte inkılâbın üstünden

sekiz ay geçmiş olduğu halde elde edilen semere pek az bir şeydi.

Askerler sulh mes'elesini firarlarla halletmeye giriştiler. Köylüler cesim malikânelere el uzattılar, ameleler de grevle işleri durdurdular...Tabiî olarak bunlara karşı zabitler, toprak sahipleri ve sınaat erbabı bütün kuvvetlerile durmak teşebbüsünden geri kalmayorlardı : Cephelerde tevkîfler yapıldı, radikal gazeteler kapatıldı, amele komitelerinin içtimalarına zaman verilmedi ve inkılap rehberleri hakkında ölüm cezası tatbik olundu. Teşekkül etmiş olan muhafızlar alayının silâhları bile alınmak istendi. Taşralarda kazaklar şehirlere hareket ederek asayişin muhafazasını ellerine almağa kalkıştılar.

Hâkim sınıfların menfaatine göre hareket eden hükûmetin bu tedbirlerine mutedil sosyalistler dahi muzaheret ediyorlardı. Halk da onları terk ederek, "sulh, toprak ve amele hükûmetj„ şiarlarını ileri süren Bolşevikler tarafına geçti. İşte 1917 Eylülünde memleket böylece buhran içinde idi.

1917 senesinin Mart hâdiselerine dönersek görürüz ki, o zaman amele ve asker selleri Tavrit sarayını basmış, ne yapacağını bilmiyen faydasız Dumayı memlekette hakimiyeti ellerine almağa icbar etmişti. Yine bu yığınlardır ki Milyukofu da ıktidar mevkiinden al aşağı etmişlerdi. Bunların soviyetleri bütün cihana "ilhaksız, cizyesiz, ve milletlere istiklal hakkı„ suretinde hulâsa edilen sulh şartlarını ilân etmişti. Temuz de teşkilâtsız amele yığınları Tavrit sarayında fırtına gibi kopmuş ve iktidarın sovyetlere verilmesini istemişti.

O zaman henüz küçük siyasî bir fırka olan Bolşevikler bu hareketlerin başına geçmişti, fakat Temmuz kıyamının muvaffakıyetsizliği üzerine halk aleyhlerine döndü, ve müfrezeleri Petrogradın Sent Antuvan varuşu halini alan Viburga çekildiler. Ondan sonra amansız bir bolşevik avı başladı, yüzlerce bolşevik hapishanelere atıldı, bunların arasında Trotski, Kolontay, Kamenef de vardı; Lenin ile Zinovyef tevkîf olunmamak için gizlenmiye mecbur oldular. Bütün burjuvazi aleyhlerine Almanlara satılmak ittihamını savuruyordu. Fakat Kerenski hükûmeti bu ittihamları ispat edemedi. İleri sürülen vesikanın sahte olduğu anlaşıldı ve mahpus bolşevik reisleri birer birer, muhakemesiz, kefaletli kefaletsiz, hapishaneden tahliye ettirildi. Bolşevikler tekrar yığınların kulağına o derece hoş gelen "bütün iktidar sovyetlere" şiarını yükselttiler. Bu sıarda bir fırka menfaati mülâhazası yoktu, çünkü o zaman sovyetlerde ekseriyet siyasî hasımları olan Menşeviklerle Eserlerde idi. Fakat burjuvazi taraftarı olan mutedil sosyalistler bundan istifade etmediler, ve Bolşevikler sür'atle yığınlara hâkim oldular. Temmuzda onlara hakaret edilmiştir, halbuki Eylülde bütün paytaht ameleleri, Baltık donanması bahriyelileri ve askerler heman kâffeten onların siyasî programı arkasından koşuştular. Belediye intihapları çok ehemiyetli neticeler verdi: Ondan evvelki intihabatta reylerin yüzde 70 ini kazanmış olan mutedil sosyalistler bu seçkilerde yüzde 18 e düştüler.

Hükûmet kuvvetile irtica zaman zaman şiddetli hareketlerle kendisini gösteriyordu : Meselâ Petrogradın Troika tiyatrosunda oynanan "Çarın cinayetleri„ piyesi kalabalığın hücumuna uğradı ve alenen Çara hakaret edilmesine mumanaat olundu. Münevverler (amele meb'uslarının sovyetleri) gibi sözleri işitmekten nefret ediyorlar ve "amelelerin„ manasına gelen *raboçih* tabiri yerine "köpeklerin„ demek olan *sabaçih* tabirini kullanıyorlardı.

John Reed

O günlerin Rus Rokfelleri namını alan büyük kapitalist Lianozof la görüşmüştüm. Kadet fırkasından olan bu sermayedar şöyle demişti:

"İnkılâp bir hastalıktır. Er geç ecnebî devletler bizim işlerimize müdahale edeceklerdir, tıpkı hasta bir çocuğun tedavisi için doktorlar müdahale ettiği gibi. Tabiî böyle bir müdahale arzu edilmez, fakat devletler bolşevikliğin kendi memleketleri için teşkil edeceği büyük tehlikeyi anlayorlar: Proleterler diktatörlüğü ve cihan inkılâbı gibi fikirler çok saridir. Vakıa devletlerin müdahalesine mani olacak sebepler de yok değildir: Nakliyat günden güne fenalaşıyor, fabrikalar kapanıyor ve Almanlar hücumlarında devam ediyorlar. Bunların neticeleri bel-

ki de Rus halkına sağlam düşünceler verebilecektir. „

Lianozof şiddetle amele komitelerinin fabrikalar idaresine karışması aleyhinde bulundu, buna hiç bir suretle imkân olamıyacağını söyledi. Ona göre yapılacak iş şu idi: Hükûmet Petrograttan çekilmeli ve bolşevikleri orada muhasara ederek muhakemeye lüzum görmeksizin imha etmeli idi! Şayet Müessisan Meclisi Utopiye kaçarsa onu da silâh kuvvetile dağıtmalı idi!

Rusyada şiddetli bir kış oldu. Cephede askerler açlıktan ve soğuktan ölmede berdevam oldular. Hükûmet memleketin felâket ve sefaletlerine çare bulamayordu. Alman istilâsi veya bolşevik tehlikesi muhakkaktı. Hâkim sınıflar Almanları Bolşeviklere tercih ediyorlardi. Bir burjuva ailesinin sofrasında idim. Benden başka on bir kişi daha vardı. Alman ve bolşevik bahsi edildi, 10 kişi Almanların istilâ ve müdahalesini Bolşeviklerin hükûmete geçmesine tercih etti. Fakat yığınlar muharebenin devamından müşteki idi. Bolşevikler de her gün daha kuvvetli olarak şiarlarını bağırıyoalardı :

"Bütün iktidar sovyetlere! — bütün iktidar milyonlarla ve milyonlarla amelelere, askerlere ve köylülere! — Toprak ve ekmek! — Manasız harp nihayet bulsun, gizli diplomatlık terk olunsun, spekülasyonlara ve hiyanete bir son verilsin... İnkılâp ve onunla beraber bütün dünyada halkın menfaati tehlikede!„

***

. . . . . .

Şehirlerde hayat o zamanlara mahsus yolunu tutmuştu; insanlar ınkılâbı unutarak yaşıyorlardı. Şairler şürler yazıyorlardı fakat yazdıkları inkılâba ait değildi. San'atkârlar Rusyanın orta-Çağ tarihinden sahneler alarak tablolarını yapıyorlardı, fakat ınkılâp sahnelerine hiç bir şey vermeyorlardı. Taşralardan büyük şehirlerde zengin ailelerin kızları fransızca öğrenmek veya seslerini terbiye ettirmek için gelirlerdi; otel koridorlarında yakışıklı ve neş'eli zabitler kıymetli kalpakları ve pahalı kafkas kılıçlarile dolaşıyorlardı. Memurların karıları birbirlerinin evinde gümüş veya fayans takımları kullanarak çay içiyorlar ve çarın dönmesi veya Almanların gelmesini veya hizmetçi mes'elei - mühimmesini hall edecek başka bir şey olmasını temenni ediyorlardı. Bir dostumun kızı bir gün bir isteri kızgınlığı nöbetine tutulmuş olarak dönmüştü, çünkü tramvay kondüktörü kendisine "Tavariş - arkadaş„ demişti.

O zamana kadar kendilerine hayvan muamelesi edilen ve hemen hiç bir aylık verilmeyen hizmetçiler bir haysiyet hissine sahip oldular. Bir çift fotin yüzlerle rubleye verilirdi, halbuki vasati aylıklar 35 rubleyi geçmeyordu, bu mali halde olan memur ailelerinde hizmetçiler artık fotin tabanlarını silmeye tenezzül etmeyorlardı. Hususile ki şimdi yeni Rusyada bütün erkekler ve kadınlar seçkilerde rey vermek hakkına malik tiler. Amele gazeteleri çıkıyor ve bu gazetelere yeni ve acaip şeyler yazılıyordu. Sovyetler mevcuttu, meslekler cemiyeti de teşekkül etmişti. Arabacıların bile cemiyeti vardı. Onlar da Petrograt sovyetine mümessillerini gönderiyorlardı. Garsonlar teşkilâtlanmıştı ve bahşış verilmesini men etmişlerdi. Lokantalarda "*bahşış alınmaz.*„ veya "Bir ınsana, sofranızda hizmet etmeye mecbur olduğu için, bahşış vermek hakaretini etmek yakışık alır mı?„ gibi levhalar görülüyordu.

Cephede, neferler zabitlerile çekişe çekişe komitelerinde kendilerini idare edecek iktidarı kazanmışlardı. Fabrika komitelerinde ameleler tecrübe ve kuvvet sahibi oldular ve eski nizam ile mücadele etmek vazifesini hakkîle anladılar. Bütün Rusya okumak öğrendi ve okudu : Siyasî, iktisadî ve tarihî eserler okudu; her kes öğrenmek ve anlamak isteyordu. Her şehirde her fırkanın gazetesi vardı. Bir kaç yüz bin broşür basılıyor, türlü türlü teşkilâtlar tarafından dağılıyor, ve sel gibi cephelere, köylere, fabrikalara ve sokaklara akıyordu. Harsi tahsil susuzluğu bütün ruhları istilâ etmişti ve yalnız Smolniy enistitüsü, her gün, her tarafa tren tren matbuat sevk ediyordu. Hem de küçük hikâye değil, magşuş tarih değil, zihni çürüten eğlendirici ucuz edebiyat değil; hep içtimaî iktisadî nazariye, felsefe, veya Tolstoyun, Gogolün, Gorkinin eserleri. İşte o zaman yığınların okuduğu bunlardı...

Sonra, mükâlemeler, konuşmalar... O derece mebzul ki, yanlarında, Karlayen "tufan dediği„ "fransız gevezeliği„ küçük bir selden ibaret kalır. Konferanslar; münakaşalar; tiyatrolarda, sirklerde, mektep dershanelerinde, klüplerde, Sovyetin içtima salonlarında, cemiyetlerin lokallerinde, kışlalarda nutuklar, hitabeler... Siperlerde, köylerde, fabrikalarda mitingler... Bir kere Potilof fabrikasından 40.000 amelenin yığın yığın çıkıp bir sosyal demokratın, bir sosyal revolüsyonerin, bir anarşistin veya bir başkasının nutkunu dinlemeye koştuğu tasavvur edilsin; ne harikul'âde manzara idi o ! O aylarda Petrogradın ve hemen bütün Rus şehirlerinin her sokak başısı siyasî bir tribün halini almıştı. Trenlerde, tramvaylarda, her yerde hiç beklenilmeyen münakaşalar parlardı. Ya kongreler: Sovyetler kongresi, kooperatifler kongresi, milliyetler kongresi, zemistovolar kongresi, kilise kongresi, köylüler kongresi, siyasî fırkalar kongresi... Petrograda iki kıt'anın meb'us ve murahhaslarını gönderiyordu. Bütün bu kongrelerin içtimalarında hatiplerin söz zamanını temdit etmek mümkün olmayor. Her kese bütün fikirlerini söylemek hürriyeti veriliyordu...

Biz Riga gerisindeki on ikinci ordunun siperlerine gitmiştik, orada kuvvetleri tükenmiş, ayakları topal olmuş, hastalıklardan sararmış insanlara rastgeldik. Onlar bizi gördükleri zaman cenaze gibi başlarını

[Devamı 70 inci sahifede]

İNKİLÂBIN SAFHALARI

Yazan: [V. Ilç Ulynof] Lenin

Devlet ve İnkılâp eerinin Rusça aslından tercüme eden: *AHMET CEVAT*

Komünist Cemiyetinin İlk Safhası

Gota programını tenkit ederken Marks, Lasal'ın, " Sosyalist rejiminde amele emeğinin hakkını eksiksiz ve tekmil olarak alır „ fikrini uzun boylu cerhediyor. Marks ispat ediyor ki, tekmil cemiyetin bütün içtimaî mesaisi üzerinde ihtiyat fondosu, istihsali genişletme, eskiyen makinelerin vesairenin amortismanı... ayrılmak zaruridir; sonra, istihlâk eşyası üzerinde hükûmet idaresi, mektepler, hastahaneler, ihtiyarlar yurtları ve saire masrafları için bir fondo daha ayırmak zaruridir.

Lasalin : " Ameleye emeğinin bütün hakkı verilmelidir. " suretindeki dumanlı, vuzuhsuz, umumî cümlesi yerine Marks sosyalist cemiyetinin nasıl idare olunacağını gösteriyor. Marks kapitalizm kalktıktan sonraki cemiyette hayatın *konkret* şartlarını tahlil ederek diyor ki:

" Biz burada (yani işçi fırkasının programını yaparken) kendi esasları dahilinde inkişaf etmiş bir komünist cemiyeti düşünecek değiliz. Bizim şimdi karşımızdaki cemiyet kapitalist cemiyetinden *henüz çıkan* ve bu sebepten bütün münasebetlerde: iktisad, ahlâk ve âdat, zekâ münasebetlerinde hâlâ, derinliklerinden yeni çıktığı eski cemiyetlerin damgasını saklıyan bir cemiyettir. „

İşte kapitalizm'in derinliklerinden yeni doğan, henüz bütün münasebetlerde eski cemiyetin damgasını taşıyan cemiyete Marks " Komünist cemiyetinin ilk veya alt sefhası „ namını veriyor.

Bu safhada istihsal vasıtaları şahısların hususî mülkü olmaktan çıkmış, bütün cemiyetin müşterek malı olmuştur; cemiyetin her ferdi ictimaî olarak elzem olan işlerin bir kısmını görür ve buna mukabil cemiyet tarafından eline az miktarda bir emek sarfettiğini gösteren bir vesika verilir; o da bu vesika ile cemiyetin istihlâk anbarlarından o miktar emeğe tekabül eden eşyayı alır. Hasılı her işçi, emeğinden umumî fondoyö lüzumu kadar ayrıldıktan sonra, cemiyete ne kadar vermiş ise cemiyetten o kadar alır.

Böylece sanki "müsavat„ hüküm sürer.Lasal'ın bu mü-

Lenin ebedî istirahatgâhında (tahnit edilmiş)

savat telakkisinde aldandığını göstermek için Marks diyor ki: "Biz burada hakikaten *müsavi hak* görüyoruz. Fakat bu müsavilik Burjuva hukukuna göre bir müsaviliktir, ve o sistemdeki her hak gibi, esasta bir müsavatsızlığın mevcudiyetini hak olarak kabul eder. Müsavi hak muhtelif fertler arasında tek bir mikyasın tatbikidir. Halbuki fertler şênî olarak müsavi değildir, birbirlerinden farklıdır; bunun için bu müsavi hak müsaviliği bozan bir haksızlık olur.„

Filhakika şahıslar musavi değildir: Biri daha kuvvetli, öbürü daha zayıf, biri evli, öbürü bekâr, birinin çocukları az diğerinin çok, ilh.. Marks netice olarak diyor ki: "... Müsavi emekle içtimaî mesaiye iştirâk edebilecek ve bu hak ile müsavi nispette içtimaî istihfâk fondosundan istifade olunacak olursa fertlerden biri, lilî netice ile, başkasından fazla alacak, ondan daha zengin olacak, v. s... Buna mahal vermemek için hak müsavi olmamalı, gayrımüsavi olmalıdır.

Bu sebepten dolayı komünizmin bugünkü safhası henüz şênî müsaviliği, hakikatı ve adaleti temin edemez; servet farkları ve daha başka haksızlıklar devam edecek, fakat yalnız bir şey mümkün olmıyacak: bir kimse başkalarını istismar edemiyecek; çünkü istihsal vasıtaları, fabrikalar, makineler, toprak kimsenin hususî malı olmıyacaktır. Demek ki komünist cemiyeti, başta, yalnız istihsal vasıtalarının şahsî mülk olmasından doğan haksızlığı tashih edebilir, fakat istihlâk eşyasının ihtiyaca göre değil emeğin miktarına göre tevzi olunmasından doğan haksızlığı kaldıramaz.

Âdi iktisatçılar, sosyalistleri, insanların arasındaki müsavatsızlığı unutmakla muahaze ederler. Bu muahaze yalnız o efendilerin derin cehaletini isbat eder. Marks bu zarurî müsavatsızlığı sarih olarak hesaba dahil ettikten başka şunu da pek güzel anlatıyor:

"İstihsal vasıtalarının şahsî mülkiyetten müşterek mülkiyete geçmesi demek olan " Sosyalizm „ kendi başına tevzideki kusurları kaldıramaz. Çünkü tevzide bir müddet daha Burjuva hakkı devam eder, bu hakka göre eşya "emek nisbeti„ üzerine tevzi olunur.

"Bu kusurlar komünist cemiyetinin ilk safhasında zaruridir, çünkü komünist cemiyeti kapitalist cemiyetinin sinesinden uzun sürecek ağrılardan sonra ancak kusurlu şekilde doğabilecektir. „

Bu suretle komünist cemiyetinin ilk safhasında, "Sosyalizm„ denilen bu devrede "burjuva hakkı„ yalnız kısmen (istihsal vasıtalarından şahsî mülkiyeti kaldırarak) ilga edilecektir. Fakat burjuva hakkının diğer kısmı (eşyanın tevzi mikyası) baki kalacaktır. Bu devir henüz komünizm değildir. Marks: "Bu bir noksandır, fakat komünizmin ilk safhasında zaruridir, diyor. Çünkü, utopiye düşmeksizin, kapitalizm devrilir devrilmez, birdenbire, insanların cemiyet namına çalışmağa alışabilecekleri tasavvur olunamaz.„

Marks devam ile diyor ki:

".... Komünist cemiyetinin üst safhasında, insanın köleleştirici iş bölümü esasına tebaiyeti kalkacağı zaman; bununla beraber vücut çalışması ile zekâ çalışması arasında zıddiyet zail olacağı zaman; çalışma

Lenini ameleye hitap ederken, mutat vaziyetinde tespit eden bir heykel

yalnız bir maişet vasıtası olmaktan kurtulup hayatın birinci ihtiyacı sıarsına geçeceği zaman; ferdin tam inkişafile beraber, istihsal kuvvetlerinin büyüyeceği ve bütün servet kaynaklarının seller gibi akacağı zaman; yalnız o zaman burjuva hakkının dar ufkunu aşmak mümkün olacak ve cemiyet bayrağına *"Herkes kendi istidatlarına göre ve herkese kendi ihtiyaçlarına göre* „ şiarı yazılabilecektir.„

.... Bugün: "Acaba komşumdan yarım saat fazla çalışmamış mıyım, acaba komşum benden fazla ücret almamış mı? „ tarzında düşüncelere mahal bırakan " burjuva hakkının dar ufku„ o zaman aşılacaktır. Eşyanın tevziinde herkese isabet eden miktarın cemiyet tarafından tayin olunmasına artık lûzum kalmıyacak, herkes "kendi ihtiyaçlarına göre„ alıp kullanmakta muhtar olacaktır.

Burjuva noktai nazarından, böyle bir içtimaî rejime "halis utopi„ namını vermek ve herkese, sa'yini asla kontrol etmeden, istediği kadar lezzetli yemekler, otomobiller, piyanolar, ilâh ... vâdeden sosyalistlerle alay etmek güç değildir. Bugünkü iktisat âlimleri işin içinden böyle istihza ile çıkıyorlar, fakat bununla ancak kendi cehaletlerini ve kapitalizme menfaatperestane merbutiyetlerini açığa vurmuş oluyorlar.

Cehaletlerini gösteriyorlar, çünkü komünizmin yüksek safhasını vadetmek hiç bir sosyalistin aklına bile gelmemiştir. Bu safhanın bir gün geleceğini keşf ve ihbar aden büyük sosyalizm nazariyatçıları o zaman mesainin bugünkünden ayrı bir istihşaliyeti haiz olacağını tasavvur ediyorlar.

Burada biz sosyalizm ile komünizm arasındaki ilmî fark mes'elesine dokunmuş oluyoruz. Siyasî cihetten, komünizmin ilk ve son safhaları arasındaki fark şüphesiz zamanla azîm olacaktır. Fakat halihazırda, kapitalizm rejimi altında, bu büyük farkı ileri sürmek onunla meşgul olmak gülünçtür. Ancak bazı anarşistler onu ileri plana alıyorlar.

Sosyalizm ile komünizm arasındaki fark aşikârdır. Alelâde sosyalizm denilen şeye Marks: komünizmin ilk veya alt safhası diyor. İstihsal vasıtalarında müşterek mülkiyet ilerlediği nisbette "komünizm„ inkişaf eder. Fakat bunun *tamamlanmamış* bir komünizm olduğunu unutmamalıdır. Marksın izahının en büyük meziyeti hem maddiyetçi mantıka hem tekâmül esasına sadık kalmasında, komünizmi derece derece tekâmül eder bir şey telakki etmesindedir. Sun'î, yanlış, skolastik tarifler, (Sosyalizm nedir? Komünizm nedir?) gibi beyhude lâf kavgaları yerine Marks komünizmin iktisadî derece ve safhalarını tahlil etmiştir.

Komünizm rejiminin ilk zemanlarında yalnız burjuva hakkı değil *burjuvazisiz burjuva devleti* bakidir. Bu, bir *paradoks*, halis bir mantık oyunu gibi görünebilir; bunun derin manasını biraz olsun tetkik etmek zahmetini ihtiyar etmeyenler daima Marksı bu suretle muahaze etmişlerdir. Fakat hayat her hatvede, gerek tabiatte gerek cemiyette, yeninin içinde eskinin mevcut olduğunu bize göstermektedir.

Marksın komünist cemiyetine bir miktar "Burjuva hukuku „ sokması keyfî değildir, o, ancak, kapitalizmin sinesinden doğan yeni cemiyette iktisaden ve siyaseten bulunması zarurî bir şeyi tespit etmiştir.

***

Görülüyor ki; (Marks, Engels, Lenin gibi nazariyatçıların fikirleri bilinmeden bugünkü Rusyayı tetkik etmeye ve anlamâğa imkân yoktur.

Leninin Türbesinde amele ve köylü kadınlar

Rusyada Maarif

İki talebe parkta teşrih dersi müzakeresinde ...

Kontes Karolyiden nakleden Kâmran Şerif

Leningrad da talebe pansiyonu

Rostav da bir amele mektebinin kapısı

İkinci Nikolanın babası üçüncü Aleksandr, Başvekilinin verdiği bir arize üzerine *„Felâket şu ki köylüler çocuklarını mektebe gönderiyorlar„* cümlesini, başka bir yerede: *"Tahsili kaldırmalı„* sözlerini yazmış

Lenin ise:

"Üç şeye ihtiyacımız var, demiş, öğrenmek, gene öğrenmek, bir kerre daha öğrenmek.„

Bugünkü Rus milleti Leninin programını takip ediyor. Kayb ettiği zamanı hummalı bir istical ile telâfiye çalışıyor. Eskiden dine nasıl alıştı ise bugün de fenne öyle inanıyor. Beş senelik plânın tatbikî için hükûmet tarafından büyük paralar sarf edilmesine rağmen maarif bütçesinden hiç tasarruf edilmiyor. Millî varidatın yüzde 20 si tahsil ve terbiye hususuna sarf ediliyor. Halbuki 1913 bütçesinde bu nisbet yüzde 4 den ibaretti. Mecburi ilk tahsil işinin başarılması için beş senelik plân bütçesine dört milyar ruble tahsisat konulmuştur. Çarlık zamanında okuma yazma bilmiyenler yüzde 73 nisbetinde idi. Dahilî harp, muharebe, müdafaa bu nisbeti bir kat daha artırdı. Fakat 1924 senesinden beri Sovyet rüesası halkı okutmak işine azm ve sebatla sarıldılar.

Maarif komiseri Bubinofa vekâlet eden Milyutin yoldaşın bana verdiği bazı rakkamları aşağıya yazıyorum:

1914 de 8 milyon çocuk mektebe giderdi; 1928 de 9 milyon 800,000; 1930 da 11 milyon 700,000; 1931 de 13 milyon 500,000.

1932 - 1933 senesinde bu adedin 17 milyona çıkacağını ümit ediyorlar.

Eskiden kadınların yüzde 2si okuma yazma bilirdi; şimdi ise yalnız yüzde 8i okuma yazma bilmiyor.

Bina ve muallim noksanından çıkan büyük müşkilât sebebile köylerde mecburi tahsil nazariye halinde kalmıştır; böyle olmakla beraber her tarafta mektep binaları inşa ediliyor, yeni muallim kadroları teşkil ediliyor. Beş sene plânına nazaran 1933 senesinde bugün mevcut 265,000 olan mürebbiden fazla olarak 235,000 mürebbi daha bulunacaktır.

Terbiye sistemine hakim olan dört prensip şunlardır:

1 — Bütün millet yalnız ilk değil yüksek dahi olmak şartile umumi tahsil görebilmelidir.

2 — Mektepler politeknik bir hale getirilmelidir, yani talebenin hem ameliyatı hem de nazariyatı anlıyabilmesi için, fikrî tahsil elişi ve sınai tahsil ile birlikte yürümelidir. Ameliyat ve nazariyat biri diğerinden aşağı değildir; cemiyet için her ikisi de lâzımdır.

3 — Köyle şehir arasındaki tezatları ortadan kaldırmak ve bu suretle iki unsuru birbirine yaklaştırmak.

4 — Rus Sovyet İttihadına dahil bütün millete kendi mekteplerinde ve kendi dillerinde tahsil etmek imkânını bahşetmek. İmparatorluk zamanında yalnız Rusça tahsil edilirdi.

Avrupanın klâsik tahsil usulü ile Rusyanın takip ettiği tahsil usulü arasındaki asıl fark, Avrupada çocuklara hayatta hiç lâzım olmıyacak birçok şey öğretildiği halde Rusyada tahsilin talebenin istikbali-

ne tabiî bir surette bağlı bulunmasıdır. Rus gençleri size Ciceron un nutuklarını ezber okuyamıyorlar ve ya Roma İmparatorunun hangi tarihten hangi tarihe kadar saltanat sürdüğünü söyliyemiyorlar ama Dnyeprostroy un genişliğini ve türbinlerinin adedini doğru olarak söyliyebiliyorlar; Sovyetlerin yeni kauçuk zeriyatını ve beş sene plânı için kaç traktör istasyonu lâzım olduğunu adam akıllı biliyorlar.

Maarif sistemi, yalnız çocukların değil büyüklerin de tahsilini ihtiva ettiği için haylı muğlaktır. Onun için çocukları büyüklerden ayırmak lâzım gelmiştir. Evvelâ çocukların tahsilini ele alalım:

Çocuk, annesinin rızası ile 3 yaşına kadar çocuk yuvasında bakılır.

3 yaşından 7 yaşına kadar olan çocuklara mahsus çocuk bahçesi de, çocuk yuvası gibi, mecburi değildir.

4 veya 7 senelik mektep

8 yaşından 12 yaşına veya 8 yaşından 15 yaşına kadar. Hükûmet bu mekteplerin müddetini 7 ilâ 9 seneye, ileride de 10 seneye iblâğ edecektir. Bunun neticesi olarak bir çeşit mektepte tahsil etmiş olacaklardır. Halbuki Garpta hali vakti yerinde ailelerin çocukları bu yaşa kadar tahsil edebilirler.

Fransanın iptidaî ve talî mekteplerine muadil olan ve "Semiletka" denilen 7 senelik mektepleri S. F. S. lere yani fabrika mekteplerine tahvil etmeğe çalışıyorlar. Bunun için bu mektepleri şehirlerde bir fabrikaya, köylerde de "Kolhoz" denilen müşterek mesai yurduna raptediyorlar.

Hali hazırda 16 yaşında, (ileride 18 yaşında) mektepliler, amele mekteplerinde diplomalı amele olarak ihtısas tahsili görebilirler. F. S. U. denilen bu mektepler birer fabrikaya merbuttur. Bu mekteplerde temeyyüz eden talebeler, yüksek teknik kollejlerinde tahsile devam ederek teknik mühendisi veya Darülfününa muadil âlî tahsil mekteplerinde okuyarak diplomalı mühendis olurlar.

Bütün sistem bir an evvel çok mıktarda yeni mütehassıslar yetiştirmekten ibarettir. Beş senelik plânın ilk iki senesi zarfında mütehassıs kadrolarının tevsii hususunda düşünülen tedbirlerin kâffesi tatbik edilmiştir. Plân mucibince 1932-1933 senesinde âlî mektepler talebesinin adedi 200,000e kadar artmak lâzımdı, lâkin daha 1929-1930 senesinde talebenin adedi (son baharda girenler dahil olmadığı halde) 212,000i bulmuştu; plân mucibince 1932-1933senesinde teknik mekteplerine devam eden talebenin adedi 314,000 olmak lâzım gelirken 1929 - 1930 senesinde bu adet 317,000 e varmıştı. Demek ki mütehassıs yetiştirmek hususunda plânın tayin ettiği hadler bol bol geçilmiştir. Bu sene yüksek mekteplere 1929 senesine nazaran iki misli, teknik mekteplere de iki misilden fazla talebe alınacaktır. Amele fakültelerine altı misli daha fazla talebe kabul olunacaktır.

Sovyet mektebinin manzarası Fransız mekteplerininkinden büsbütün farklıdır. İnsan bazan kendini bir fabrikada kayb olmuş zanneder. Öyle bildiğimiz sıralı ve rahleli uzun salonlar yok. Sıra ve rahlelerin yerinde makine modelleri, aletler, otomobillerden, traktörlerden sökülmüş çeşit çeşit parçalar, kilitler, tezgâhlar... v. s. Fennin son terakkiyatına uygun bir surette tanzim edilmiş kimya lâboratuvarına giriyoruz. Mektebi bizimle beraber gezen Amerikalı muallimlerden mürekkep bir grup tesisatın Amerika mekteplerinden daha mükemmel olduğunu bize temin ediyorlar, mesela her talebenin masası üzerinde bir Bunsen lâmbası var. Coğrafya salonunda kocaman bir Sovyet İttihadı haritası; haritanın üzerinde memleket mahsulâtının hakiki numuneleri var; kömür, asbest, altın, pamuk, kauçuk, çay V. S. Elektrik istasyonlarını yanan lâmbalar gösteriyor. Bu harita sayesinde çocuk, memleketinin servet membalarını kolay ve amelî bir surette görebiliyor. Bütün sınıfların dıvarında beş senelik planı gösterir grafikler var.

Tarih tedrisatı da her yerdekinden büsbütün başka bir şekilde... Kral isimleri, tarihler, harpler kat'iyen ihmal ediliyor; yalnız büyük halk hareketleri, ihtilâllerin mantıkî neticeleri ve iktısadî istihaleler okutuluyor. 11 yaşında bir çocuğun vazifesini gördüm. mevzuu kaydediyorum. "Derebeylik hükûmeti şekli ile ticari hükûmet şekli arasındaki fark„. İşte bir sınıf ki 4700 saat ders okutuluyor: 400 saat içtimai ve tarihî ilimlere, 500 saat Rus edebiyatına, 500 saat rıyaziyata, 300 saat fizike, 190 saat kimyaya, 190 saat coğrafyaya, 890 saat el işlerine, 330 saat nebatat, hayvanat ve tabakata, 200 saat resim ve mimariye, 330 saat Ecnebi lisanlarına tahsis ediliyor.

Sovyet mekteplerinde terbiye ve ceza

Beden terbiyesine bilhassa itina ediliyor. Fakat Sovyetler bilhassa terbiye usullerile iftihar ediyorlar: Ceza yok, tekdir yok, dayak yiyen bir çocuk anasını babasını veya hocasını mahkemeye verebiliyor, çocuklar kendi kendini muhakeme ediyorlar, inzıbatı ihlâl edecek bir hareket olursa bizzat çocuklar tarafından intihap edilen mahkeme komitesi suçluyu cezalandırıyor.

Bundan başka her mektebin talebe ebeveyninden ve muallimlerden mürekkep bir komitesi vardır. (Esasen bu ihtilâlden evvel de vardı). Talebe ebeveyni bu komiteye dahil olmakla çocuklarının mektepteki mesaisini kontrol etmek ve bu hususta fikir beyan etmek akkını ihraz etmiş ve bununla vazifedar kılınmış oluyorlarki pek luzumlu bir şeydir. Talebe daima grup halinde çalışıyor, grupa dahil bütün çocuklar dersi lâyıkı ile anlayamadıkça başka derse geçilmez. Garp mekteplerinde aksi hal caridir ve tenbel veya kabiliyetsiz talebe daima sınıfta dümenci olarak kalır. Daima müştereken çalışılıyor. Hep birden ilerleniyor. Kuvvetliler sınıflara yardım ediyorlar. Sınıfta, müstes-

na derecede zeki bir kaç talebenin kabiliyetine değil, bütün sınıfın vasatî kabiliyetine itibar olunuyor. Rekabet fabrikada oynadığı rolü mektepte de oynuyor Geri kalan grupların isimleri dıvarlara yazılıyor.

İmtihan usulü tamamile ortadan kalkmıştır. Hocalar şakirtlerini tanıdıkları için onları liyakatlerine göre tasnif edebiliyorlar.

Sovyet mekteplerinde sıhhat

Vereme müstait çocuklar şehir haricinde, ormanlarda veya yüksek mevkilerde bulunan orman mekteplerine gönderiliyorlar. Moskova civarında bunlardan birini ziyaret ettim. Burası eskiden altın madenleri olan bir tacirin malikânesi imiş.

Saçları dibinden traş edilmiş, deniz mayosu giyinmiş bir sürü çocuk beni gürültü ile karşıladı. Bu ziyaret esnasında burasını erkek mektebi zannediyordum. Oradan ayrılacağım sırada bu çocuklardan bir kısmının kız olduğunu ve kızlarla oğlanlar arasında kıyafet itibarile hiç bir fark olmadığını anladım. Buradaki çocukların yüzde 83 ü amele çocuğu, yüzde 17 si de memur çocuğu,imiş.

Bu mektepler bütün sene açıktır. Cılız çocuklar için yaz kış burada oturup bir taraftan spor yapmak, bir taraftan da derslerini takip edebilmek ne büyük bir istifadedir.

Büyüklerin tahsili

Şimdi büyük insanların tahsili bahsine geçelim. 4 ve 7 senelik mekteplere devam etmiş olanlar, bir veya iki senelik iptidai ve hususi bir tahsil devresinden sonra "Rabyak" denilen amele fakültelerine kabul olunurlar. Buraya 16 yaşından 48 yaşına kadar talebe alınır. Daima bir fabrikaya bağlı olan rabyaklar talebeyi üç senelik bir tahsil ile, ya mütehassıs olmak üzere teknikumlara (yani ikinci derecede mühendis mekteplerine) veya diplomalı mühendis olmak üzere ulûmu aliye fakültelerine hazırlar. Rabyaklarla E. S. U. lar arasındaki fark şudur:

Rabyaklar önceden tahsil görmemiş büyüklere, E. S. U. lar ise 7 senelik mekteplerde okumuş 16 dan 18 yaşına kadar gençlere mahsustur. Her ikisi de talebesine yüksek ilimler fakültesine girip şahadetnameli mühendis olmak imkânını verir. Bu yüksek tahsil dört sene devam eder. Bu sistem sayesinde amele devamlı bir tahsil görmemiş olduğu halde yüksek mekteplerde okumağa imkân bulur.

Talebenin her masrafı meccanen temin edildikten başka yaptıkları iş için de ayda 38 rubleden 75 rubleye kadar para alırlar. Fabrikada çalışırlarsa amele gibi muntazaman ücret alırlar. Bütün talebeye muayyen bir tahsisat verilir. Babası anası kâfi derecede para kazanan talebenin tahsisatı yoktur.

Rabyakların, teknikumların ve yüksek ilimler enstitülerinin adedi gittikçe çoğalmaktadır. Çünkü Sovyetlerin başlıca vazifesi, bir an evvel kâfi miktarda mühendis yetiştirebilmektir. Sovyet İttihadında böyle 480 mektep mevcuttur.

Sovyetlerin iş kanunu çalışan çocukları itina ile himaye etmektedir. 14 - 15 yaşındaki çocuklar günde ancak dört saat çalışırlar. Gece işinden tamamile muaftırlar. 18 yaşına basmamış gençler sıhhata muzır olan sanayide çalıştırılmazlar.

Dağıstan, Azerbaycan, Ural ve Orta Asya gibi en uzak havali de dahil olmak üzere halk ümmiliğe karşı şayanı takdir bir enerji ile mücadele ediyor. Ehali mekteplerini kendileri bina ediyorlar ve okuma yazma bilmiyenler için dershaneler açıyorlar. Meselâ Uralda halk hükûmetin yardımı olmaksızın ümmiliği yüzde 72 nisbetinde izaleye muvaffak olmuştur. Bakûda müslüman kadınlar klübünün faaliyeti pek şayanı dikkattir. Bu klüp azasını en geri köylere gönderip okuma yazma bilmiyen halka ders verdirir; bu mesainin neticesi şu olacaktır ki1931senesi sonunda Sovyet ittihadı nüfusunun dörtte üçü okuma yazma öğrenecektir (harpten evvel ancak üçte bir kişi okur yazardı). Muhtelif müesseselere devam eden kimselerin miktarı hali hazırda 60 milyonu bulmuştur. Bu da, Sovyet ittihadında beş kişiden ikisi her gün muntazam surette tahsil görüyor' demektir.

Müzeler; san'atlar terbiyesi

Müteaddit müzeler ve bunların "Güzel sanatlar sahasında cehaletin izalesi" işi ile uğraşan komiteleri, faideli sinemalar, telsiz telgraf, seyyar amele tiyatroları...

Bütün bu vesait halkın irfan seviyesini yükseltmeğe çalışıyor. Tramvayda bir gazete açacak olursanız, hemen bir kaç mütecessis baş size doğru eğiliyor. Kadın, ihtiyar, çocuk, açtığınız gazetede, Stalingrat fabrikasının istihsalâtı hakkındaki resmî tebliği veya İspanya ihtilâline dair son haberleri okuyor. İnsan kendini, tahsile ve ilme susamış çocuklarla dolu bir mektepte imiş zannediyor ve bu tesirden kendini bir türlü kurtaramıyor.

Büyüklerin tahsilinde çocukların oynadığı rol pek mühimdir. Çocuğun bu vazifeyi başarabilmek hususunda sarfettiği gayret cidden görülmeğe lâyıktır. Bir çocuk bahçesinde şöyle bir tabela gördüm: "Annel çocuğunu müsterih olarak bize bırakabilirsin. Sen de git okuma yazma öğren."

Odaları havalandırmayı, yemeğe oturmadan evvel ellerini yıkamağı, diş fırçası kullanmayı ebeveynine çocuk öğretiyor. Çocuk tarafından yapılan cemaate ait işlerden en mühimmi, çocuğun on yaşından itibaren büyük kimselere, ekseriya kendi ebeveynine alfabe öğretmesidir. Çocuklar şehirleri sokak sokak aralarında taksim edip evlerde çalışan hizmetçilere okuma yazma öğretiyorlar.

Son zamanlarda 8 yaşından 16 yaşına kadar çocuklardan mürekkep bir grup ilk defa olarak evlerde haşerata ve kirliliğe karşı mücadeleye başlamıştır. Bu grupun bayrağında: "En kirli evi arıyoruz„ ibaresi yazılıdır. Çocuklar en kirli evi bulunca evde gördükleri haşerenin resmini sokak kapısının üstüne yapıştırıyorlar. Bu halden mahcup olan ev sahibi derhal temizliğe başlıyor ve evinde bulunan haşerenin kökünü kazıdıktan sonra çacuklardan kapıya asılan çirkin işareti kaldırmak için izin istiyor.

Bu kadar faal ve hararetli olan komünist gençliği, demirden bir disiplinle tarsin edilmiş yenilmez hakikî bir ordu demektir. Bu disiplini temin eden bizzat çocuklardır. 4,000,000 piyonir, 16 dan 12 ye kadar komsomollar ve 3 ten yediye kadar Teşrinievvel İnkilâbı çocuklarından müteşekkildir. Sosyalist Rusyasının bütün ümidi bu gençlik ordusundadır.

Kontes Karolyi

Sovkino

Sovyet Sineması

Marc Chadourn dan

Nakleden: *Yaşar Nabi*

Yeni çearilen bir filimde metrûk çocuk tipi

Yeni Rusyanın hayallerini sinemada, kendi filimlerinde takip etmelidir. Esasen bunlar sadece hayalden ibaret de değildir. U. R. S. S. (S. S. C.B.) hayatını günü gününe takip eden sinema Rusyada gitgide artan bir kuvvet ve hakikatle bu makine milletinin taliini perdeye aksettirmektedir.

Sovkino çehre züğürdü büyük binalar, bir sürü koridorlar ve merdivenler, ve en nihayette perdenin şimdiye kadar hiç bir zaman göstermemiş olduğu harikalara şahit olduğumuz penceresiz, karanlık salon. fabrikalara, klüplere, stadyumlara günlerce yapılan ziyaretlerden sonra sinemada filizlenmeye başlayan şüphe orada yerini yeniden ümide terkediyor. Hepimizin bu seyahate çıkarken şuurî veya gayrışuurî içimizde taşıdığımız insaniyet için yeni bir hayat, yeni bir devir açıldığını görmek ümidi.

Bu yeni devri, ışıklı büyük şürler bize gösteriyordu. Bunlar filimlerdi.

Şirler, dedim. İnkılabı ta bidayetinden, Teşrinievvelin ilk homurtularından alarak müşkül terakkisinde takip eden ve mefkûrelerini çizen bu göz tahlillerine başka ne isim vermeli? Potemkin, Anne, İmparatorluk bakiyeleri, sonra Esas Hat, Türksib (Türkistan-Siberya şimendifer hattı) Yaşamak hakkı (Metrûk çocuklar) nihayet Elektrikleşme, Çimento isimli filimlerin vücuda getirdikleri edebiyat yanında İnkılapçı yeni Rus edebiyatının en güzel eserleri nefessiz ve sönük kalmaktadırlar. Bu devrin en mükemmel ifade şekli olan sinema mevzularını doğrudan doğruya hayattan aldığı için Rusyada âzamî kuvvetine sahip oluyor. Kafkasya köylülerinin ilk defa traktör görmeleri, Türkistana ilk defa demire yolunun girmesi, muazzam Dnyeprostroy yapıları Ilyada destanlarını ilham eden tarihî vakalardan daha az ehemmiyetli değildir. Her devrin kendine has şairleri vardır. Marks ve Lenin ideolojisinin mûdil kuvvetleri, maddeci tahakküm bir rejisör Pudovkin veya Eysensteyn sayesinde kitleleri sürüklemek için sinemada en yerinde ve en lirik ifade vasıtasını buldu.

Hollyvood ta studyo san'at ve tekniğinin şimdiye kadar verememiş olduğu şeyleri, ikna ve ilham kabiliyetini Rus sineması, mevzularını doğrudan doğruya halktan almak sayesinde elde edebildi. Bütün proletarya ekiplerinin, bütün reklâm ilân ve kitaplarının yapmadıkları işi bu on on iki filim mükemel gördü. Bu filimleri ayrı ayrı tahlil etmek onların kıymetlerini beyhude yere azaltır. Esas hatlarını meydana çıkarmaya çalışmak daha yerinde bir hareket olur. Hemen hepsi müşterek birkaç fikir ve mevzu etrafında dolaşmaktadırlar. Bu fikirlerden en mühimmi eski ve yeni Rusyanın, eski nesille yeni neslin, inkılâp neslinin farklarını tebarüz ettirmek endişesidir.

Esas Hat isimli filmde bu mazi ve istikbal mücadelesi en dramatik bir şekilde tasvir edilmiştir. Bu filmin vak'ası bir köyde geçmekte ve eski kafalı ihtiyarlar (mazi nesli) ile gençlerin (inkılâp nesli) arasındaki mücadeleyi göstermektedir. Ferdî çalışmağa taraftar, paralarını küpler içinde yere gömmiye alışkan ihtiyarlar kooperatife iştirâk etmek istemez ve makineyi sevmezler; önceleri biraz tereddüt gösteren gençlerse sonra tam bir itimatla makineler almak için servetlerini birleştirerek "komün„ ü teşkil etmeğe hahışle koşarlar. Bu film bir projektör gibi insan ruhunu en derinliklerine kadar aydınlatmaktadır. Bu fert ve cemiyet düellosunu insan bu filimde sarâhatle takip

etmektedir. Köylü kadın Marfa, rus köylüsünün klâsik bir tipidir ki Eysenstein onu bir Gorki, bir Tolstoy, bir Dostoyevski kadar kuvvetli yaşatmıştır. Marfa nın yeni gelen kollektif inek karşısında muazzam sürüler, dev cüsseli hayvanlar, süt nehirleri, bitmez tükenmez hasatlar tahayyülü rus köylüsünün ezelî tahayyülüdür. Zenginleşmek için birleşmek, daha fazla istihsal etmek için kooperatif teşkil etmek.. Makine harika ve faideleri karşısında hayran kalan bu daracık beyinde bir fikir husule gelirse o fikir ancak bu olabilir. Marfa muazzam hulyalarile biraz da sovyet Rusyasına benzer. Onu temsil ettiği muhakkaktır. Ve bir inkılâbı böyle şahısta tecessüm ettirmek kudreti karşısında insan hayran kalıyor. Zengin köylünün kooperatifle mücadelesi, kendi menfaatlarını muhafaza için kooperatifin hayvan sürülerini zehirlemeye kadar gitmesi Rusyada bu nevi ferdiyetçi zengin köylülerin Stalin in yüz binlercesini Sibiryaya sürdüğü (kulak)ların aleyhine açılmış mücadelenin neticelerindendir ve bu propaganda bir çok filimlerde görülür. Sectaires isimli din aleyhtarı diğer bir filimde bu aynı eski ve yeni mücadelesi görülmektedir. Bunu vücuda getiren rejisör mutaassıp kabîlelerin yanında onlardan görünerek uzun müddet kalmış bir Rustur ki Eysenstein in dehasına sahip olmakla beraber onun kadar meşhur değildir. Bu filim başlangıçta ilk insanda mabadettabia fikrini ve bir ananevî kudrete inanmak ihtiyacını doğuran sebepleri sefalet, hastalıklar, tabii kuvvetler zayıfları ezen kazalar v. s. gibi bir sürü muzlim sahneleri göstermektedir. Kuraklıklar, tufanlar, açlık ve susuzluk kâbuslarının insanları rahiplerin ellerindeki haçların himayesine ilticaya nasıl mecbur ettiği tasvir edilmektedir. Bu başlangıçtan sonra filim Siberyadan Urala kadar olan havalideki mutaasıp kabîlelerin batıl itikatlarını ve bunların içtimaî zararlarını teşrih ve tahlil etmektedir. Sonra filim derebeylik zihniyetinin nasıl bu taassuba istinat ettiğini, zengin eşrafın din perdesi altında köylüyü nasıl ezdiğini ve nihayet

Netrûk çocuklar demiryolu inşaatında

müfrit taassubun vücuda getirdiği ruhî illetleri, deliliği, hamakati, asabiyet ve gayrıtabiîlikleri anlatmaktadır. Bu korkunç manzaraların birbiri ardından sıralanması sovyetlerin köylü an'anelerine karşı açmış olduğu mücadele için kuvvetli bir silâh olmaktadır.

Sonra Esas Hat filminde yeni ve eski mücadelesinden daha az ehemmiyetli diğer bir tem daha vardır, bu da köylünün tuttuğu yolda muvaffak olabilmesi için burjuvalaşmaması lâzım olduğu fikridir.

Yeni Rusyada yapılan hatalar da, tıpkı gazetelerde olduğu gibi, filimlerde tenkitlere mevzu olmaktadır. Esas Hat ta hükûmet teşkilâtının yavaşlığı ve ataleti en acı istihzalara mevzu teşkil etmektedir. Bu kendi kendini tenkit Rusyada çok iyi neticeler vermiştir.

"Yaşamak hakkı,, isimli filimde metrûk çocukların cemiyete yaptıkları fenalıklar, cemiyetin bu muzır mahlûklara karşı âciz kalması tasvir edildikten sonra onları terbiye etmek için bulunan yeni usul ve bu usulün verdiği harikulâde neticeler gösterilmektedir. Bu haydutlukla geçinen avare çocuklar kısa bir zaman zarfında cemiyete nafi birer işçi ve sanatkâr olmaktadır. Bu arada fenalığa teşne çocukların daha sağlam dımağlı arkadaşları tarafından tecziye edildiği ve doğru yola sevkedildiği, çocuklara kendi kendilerini kontrol hakkını vermenin iyi neticeleri tasvir edilmektedir. Dünkü katiller, haydutlar, bugün birer iyilik peygamberi olacak kadar değişmişlerdir, bunun sebebi de ceza yerine iyilik ve hayırhahlıkla mukabele görmeleridir. Eyilik karşısında en hırçın tabiatlar bile inkîyat etmektedir.

Soyyet sinemasında ahlâkî fikirlerin oynadığı büyük role işaret etmek lâzımdır. Fuhş ve içki aleyhtarı propaganda filimlerde büyük bir yer işgal etmektedir. Bu cihette Rusya Amerikan püritanistleriyle beraberdir. Filhakika Amerika ve Rusya bir çok noktalarda müşterek safhalar göstermektedir. Cazbandın rusyada yer bulmaması ve fokstrot plâklarının sovyet memleketine ithal edilmemesine rağmen makinalaşma hareketi Rusyanın manzarasını gitgide Amerikaya benzetmektedir. Çimento filminde görülen 300 kişilik sofralar Rusyada olduğu kadar Şikagoda da görülen manzaralardandır. İki memlekette de hayatı yalnız fabrikada değil, fabrika haricinde de idare eden makinadır. Esas Hat traktörün Odisesi, Türksib lokomotifin İlyadasıdır. Traktör ve lokomotif fakir çiftliklere cennet müjdecileri gibi gelmektedir, bu itibarla Rusyada da makina hedef değil vasıtadır. Traktör kooperatif sembolüdür. Galip gelen makina sosyalizmi haber veriyor. Sonraları sembol fikrin yerini aldı, makina bir hedef haline geldi. Makina bütün filimleri istilâ etti. (Elektrikleşme, Çimento) Welles in romanlarında haber verdiği makinalaşma bile bugün geride kalmıştır. Sovyet Rusyasında perde üzerinde kitleleri sürükleyen hayaller demir ve çelik devler, Niyagaraları zaptedebilecek türbinler, Léviathan ziraat makinaları, toprağın karnını deşmeye mahsus makineler; bu bir Dantenin bile tahayyül edemediği yeni bir cehennemin beşerî olmayan evlâtlarıdır.

Metrûk Çocuklar

Eski metrûk çocuklar G. P. U. nun teşkil eitiği kolonide amele olarak kalmışlardır.

Eski bir hırsız çocuk bu gün mükemmel bir amele olmuştur.

Başka memleketlerde zenginlere mahsus bir spor olan tenis Rusyada ameleler arasında teammüm etmiştir.

Bu son senelerde Rusyayı ziyaret edenlerin hepsi gibi ben de, her lâhza, açlık neticesi aileleri tarafından terk edilmiş ve sokaklarda dolaşan çocuk sürülerine tesadüf edeceğimi zannediyordum. Bazan çuval giymiş, cıgara içerek ve vurgun gözetliyerek dolaşan küçük bir serseriye rasgeldiğim oldu. Fakat geçtikleri yerlere dehşet salan sürülere 1927 seyyahlarının anlattıkları o "on ikiyle on altı yaş arası paçavralar giyinmiş, vücutlarını kısmen örten, dik ve tehditkâr bakışlı; dilenmekten ziyade cebren isteyen, fırsat düştükçe yağmacılık eden aç köpek sürüleri veya genç canavarlar„ a asla rasgelmedim. 1931 de illet şüphesiz kökünden kazınmış değildir, fakat yine şüphesiz ki çok daha az bariz ve çok daha az şiddetlidir. Bu felâketle mücadele için hükûmet tarafından kullanılan usullerin neler olduğunu sordum. Beni evvelâ bütün Rusyada büyük bir muvaffakıyet kazanan Yaşamak Hakkı (1) isimli filmi görmek için sinemaya götürdüler. Bütün büyük bolşevik şehirlerinde beş seneden fazla bir müddetten beri gösterilmekte olan bu sesli ve sözlü film metrûk çocukların yaptıkları fenalıkları hiç çekinmeden anlatmaktan bunları ehlileştirmek için çekilen sıkıntıları ve nihayet iyi netice veren son usulleri göstermektedir. Bu filmin eski metrûk çocuklar tarafından çevrilmiş olduğunu bana söylediler. Ertesi günü, metrûk çocukları sinesinde toplamıya, çalıştırmıya ve terbiye etmeye hasredilmiş müesseselerden birini ziyaret edebildim. Sokaktan toplanmış yüz küçük gördüm. Onları bedava iaşe ediyorlardı. Bazıları kaçıp sonra yine geri dönüyorlarmış.

Orada bir adam vardı. Bu ne bir müdür, ne de bir mubassırdı. Bu onlardan biraz daha yaşlı, onlarla beraber oynayan, bilmedikleri şeyleri izah eden, onları çalıştırmayı teklif eden bir ağabey, bir arkadaştı. Çocuklarla meşgul olmadan evvel onunla görüştüm.

Vazifesinin çok güç olduğunu benden saklamadı. Bu çocukların yüzde seksen dördünün sıhhî vaziyetleri fenadır. Ekserisi zührevî hastalıklara müptelâdırlar. Evvelâ onları kendilerini tedavi ettirmek lüzumuna ikna etmek lâzımdır.

Müessesede bir müddet yaşadıktan sonra orada çalışmakta ve sokakta yaşarken yaptıkları gibi aralarında teşkilât vücuda getirmeye başlamaktadırlar. Elebaşıları ötekileri idare ve çalışmak teklif eder.

Okumayı ve yazmayı öğrenirler. Bazıları doğramacı, diğerleri kunduracı veya demirci olurlar. Çalıştıkları yerin efendisi olurlar.

Kendilerine verilen serbesti yüzünden yeni hayatlarını çarçabuk sevmeye başlarlar. Tiyatro müsamereleri, musiki ve dans konserleri tertip ederler. Oda-

(1 Mustafa ismile İstanbulda da gösterilmiştir. M. N.

larını ve sınıflarını temizlemekle mükellef olan yine kendileridir. Hocalarının ceza vermek hakları yoktur. Bir çocuk çalışmak istemezse ancak arkadaşları onu azarlamak hakkını haizdirler.

Bu metot münakaşa kabul etmez neticeler vermiştir. Çocuklarla konuştum; bütün bu küçük haydutlar çok mesut görünüyorlardı. Büyük bir gayretle çalışıyor ve eski hayatlarına hasret çekmiyorlardı.

Bilhassa atelyesinin şefi olan küçük bir marangozu hatırlıyorum. Bir masa yapmak için çalışırken memnun bir tavırla ıslık çalıyordu. Zaman zaman arkadaşları kendisinden fikir soruyorlardı. Ben tercüman vasıtasiyle ona sualler sordum. Hassaten ne yapmaktan en fazla hoşlandığını sordular. En büyük zevkinin orkestra idare etmek olduğunu fakat top oyununu da sevdiğini söyledi.

Marangoz atelyesinden çıktığımız zaman bize refakat eden yoldaş konuştuğum çocuğun bir katil olduğunu söyledi, beş kişiyi öldürmüş. Bugün marangoz atelyesi şefidir.

Bu ziyaret esnasında bir an durduk ve bu çocuk müessesesiyle meşgul olan adama bir kaç sual sordum. Bana tatlılıkla cevap verdi. Öyle görünüyordu ki çocukların psikolojisinden ziyade onların istikballeri ve alınacak neticelerle meşguldü. Her şeyden evvel bu adam nikbindi.

— Eski hayatlarını kaybettiklerine nadim değildirler, diyordu. Ekseriya bu hayattan bahseder ve birbirlerine maceralarını anlatırlar. Fakat o devrin artık bitmiş olduğuna ve şimdiden sonra yapacak başka işleri bulunmadığına kanidirler. Unutmayınız ki bu çocuklar dünya yüzünde yapayalnızdırlar ve yalnızlıklarını bilirler; burada aldıkları terbiyeyi ihlâl edecek kimseleri yoktur. Serserilik hayatları esnasında iyice öğrenmişlerdir ki tek başlarına ve kimseden muavenet beklemeden yaşamaya mecburdurlar. Onlar artık birer amele veya âlim olmak niyetindedirler.

— Bilâ istisna hepsi mi?

— Hayır, bazıları kaçarlar, bazıları geri dönerler. Bu yeni hayata alışamayanlar da vardır. Bunlar anormal çocuklardır ki ruhiyat mütehassıslarının idaresindeki hususî müesseselerde tedavi edilirler. Lâkin metrûk çocukların büyük bir ekseriyeti, yüzde doksanı bu hayata alışırlar ve ekseriya memnun görünürler. Bazı çocuklar kendiliklerinden kapımızı çalmaya geldiler.

Müesseseyi ziyarete devam ediyoruz. Bana tiyatro salonunu, tatil günlerinin sevinçlerini (bu müessesenin çocukları Eylûlde Kırıma seyahat etmişlerdi) anlatan dıvar gazetesini gösterdiler. Bir çocuk yanımıza geldi. Binalarında bir ziyaretçi olduğunu işitmiş. Yaşamak hakkı filminde mühim bir rol oynıyan bu çocuğu tanıyarak hayret ettim. Bu çocuk şeflerden biriydi. Şimdi çilingir atelyesini idare ediyormuş,

Başka bir küçük etrafımızda dolaşıyor ve bir kaç metre geriden peşimizi takip ediyordu. Bizden ayrılamıyan bu yumurcağın kim olduğunu sordum.

— Daha yeni geldi, dediler. Etrafına bakınıyor, çekiniyor, araştırıyor. Sual sormaya cesaret edemiyor. Fakat biraz sonra öteki çocuklar gelecek ve onunla konuşacaklar.O zaman gelip beni bulur.

Son bir sual soruyorum.

—Bu tarzda daha çok müesseselerimiz var. Burası en asrisi ve en mühimm değildir. Artık Bolşevik Rusyada metrûk çocuk kalmamalıdır.

Philippe Soupault

Metrûk çocuklar bir arada

Piyonirler

Yazan : *Philippe Soupault*

Piyonirlerin borizanı

Kırımda bir (Sovturist) heyeti Piyonirler kampında istirahat...

Moskovalı bir fabrikatörün sabık konağında çocuklar için bir yurt vücuda getirilmiştir. Bunlar, İnkılâp çocukları, bir arada yaşayan komünist fırkası âzalarının oğul ve kızlarıdır. 7 ile 9 yaş arasında olan en küçükleri halis inkılâp yavrularıdır. Bütün Rusyada bunların adedi 6 milyondur. Ben onları ziyarete gittim. Bu müesseseye girdiği zaman, insan evvelâ bir ana mektebini ziyaret ettiğini zannediyor. Çocuklar halka oluyor ve bütün kuvvetleriyle şarkı söylüyorlar. Bazıları koşuyor, diğerleri dilini çıkararak resim yapıyorlar. Fakat kısa bir zaman sonra insan burasının bambaşka bir muhit olduğunu hissediyor. Burada çocukların kendi evlerinde olduğu farkediliyor. Onlara nezaret eden bir genç kız var, fakat çocuklar onun vücudundan haberdar görünmüyorlar bile. Bu çocuklar âleminde asıl o yabancı gibi duruyor.

Beraberce eğlenen bütün bu küçükler bu evin kendi evleri olduğunu, istedikleri gibi oynamakta serbest olduklarını, kendileri için diğer küçüklerin istihza ve istihfafından başka korkacak hiç bir mücazat bulunmadığını biliyorlar.

Böyle bir şey ne kadar inanılmayacak gibi görünürse görünsün, bu yumurcaklar kendileri için tam bir serbesti mevcut olduğunu, her istediklerini yapabileceklerini biliyor ve fakat bu haklarını sui istimal etmeyorlar. Birbirleriyle hiç kavga etmeden oynuyorlar. Kendi şahslarına ait hiç bir oyuncakları yoktur ve fazla gürültü etmeden pek âlâ eğleniyorlar.

Küçükler senenin bütün aylarını orada geçirir ve en küçük yaştan itibaren birbirlerine yardım etmesini öğrenirler. Onlara yatak-

larını yapmak, süpürmek, sofrayı hazırlamak öğretilir. İşler gruplar tarafından görülür. Bu dört beş yaşındaki çocukların sofra takımlarını yerleştirmesi, tabakları temizlemesi, eşyaların tozunu alması ne kadar tuhaf bir manzara teşkil ediyor.

Bunların akrabaları aileleri nerede mi diyeceksiniz? Benim de küçüklere nezaret eden ve eczahaneyi idare eden genç kıza sorduğum sual bu oldu. Fırka azası sıfatiyle işleri pek fazla olan ebeveyn ara sıra çocuklarını görmeye gelirlermiş, fakat çocukların terbiyesi hakkında hiç bir fikir dermeyan etmeye ve itiraza hakları yokmuş.

Deniz gezintisine hareket

Bu terbiye usulünün en mühim esası da budur. Çocuklarla görüştüm. Onlara birçok sualler sordum. En fazla ne yapmaktan mı hoşlanıyorlar? Şarkı söylemek ve resim yapmaktan. Ekseriyetle verilen cevap budur. Şapkamı elimde tuttuğum için, yabancı bir dil konuştuğum için gülüşüyorlar.

Asıl onlar bana sual soruyorlar: Nereye gidiyorum? Nereden geliyorum? Şarkı söylemek biliyor muyum?

Sonra, çarçabuk oyunlarına dönüyorlar.

Bu müessesenin yanında bir piyonirler merkezi vardır. Piyonirler 7 ile 16 yaş arasındaki komünistlere verilen isimdir. Bunların adedi Rusyada 4.500.000 dur.

Burada aynı prensipler caridir, fakat bu prensipler daha mükemmelleştirilmiştir. Serbesti, grup grup çalışmak, çocukların çocuklar tarafından kontrolü, komünist terbiyesi esas prensiplerdir.

Ziyaretlerine gittiğim bu küçükler dıvar gazeteleriyle çok meşgul görünüyorlar, hemen hepsi geniş bir salonda toplanmışlar ve ağır başlılıkla münakaşalar yapıyorlardı. Genç bir piyonir kızın evin hıfzıssıhasının tanzimi için çok şiddetle kaleme almış olduğu bir makale mevzuu-bahsti. Gazeteci diye takdim edildiğim için benim fikrimi sordular. Sonra genç Fransızların yaşayış tarzlarına, izcilere ve boyskautlara dair birçok suallere cevap vermem icap etti.

Sonra, Almanca bilen ve Sovyetlerin Polonya sefirlerinin oğlu olan oniki yaşında bir piyonirin rehberliğiyle yatakhaneleri ve yemekhaneyi gezdim. Her şey tam manasiyle temiz. Hizmet gören piyonirlerdir. Bir çan çalıyor. Bu gündelik içtima saatini bildiriyor. Piyonirler grup grup toplanıyorlar ve içlerinden biri bir fikir beyan etmek için söz istiyor ve noktai nazarını izah ediyor. Sonra, on altı yaşlarında olan en yaşlıları tatil günü olan ertesi gün için bir program teklif ediyor. Bazıları Müzeye gitmek istemeyorlar ve spor yapmayı tercih ediyorlar. Kendi yurtlarında yaşayan bütün bu piyonirlerin sevinç ve heyecanlarını görmek beni hayrette bıraktı. Bildiğim kollejlerin leylî talebelerini, mahzun pansiyonerleri, günün yorgunluğundan sonra çocuklara arız olan asabiyeti, karışıklığı düşünüyorum. Kendilerini mahpus addeden bazı arkadaşlarımın isyanlariyle birçok işlerini bizzat gördükleri bu hayatı neşeyle kabul eden piyonirleri mukayese ediyorum. Piyonirler yurdu hiç te bir leylî mektebe veya bir kışlaya benzemeyor; kendileri için çalışıyorlar, serbestîlerini ve mesuliyetlerini müdriktirler.

Ben onların misafiriyim. Hepsi onların neşelerine iştirâk etmemi, onların dostu olmamı istiyorlar, çünkü, hepsi de memnun, mesut, itimatlı görünüyorlar ve neşelerini görmemi istiyorlar.

Onlara bonsuvar dediğim zaman beni kapıya kadar teşyi ediyorlar ve hepsi birden haykırıyorlar: "Das-vi-dan-ye„ güle güle!

ESKİ ŞAİRLER ARASINDA

ORHAN SEYFI

Fuzuli

— 2 —

Bulut gibi hükmetmesi için çin eyaletine gül padişah nasbedildi.

Diyor. "Bakı„ de aynı şeyi söyliyor, fakat ne hüyük farkla:

"Ruhbaş oldu Mesiha - sıfat enfası - bahar,
„Açtılar didelerin habı - ademden ezhar,
„Döşedi mihri - felek yerleri dîbalar ile,
„Kıldı teşrîf çemen mülkünü sultanı - bahar.„

Fakat "Fuzuli„ nin "na't„leri çok güzel, çünki çok samimî. "Fuzuli„ din vecdini duyan şairlerden biri.

"Sahifei - amelin masiyet hatile kara!"

Diye feryat ettiği zaman bile kalbinde cehennem korkusundan ziyade müslümanlık aşkı olduğu seziliyor.

"Su„ redifli "na't„ inden:

Sûya versin bağıban gülzarı zahmet çekmesin,
Bir gül âçılmaz yüzün tek verse bin gülzare su.
Arızın yadile nemnâk olsa müjgânın nola,
Zayi olmaz gül temennasile vermek hâre su.

[Arızın yadile - yatağını anarak]

Destbusî ârzusile ölürsem dostlar,
Kûze eylen toprağım sunun anınla yare su.

[Destbusî - el öpmek. Kûze eylen - desti yapın]

Mersiyesinden:

Mahı - muharrem oldu meserret haramdır,
Matem bugün şeriate bir ihtiramdır.
Tecdidi - matemi - şüheda nef'siz değil,
Gafletserayı - dehrde tenbihi - âmdır.
Gavgayı - Kerbelâr haberim sehl sanma kim
Nakz: - vefayı - dehre delili - temamdır.

Fuzuli denince hemen "Leylâ ve Mecnun„ hatıra gelir, Şairin büyük şöhretinde bu eserin çok mühim bir amil olduğu şüphesizdir. Bununla beraber bugün "Leylâ ve Mecnun„u baştan sonuna kadar bıkmadan okuyacak kaç kişi vardır acaba? Bir zamanlar bu destan okadar çok intişar etmiş ki mekteplere kadar girmiş. Liselerde Türkçe muallimliği eden bir dostum anlatıyor:

— Bize çocukken kıraat olarak "Leylâ ve Mecnun„ okuturlar ve ezberletirlerdi. Hep bir ağızdan şöyle okurduk:

Bir saf kız oturdu, bir saf oğlan,
Cem oldu bihişte huru - gilman,

"Leylâ ve Mecnun„ daki gazeller divandadaki en güzel gazelleridir. Eserin şu bir kaç yeri pek hoşuma gider:

Leyli deme şem'i - meclis - efruz,
Mecnun deme âteşi - ciğersuz
Leyli deme cennet içre bir hur,
Mecnun deme zulmet içre bir nur
Leyli deme evci - hüsne bir mah,
Mecnun deme mülki - aşka bir şah.
Leyli deme bir yegânei - dehr,
Mecnun deme bir fesanei - şehr
Leyli işi işvevü girişme,
Mecnun gözüyaşı çeşme çeşme.
Leyli sadefi - hayaya bir dur,
Mecnuna anınla bin tefahur.

Leylâ'ya âşık olan Mecnuna söz kâr etmiyor. Babası onu bu dertten kurtarmak için Kâbeye götürüyor, Kâbede oğluna

— Dua et, belki duan kabul olur da kurtulursun. Diyor. Mecnun Kâbeyi görünce heyecana geliyor. Leylânın aşkından kurtulması için dua edeceğine aksini diliyor:

Yarab bu haremsera hakiyçün,
Bu mabedi - pürsefa hakiyçün,
Kıl bende binayı - aşkı, daim
Manendi - esası - Kâbe kaim.
Sal gönlüme derdi - aşktan gam,
Her lahzavü - her zanü - her dem.

Babası oğlunun duasının makbul olduğunu görünce artık kurtarmaktan ümidini kesiyor, orada kalıyor. Mecnun sevdiğinin yanına ulaşmak için tek başına yola çıkıyor; çöllere düşüyor.

Gündüz gözüyaşı hadii - rah,
Giyce yolu şem'i şulei - ah.
Geh dert ile "yar, yar!" ederdi,
Geh otura, geh dura giderdi.

Bu efsanenin en hazin, en samimî tarafı Leylânın ölümüne ait mısralarıdır. Zeyt Mecnunu Leylânın ölümünden haberdar ediyor:

Mecnun ki haberden oldu Agâh,
Suzu - ciğerile çekti bir ah.
Kim gulgulesin hem ol zamanda
Cananı işitti ol cihanda.
Az kaldı ki nalesile dildar.
Ol habı - ecelden ola bidar.

Zeyitten kendisini Leylânın mezarına götürmesini rica edioyr:

Düştü yola oldu Zeyde hemrah,
Bir hal ile kim neuzübillah!
Çün gördü mezarı - gül'izarın,
Düştü ve kucakladı mezarın.

Mecnun Leylâya hitap ederek diyor ki:

Bidarlığa getürmedin tap,
Şehlâ güzün oldu maili - hap.
Hemrahım idin bu yolda ey mah,
Hemrahı koyup gidermi hemrah?

Eski edebiyatta "Edebi - kelâm„ denen bir san'at vardır, zannederim ki "öldün!„ demek için kullanılan şu iki mısra:

Bidarlığa getürmedin tap,
Şehlâ gözün oldu maili - hap!

"Edebi - kelâm„ san'atının en güzel misallerinden biridir.

Çam

Göğsü açık dallardan devrilen sert rüzgâra,
Gözleri şimşek gibi dikilmiş ufuklara.
Göklerde geniş parlak bir yol gösterir eli;
Sıhhat ve sağlamlığın çelikten bir heykeli.
Fırtınanın öfkesi metanetinde esir,
Karın ürperten rengi ona bir neşe verir.
Kuvvetlidir ve dinçtir kışın gibi yazın da;
Dik ve sarp kayalıklı bir dağın yamacında
Kanadı bulutlara açılan bir kartaldır.
Dilinde senelerin ismi birer masaldır.
Ömrü dağların ateş ve suyuyla tavlanmış;
Damarları ve kanı sert rüzgârlara kanmış;
Gövdesi ve çehresi gibi ruhu da sağlam,
Bu ebedî hâliyle gözümde canlanan çam
Temsil ediyor bana bir ideal adamı;
Hayat için nümune yapmalı insan çamı.

Şefik Şakir

Açılıp dağılan gül

Dinleyin uzaktan şu kırık sesil.
Bu rüzgâr koynunda hıçkırık sesi
Ölü bir matemin besteleridir..

Çiçekler ve kuşlar yeşilliklerde
Şarkı söyleyecek, gülecek yerde
Sonsuz bir kedere düşse yeridir:

Gönül bahçesinden tatlı ve ince
Menekşe kokulu rüzgâr esince
Titredi, açıldı, güldü bir konca.

Sakında bükülüp rengi solunca
Böylece başında koncanın bâzan
Mersiye besteler deli bir ozan..

Mustafa Burhan

Ankara Halk Evinde

Mavi Yıldırım Piyesi

Yazan: *Muhittin Doğan*

İstiklâl harbine ait ilk piyesi Aka Gündüz yazdı. Mavi yıldırım, Halk Evinde muvaffakiyetle temsil edildi. Adını Gazinin, derinlikleri gören, karanlıkları aydınlatan gözlerinin renginden ve devir değiştiren irade kudretinden alan bu eser bize o günleri yaşattı, efsaneleşmiş hakikatları canlandırdı. Mev-

Piyesten bir sahne

zuunu halktan, millî tarihten alan, yüksek heyecanlarını güzel bir ifade ile duyurabilen Aka, Türk gençliğine yakın maziden bir sahife açtı.

Bu eserde, yürekleri yanan, yıkılan yurt hasretile gönülleri tutuşmuş millicileri görürüz. Yurdu kara bulutlar bürüdüğü vakit ufuklarda çakan şimşeğin ardından tekrar cephelerde gürleyen delikanlıların sesini duyarız.

Alınlarında "Ya istiklâl ya ölüm!" yazılı, gözleri yurt sevgisile parlıyan, göğsü çelikleşmiş kahramanların akın akın cephelere koştuklarını görürüz.

Mukaddes heyecanları körükleyen bu eser, bunalan gönüllerimize teselli ışığı serpti.

Gazi Hazretleri başta olmak üzre binlerce halk bu millî eseri heyecanla seyretti. Mavi yıldırım altı defa temsil edildi.

Mavi yıldırımın mevzuu

Sakarya'da mezarsız ve kefensiz yatan şehit gecenin karanlıkları arasından ağır ağır doğrulur, Türk tarihinin derinliklerinden bir ses duyulur. Meçhul asker, yakın maziden bir sahne açılacağını haber verir, istiklâl marşı başlar, meçhul asker ağır ağır tarihin sinesine gömülür.

Birinci perde:

İstanbul işgal altında.. Aksaray taraflarında fakir bir evde mefkûreci bir kızın, Türközün evinde, nişanlısı ihtiyat zabiti Yalçın ve arkadaşları doktor Tuncer düşünüyorlar... Gece.. Müthiş bir fırtına..

Yerde, gökte, denizde fırtına var... Gök fırtınası boş gürültüden, yer fırtınası tozdan topraktan, deniz fırtınası dizi dizi dalgalardan ibaret.. Bizim fırtınamız başlıyor, ona Türk tarihinin önüne durulmaz fırtınası derler.. Ana yurdu çok görenlere karşı bizim dünyayı az gören fırtınamız başladı."

Yalçın sözünü bitirirken kapının zili ötüyor., Türköz, kapıya gelenin, işgal kuvvetleri irtibat şefi hain Firuz olduğunu görünce Yalçın ve Tunceri yan odaya alıyor; kapıyı açıyor. Firuz, Türközün evinde millicilerin toplandığını sezmiş, ele vermek için ip ucu yakalamıya gelmiş.. Firuz, Türköze nişan teklif ediyor. Türköz bu tuzağı bildiği için hiddetle reddediyor. Firuz, alaya ve tecavüze başlayınca yan odadan Yalçın ve Tuncer çıkarıyorlar, Firuz'un hiyanetini yüzüne çarpıyorlar. kovuyorlar.

Aka Gündüz Bey
Eserin Müellifi:

İkinbi perde:

Anadoluda bir han avlusu.. Üç yolcu geliyor. Yalçın, Türköz, Tuncer. Bu üç genç Ankaraya koşuyorlar.. Hafız hoca, Hancı, Mehmet onbaşı, bütün köy, millicidir, fakat zahiren İstanbul taraflısı görünüp bu suretle teşkilâtı daha kolayca yapıyorlar.. Sahte imam bu üç yolcunun ağzından bir şeyler al-

Türköz rolünde muvaffak olan
Sabiha Faik Hanım

mıya çalışıyor. Türköz ve arkadaşlarını bu köyü de kuvayı milliyeye iltihaka davet ediyorlar. Halbuki bu köy millicidir. İmam kıyafetindeki Vural, bu genç yolcuların kemalist olduklarını öğrenince seviniyor, imam elbisesini ve takma sakalı çıkarıyor, sarığının içinden İzmir kordonunda kurtarılmış delik deşik olmuş bir türk bayrağı çıkarıyor, heyecanla haykırıyor:

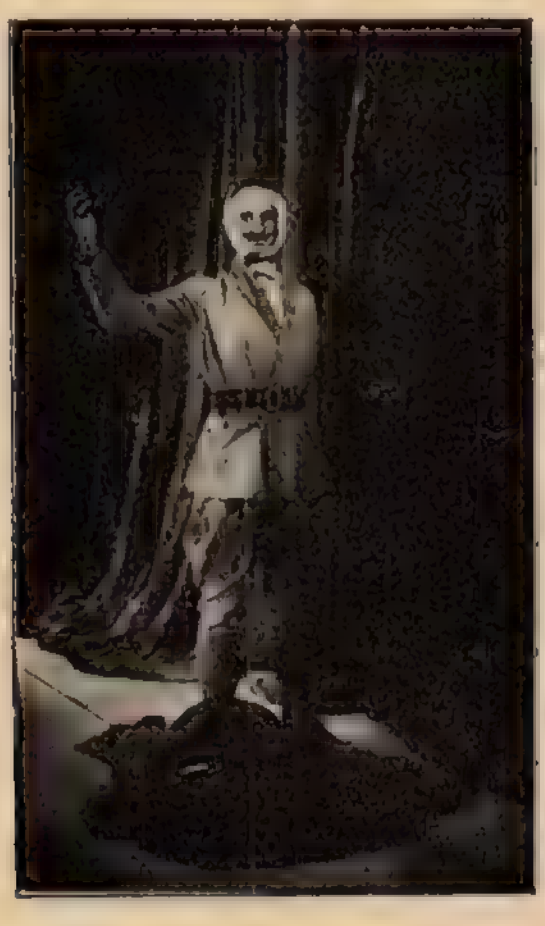

Meçhul asker

"Bunu İzmirin Kadife kalesine dikeceğiz!. " İmam kıyafeti içinden zabit elbisesi ile çıkan, Millî hudut teşkilâtı şefi binbaşı Vural'ı gençler hürmetle selamlar. Sevinçle kucaklaşırlar. Mehmet onbaşı, Anafartalara ait hatırasını köylünün temiz, saf ifadesile anlatır. Türköz: "Babasını Çanakkalede, kardeşini İzmir kordonunda gömen her Türk kızı işte benim gibidir„ diye haykırır... Bu sırada hana bir araba gelir, Türköz uzaktan bu yolcuyu tanır: Firuz... Türköz derhal imama ve hancıya bu gelen adamın tehlikeli bir hain olduğunu ve kendilerini takip ettiğini söyler. Vural çabucak imam kıyafetine girer.. Firuz handa Türközle karşılaşır, Türköz nefretle onun suratına haykırır: "Hiyanet öyle bir canavardır ki daima faziletin peşini takip eder.

***

Temsil komitesi reisi:
Muhittin Doğan Bey

Üçüncü perde:

Firuz İstanbuldan getirdiği mahrem emri hocaya verir.. Ne emrederse yapılacak... Yalçın ve arkadaşları bağlanıp İstanbula gönderilecek... Ayşe, Nuri.. Kaya and içen gençler hana toplanıyorlar... Firuz, hemşiresi ayşeyi görünce kızıyor.. Ayşe, millici olduğunu söyleyince kardeşini boğmak için hücum ediyer.. Ayşenin sesine köylüler koşarlar, Ayşe'yi kurtarırlar.. Firuz bu gençlerin derhal bağlanmaları için köylüye emir verir.. Bu köyün millici olduğundan haberi yok.. Köylüler bu emri veren hain Firez'u derhal bağlarlar..

Ayşe, kardeşinin bu alçakça hareketini muztarip bir lisanla yüzüne çarpar: "Görüyor musun? Kardeşim olduğunu söyleyemiyorum... İşitiyor musun?. Bir ananın, bir babanın öz evlâtları olduğumuzu itiraf edemiyorum. Tanımıyorum. Ben yalnız kendimi tanıyorum.. Sizi tanıyorum.. Mavi yıldırım çocuklarını tanıyorum..."

Piyesten diğer bir sahne

Dördüncü perde:

Güzel bir köy... Şafak söküyor... Çıngırak sesleri, koyun kuzu melemeleri... Yanık türküler., Hazin bir kaval sesi.. Köylü kızlar testilerine kuyudan su çekiyorlar.. Türköz pencereden bu dekor ve bu seslere kendisini kaptırmış mor dağların ardında yurt için döğüşenleri düşünüyor. Bir saat sonra köy meydanında kağnılar hazırlanmıya başlar, Vural silâhları dağıtıyor. Uzaktan davul sesi yükseliyor; heyecanlı konuşmalar... Köy meydanı gönüllülerle dolu.. Vural emirler veriyor.. Harp başlamıştır.. Mustafa Başkumandan.. Mehmet onbaşı gönüllülerin önünde "İzmirin kavakları" "Bize millici derler bağrımız iman dolu" türküsünü söylüyor..

Bu mücadeleye hiyanet eden Firuz meydana getiriliyor. Bir ağaca bağlanıyor.. Hiyanetinin cezasını çekecek.. Ayşe kardeşinin yüzünü görmek istemiyor.. Türköz silâhını Firuza çeviriyor... Fakat kardeşi Ayşeyi düşünerek Firuzu affediyorlar.. Anadolunun savaşını bu züppe İstanbuldaki işgal kuvvetlerine, efendilerine haber versin..

Yurdu kurtarmıya and içen kahramanları, gördüklerini birer birer anlatsın diyorlar. Serbest bırakıyorlar.

Kurtuluş mücadelesi başlamıştır.. Cephanesini bağrındaki imandan alan, istiklâle doğru ateşten bir sel halinde yürüyen bu milletin önüne durulamaz... "Ankaranın taşına bak" türküsünü söyliyerek önlerinde köylüler akın akın Sakaryaya koşuyorlar... Türkün, önüne durulmaz fırtınası başlıyor...

Galatasaray Klubünün Tarihçesi

Yazan: *M. Sami*

Galatasaray klübü, bütün kuvvet ve kudretini mektebinden almaktadır. Bu öyle bir memba ki, durmadan Türkiye spor sahasına müteaddit genç uzuvlar yetiştirmektedir. Hiç bir klübümüzün müyesser olamadığı bu feyizli memba sinesinde kuvvetli atletler yaşatmaktadır.

Galatasaray mektebi Sultan Aziz devrinin ortalarında küşat edilmişti. Ali Paşa her vilâyette bu tipte birer mektep vücuda getirmeği tahtı karara almıştı. Türk, Fransız mürebbilerine ve profesörlerine tevdi edilecekti. Bilâhara bu fikir sahai - tatbik bulamadı. Bildiğimiz taşra idadileri vücuda geldi.

Galatasaray klübünün tarihçesi, Galatasaray mektebinden başladığı için evvelâ bu mektebin spor atletikler üzerinde vaki talim ve terbiye tarzının bilinmesi lâzımdır. Mektep 1885 tarihinde tesis edildiğine göre bin dokuz yüz senesine kadar spor atletikler üzerinde müessir olamamıştı. Çünkü; Fransız mürebbileri spor atletiklere vakıf değillerdi. Fransızlar 1870 muharebesinden sonra, mağlûbiyetin yegâne amilini Alman gençliğinin jimnastiklere verdiği ehemmiyette buldu. Napolyon orduları altında ezilen ve istilâya uğrıyan Almanlar jimnastik klüpleri vücuda getirmişlerdi. Bu klüplere intisap eden gençlerin adedi yüz binlere baliğ oluyordu. Almanlara bu jimnastik cemiyetlerini hazırlayan ve usulünü vaz eden meşhur Alman vatanperverlerinden (Yan) idi. 1870 de Almanlara yenilen Fransızlar, Almanları takliden jimnastik klüpleri teşkiline çalıştılar.. Almanyada olduğu gibi Fransada da vatanperver (Yan) a mukabil miralay Amaroz isminde bir vatanperver çıktı; Amaroz usulü diye bir jimnastik sistemi vücuda getirdi. Fransa gençliğini bu usule bağladı. Elyevm fransada Juvanivil de pon dedikleri âlî beden mektebi bu usulün tahtı tesirindedir. Binaenaleyh Galatasaray mektebinin talim ve terbiyesine memur olan fransız hocaları da jimnastikte Amaroz mektebine mensup bulunuyorlardı. Bu sebeple Türk çocuklarına spor atletiklerden ziyade Amaroz jimnastikleri yaptırılıyordu. Amaroz jimnastikleri bir nevi Alman jimnastikleri demektir. Alman jimnastikleri aletlerine trapez v. s... ilâve edilmişti. Jimnastikler daha ziyade canbazca bir şekil almıştı.

Müessislerden Ahmet Robenson B.

Galatasaray talebesi Fransız mürebbilerin ve bilhassa bir Fransız jimnastik hocasının tahtı tesirinde olarak mükemmel akrobatlar yetiştiriyordu. Bu hal meşrutiyetin ilânına kadar muannidane devam etti. Yalnız; yukarıda arzettiğim gibi, dokuzyüz senesinden sonra yeni fikir cereyanlarına kapılan talebe bu usule evvelki kadar rağbet etmemeğe başladı. Yeni fikir-sportif terbiye idi. Bu, İngiliz usulü idi. İngilizler koşularda, atlamalarda, futbolde, kriket ve beyizbolde mahir insanlardı. İngilizler futbole büyük ehemmiyet veriyordu. Hatta en meşhur Başvekillerinden birisi şöyle demişti: Bir meydan muharebesinde galebe kazanmak usulü futbol oyununda öğrenilir...

İngiltereye tahsile gitmiş ve vatanlarına avdet etmiş olan Galatasaraylılardan bir kaç kişi bin dokuz yüz senesinde sportif tarzı terbiyeyi vatanlarına itha-

Müessislerden: *Asım B.*

Müessislerden: *Ali Sami B.*

Müessislerden: *Emin Bülent B.*

25 sene evvelki birinci takım

le çalışıyorlardı. Bunlar içinde baş ta olarak bahriye miralaylığından mütekait Fuat Bey geliyordu. Türkiyede ilk futbol oynıyan Türk Fuat Beydir. Fuat Bey Efendinin elyevm nerede olduğunu bilmiyorum. Bu zat kuvvetli bir atletti. İngiliz usulü- terbiyesi yalnız İngiltereden tahsilden gelen talebelerle kalmadı. İstanbulda Modada yerleşmiş olan İngilizlerin tesiri de oldu. Modada oturan İngilizler bin sekiz yüz doksan beşte Moda klübü namile bir klüp tesis etmişlerdi. Bu klüp futbol oynıyordu. Galatasaraydan Sen Jojef mektebine nakleden ve Sen Jojetde bulunan Rum Ermeni gençleri Moda klübünün futbol oyunlarına meyil etmeğe başlamışlardı. Kadıköy ve Modada oturan Galatasaray talebesi de bu oyunları görerek temayül etmişlerdir.

Bu hareket bin dokuz yüz senesinde Galatasaray mektebinde fiil haline geldi. Bu öyle bir hareket idi ki; hem İngiliz usulünün Fransız usulüne galebesi ve hem de spor oyunlarının memleket gençliğine daha mülâyım ve haz - aver gelmesini arz ediyordu. İlk Galatasaray klübü bu fikir cereyanları ve usulleri içinde teşekkül etti. Klübün ilk müessisleri Ali Sami, Emin Bülent, Asım, Celâl ve Bekir Bey Efendilerdir. Bu klübe isim vermek ve renk bulmak istenildi. Klübe isim vermekten korkuldu. Çünkü; Sultan Hamit devrinde klüp teşkil etmek, üç beş kişi bir araya gelmek cinayetti. Galatasarayın ilk rengi beyaz kırmızı oldu. Bu renkte livayı isyan kokusu hissedilir zannile gömlek rengi sarı siyaha, bilâhara daha parlak olmak için kırmızıya tepdil edildi.

Galatasaray klübü oyunları, Sultan Hamit devrinde çok gizli ve zabıtanın daimi takibatı ve şikâyatı altında intizamsız ve süreksiz cereyan etti. Mektepte yapılan ilk oyunlar çok acayip oldu. Yüzlerce talebe topun peşinde koşuyor. Ne kaide ne usul ve ne de teknik biliniyordu. Mektepte oynanan oyunlarda öyle gülünç sahneler vücuda geldi ki, her oyunun neticesinde beş on yaralı, üstü başı yırtılmış yüzlerce talebe bulunurdu. Fransız mürebbiler ve mektep idaresi bu oyunu men etmeğe karar vermişlerdi. Nitekim men edildi. Talebe mektepte men edilen futbolu her hafta hariçte oynamakla nefislerini öldürüyorlardı. Artık bu oyun etrafına, önüne geçilmez meraklılar toplamıştı.

Galatasarayın ilk maçı for mektebile olmuştu. Bu ilk maçta Galatasaray galebe etmişti, bu galebeden sonra mağlûbiyetler devam etti.

Nihayet meşrutiyet inkılâbı olmuştu. Galatasaray klübü müstakil bir şekil almağa va oyunlarında intizam ve faaliyet göstermeğe başladı. İlk olarak yaptığı iş İngiliz mösyö Hozes Armiteçi Galatasaraya kayd ederek kaptan yapmak oldu, o sene Kadıköy klübünü sıfıra karşı dört gol ile mağlûp etti. Bundan sonra Galatasaray her oyunda üç sene mütemadiyen birinciliği ihraz etti. Kadıköy klübü Rum lardan, Ermenilerden Levantenlerden mürekkepti. Bu klübün mağlûbiyetinden sonra oyunlar millî bir şekil almağa başladı.

25 sene evvel Galatasaray-Fenerbahçe arasında şampiyonaj maçı.

Galatasaray başlı başına bir klüp vücudé getirdikten sonra İstanbula gelen ilk ecnebi takımı olan Macarlara

iadei ziyaret etti. Avrupaya ilk giden futbol takımı bu idi. Macarlara yenilen Galatasaraylılar bundan yirmi iki sene evvel Türkleri spor vadisinde Avrupalılara tanıtmağa vesile oldu. Avrupa seyahatinden avdet eden Galatasaraylılar orada gördükleri spor işlerinin Türkiyede intişarına vesile oldular. Bilhassa, spor atletiklere mevki verdiler. Harbi umumî bidayetine kadar Galatasarayhların altı sene zarfında vücuda getirdikleri teşkilât ve terakki şayanı takdirdir. Deniz şubelerini tevsi ettiler. Patenli hokey oyunnnda Türk gençliğine rehber, oldular. İzcilik, güleş atletik sporlar bu klübün mesaisi meyanına girmemişti.

25 sene evvel Galatasaray-Fener takımları bir arada.

Harbi umumî Galatasaray gençlerinden bir çoğunu şehit aldı. Mütareke devresinde zayıf düşen Galatasaraylılar yeniden canlanmağa, kayb olan kuvvetlerini toplamağa başladılar; bu mesai İstanbul muzafferiyetine kadar devam etti. Mütareke devresinde Galatasarayhların Ecnebilere karşı yüz ağırtacak bir çok muvaffakıyetleri oldu.

İstiklâl muzafferiyetinden sonra Galatasaraylılar klüplerini tevsi ederek deniz şubesine ehemmiyet verdiler. Futbol takımlarına antrenör getirdiler. Olimpiyatlarda ve muhtelif Avrupa turnelerinde hararetli oyunlar oynadılar. Galatasaray bugün Türkiyenin en iyi klüpleri meyanında ahzi mevkî etmiş bulunuyor.

Spor atletiklere mensup mümtaz atletleri, futbol takımını teşkil eden genç ve tecrübeli oyuncularile iftihar edebilir, Galatasaray Türkiyede ilk teşkkül eden bir klüp şerefini tatıyor. Klübü tesis ve idare edenler ne derece şeref duysalar yeridir. Galatasaraylılardan muvaffakıyetler dilerim.

M. Sami

LA MOD

KADIN ERKEK TERZİHANESİ

Hasan Bedri

Güzel Dikiş Meraklılarına Müjde

Çok Zarif Ismarlama Kostümler Pek Ehven Şeraitle Yapılır.

Erkek elbiselerinde veresiye muamele yapılır

Şehzadebaşı Çinili fırın ittisalinde No. 95

Hüsün ve Aşk

Şeyh Galibin Büyük Mesnevisi (Devam)

Nesre çeviren: AHMET CEVAT

İsmet isminde Ateşhuylu biri Hüsün ün eskiden sütninesi idi. Ona Haya ırmağından su vermişti. Şimdi tenhada figanını işiterek aklı başından gitti.

Hisseyledi ki Mehpare (Ay parçası) bir güneşe yıldız olmak istiyor. Hangi gül için ah çektiğini, derdi ne olduğunu bilmiyordu. Hüsün ise hep ah! diyordu:

"Bir aşk biliyordu bir de Allah!„

İsmet böyle ah etmesinin sebebini sordu.

Hüsün de macerayı anlattı.

"Aşk hastasına derdini sorma;
"Geldi başıma bu bir kazadır
"Allah bilir ne maceradır.

"Pervaneye ne istediğini sorma, sevdasını yanışından anla. Çerh beni hicran esiri etti. Benim tenhada ettiğim ahı işitmekle rusvaylığıma yol açılmış oldu. İşte bu sevda ile yandım. O mabedin duası figandır.

İsmet bu cavabı ışitince sorduğuna pişman oldu. Kendi kendine dedi ki: "Keşke gözüm kör, kulağım sağır olaydı da görüp işitmeseydim.

" Besbelli ki derdi- haktır bu,
" Şimdi bu belaya çare müşkil,
" Bîmar zaif, ve dert katil:
" Aşk olmasa hiç bu gam olurmu?
" Lâkin buna tesliyet gerektir;
" Bu goncaya terbiyet gerektir.

Aklınca şöyle nasihat vermeğe başladı:

"Ey gönlümün gülü;
" Her dert ki var, devası vardır,
" Her hasta ki var, şifası vardır.
" Aşka düştünse feryat etme, ye'se kapılma

" Figanını at, namusunu rüzgâra verme.
"Dudaktan kaçan her harf bin kulağa geçer.
" Esrarını halka fâş edersin;
" Havfım bu ki sen telâş edersin.„

Hüsün ün cevabı

Hüsnü ol sözü işitip üzüldü, zehir ağladı, acı acı güldü; dedi ki: — Sen acayip bir yol tutuyorsun; sele dur emrini veriyorsun. Aşkı inkâr etmem mümkün mü? Bu senin anladığın esrar değil !

" Bilmezsin ilâç bari sorma,
" Bîmarı tekerlemeyle yorma.„

"Ben sandım ki aşk sözünü söyliyecek, aşktan haber vereceksin. Sen ise bu bahsi braktın, gâh ayna, gâh esrar dedin. Ben diyorum ki, başıma dünya dar geliyor, artık boş lâfa ne lüzum var !

" Benim sarhoş olduğum ne meydir,
" Senin nehip buyurduğun ne şeydir ?„
(Derya gibi birden eyleyip cuş)
(Ey aşk! dedi ve oldu hamuş.)
İsmet halini görünce dedi ki :

"Aşk, senin, mektepte ders arkadaşındı. Sen ona nişanlı sayılırsın. Fakat senin talip görünmen yakışık almaz. Bu hal yayılırsa namın berbat olur, hevesin varsa da dilini kes, sen kızsın, ağır ol.

Hüsün bu söz üzerinei steye istemeye nazlı davranmağa razı oldu. Surette neş'eli göründü, yanan ocak gibi köşeye çekildi.

Aşkın Hali

Söz orada gizlenmiş, bu bahsi işiterek sırra vakıf oldu; gelip Aşkı dahi haberdar etti.

Aşk bu ayrılık macerasını anlayınca göz bebeği gibi zayıf düştü. (Bitmedi)

Elbise Kalıplarımız

1

2 3

4

Bu ay karilerimize, mevsimin en çok giyilen dört tuvaletini takdim ediyoruz:

1) Yerli filafillerden 4 metre kumaştan biçilir. Bedenin ön parçaları olan 1 ve 2 numaradan ikişer tane kesilecektir. Arka bütün kesilir, 5 numaralı etek iki kat kumaştan yekpare kesilecektir. 6 numaralı parçadan iki tane kesilecek ve arka ortası da iki kat kumaştan yekpare kesilecektir, tulânî ve arzanî yollu

4 Numaralı Patron

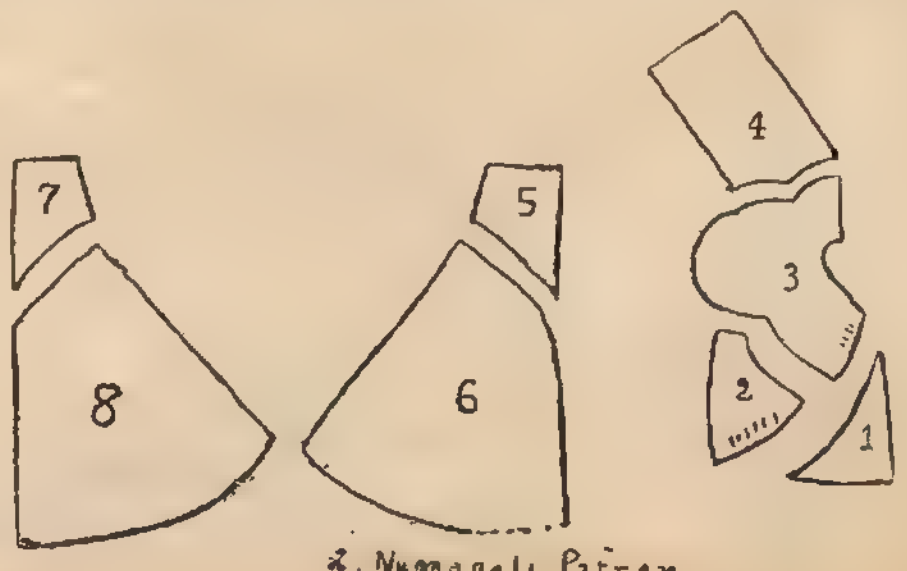

2. Numaralı Patron

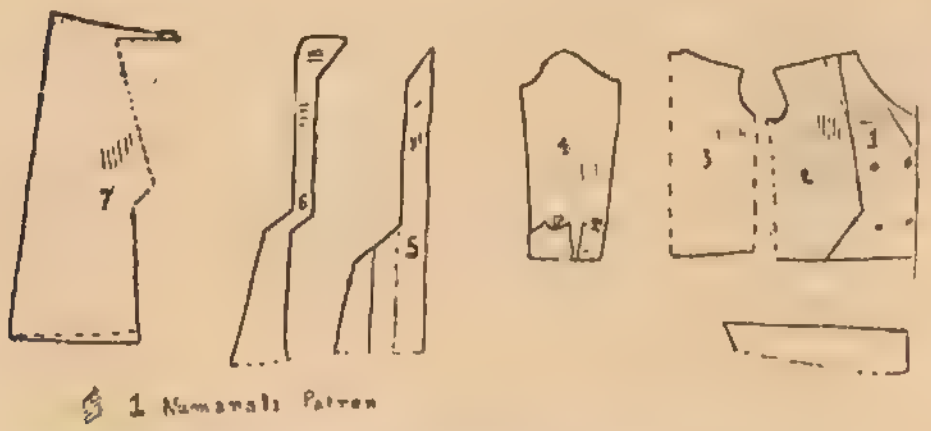

1 Numaralı Patron

kumaşlardan yapılırsa çok şık bir rop olur.

2) Emperime krep birmandan veya krep satenden 4 metre kumaştan biçilir. Arka omuz ve ön parçalar yekpare kesilmiştir. En şık ve en güzel olan noktası da bu yekpareliktir. Yalnız 1 numaralı parça iki kat kumaştan ve arka bütün olarak kesilecektir.

3) Krepdamor ve krep jorjetten beş buçuk metre kumaştan biçilir. En eksantrik yeri, yaka ve eşarp gibi bedeni süslemesidir.

4) Etek emprime krep satenden (lâcivert üzerine altın sarısı benekli), bluz beneklerin renginde krep

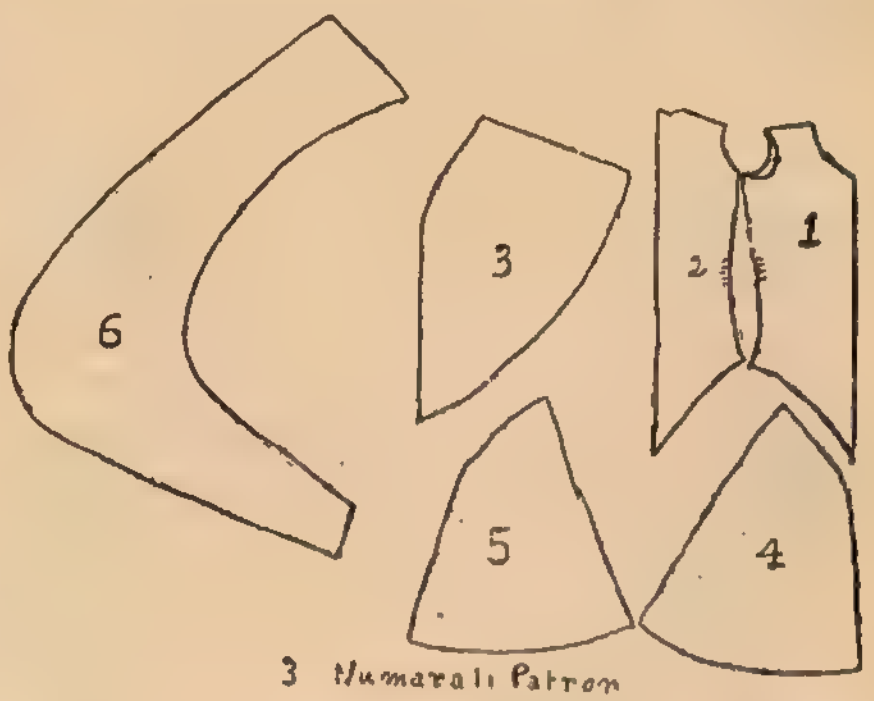

3 Numaralı Patron

satenden yapılır. Etek için 2 metre 20 santim, bluz için 1 metre 25 santim kumaş ister. Zarif ve sade bir sokak elbisesidir. Kollar dirsekten biraz aşağıda bol ve düğmelidir.

Bir Kaç Damla
kâfidir

Odol gayet müte-
kâsif, sonderece
iktisadî bir ağız-
suyudur.
Bu sebeple Odol
ucuzdur.

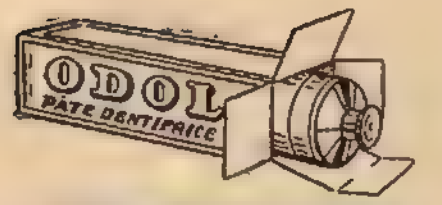

ODOL

Bir Romanın Sonu

(79 uncu sahifenin devamı)

daha: bıçak bir buçuk. belki de iki verşok [Rus pusu]-kadar girdi... tamam sol memenin altına... ve kan gömleğin üstünde göründü görünmedi... ondan yarım kaşık kadar aktı akmadı, fazla değil...

Prens dehşetinden yerinden fırladı. Apansız müthiş bir ihtilâç içinde :

— Bunu, bunu, dedi, bunu biliyorum; buna dair bir şey okumuştum... buna nezfi dahilî derler. Bazan bir damla kan bile akmaz. Bıçak tam kalbe değerse öyle olur.

Birden bire korkuya tutulan ve yatağın içinde doğrulan Rogojin:

— Sus, işitiyor musunl dedi, işitiyor musun?

Prens, gözleri dostunun üstüne eğilmiş, çabucak cevap verdi :

— Hayır !

— Yürüyorlarl işitiyormusun salonda...

Her ikisi kulak verdiler.

Prens hafif sesle fakat metanetle :

— İşitiyorum, dedi.

— Yürüyorlar mı?

— Evet.

— Sürmeyi sürsek?

— Sürelim.

Gittiler, kapıyı sürmelediler, sonra tekrar yattılar. Uzun bir sükût.

Muişkinl birden bire lâkırdıya başladı: firari fikirlerinden birini, uçarken (tabiri caizse) yakalamıştı ve kaçırmak istemeyordu.

— Ah, evetl diye mırıldandı (hatta apansız bir hareketle doğruldu): - evet... isteyordum ki... şu ıskambillerl ıskambiller... sen onunla ıskambil oynarmışın, diyorlar? Rogojin bu suale derhal cevap vermedi.Nihayet:

— Evet, dedi.

— Nerde o kâğıtlar?.

Rogojin evvelkinden daha uzun bir sükûnetten sonra cevap verdi.

— Üstümdedir... işte kâğıtlar...

Cebinden bir kâğıda sarılmış bir deste ıskambil kâğıdı çıkardı ve prense uzattı. Prens desteyi aldı, fakat bir nevi çekinme ile. Yeni ve acı bir his kalbini burkuyordu; anlayordu ki o anda ve daha epey uzun bir zamandan beri bütün söyledikleri ve bütün yaptıkları söylemesi ve yapması lâzım gelen şeyler değildi; elinde tuttuğu ve tutmakla büyük bir bahtiyarlık duyduğu bu ıskambil kâğıtları, hissediyordu ki artık bir daha kullanılamıyacak. Kalktı ve ellerini çırptı. Yatağa hareketsiz serili duran Rogojin bu hareketin farkına varmamış gibi idi; fakat açık ve sabit duran gözleri karanlıkta şedit bir parıltı ile parlayordu. Prens bir iskemleye oturarak ona korku ile baktı. Böylece yarım saat geçti; sonra Rogojin, birden bire, yavaş konuşmak lâzım geldiğini unutmuş gibi hızlı bağırmağa başladı: ses tiz gülmelerle kesiliyordu :

— Zabit, zabit... hatırlayormusun, o zabitin yüzüne nasıl çarpmıştı, hatırlayormusun.. ha, ha, hal yine o genç zabit, o genç zabit... genç zabit bir sıçrayışla sıçradı ki...

Yeni bir tedehhüşe tutulan prens bir zıplama ile doğruldu. Rogojinin birden bire susması üzerine, Muişkin, yavaşcacık ona sokuldu ve yanına oturdu. Dostuna bakıp dalarken yüreği kuvvetle çarpıyor, güçlükle nefes alıyordı. Rogojin başını ona çevirmeyor, hatta orada bulunduğunu unutmuş görünüyordu. Prens, gözleri onun üstüne eğilmiş, bekleyordu. Rogojin bazan, birden sükûtu ihlâl ederek, insicamsız sözler telâffuz ederdi; bağırmağa ve gülmeğe başlardı; o zaman prens titreyen elini ona uzatır, başına hafifçe dokunur, saç ve yüzünü okşardı... Bütün yapabildiği bu idil Yine az evvelki titremesi tutmuştu, ve tekrar, birden bire, bacaklarını kullanamaz olmuştu. Büs bütün yeni bir ihtisas, sonsuz ıztırap ihtisası kalbin deliyordu.

Şimdi gün tamamile açılmıştı. Prens nihayet yorgunluğa ve ümitsizliğe mağlûp olarak bir an için yastığın üstüne yattı ve başını Parfen Seminçin solgun ve hareketsiz yüzüne yapıştırdı. Gözlerinden boşanan yaşlar Rogojinin yanaklarını ıslattı, fakat o ihtimal kendi gözlerinden akan yaşları bile duymayacak derecede kendinden geçmişti.

Şeker hastalıklarına mahsus

Hasan Gluten Mamulâtı

Hasan gluten ekmeği, bademli Hasan gluten ekmeği, Hasan gluten gevrekleri, Hasan gluten makarna ve şehriyeleriyle unu ve Hasan diyabetik çıkolatasını bilcümle gluten mustahzatına tercih eylemeniz lâzımdır. Çünkü Hasan gluten mamulâtı yerli ve saf unlarla yapılmış ve Etibba kongresinin kabul eylediği formülde istihzar edilmiş olup etibbyı muktedire ve meşhure in takdiratını ve yüzde 60-80 miktarında saf gluteni havi olduğu kimyagerlerin raporları ile sabittir.

Bolşevik İnkilâbinin Arifesinde Rusya

(45 inci sahifeden devam)

kaldırdılar ve delik deşik üst başlardan sezilen kadavraya dönmüş vücudlarile ayağa kalkmağa çalışdılar ve bize; *"Okuyacak bir şer getirdinizmi?"* diye sordular.

Değişme alâmetleri çok ve barizdi; hattâ Aleksandr tiyatrosunun önündeki büyük Katerina heykelinin eline kırmızı bayrak verilmişti; bununla beraber bütün resmî dairelerde eski bayrak dalgalanıyordu. Çar kartalları şuradan buradan sökülmüş veya örtülmüş olmakla beraber, Rusiyada eski devrin hatıralarından yaşayan pek çok vardı. Büyük Petro nun demir elile Rusiyaya verilmiş olan rütbeler ve formalar hükümlerini sürmekte berdevamdı, ve mektep talebesinden başlıyarak her memur çarlık alâmetini düğmelerinde ve apoietlerinde taşıyan üniformalar giyiyordu...

Nakl ediyorlar ki Sentator-Sokolof, inkılâbın en hararetli günlerinden birinde, sentatoya sivil elbise ile gitmiş de kendisine Çarın formasını giymemiş olduğu için içtimaa iştirâk etmeğe müsaade olunmamış!

İşte böyle bir yıkıntı ve çöküntü tufanı arasında Rus yığınlarının ihtilâlı ilerlemesinde devam ediyordu!.

VEZNECİLERDE

Türk Kadınları

Biçki Dikiş Mektebi

3 ve 6 ayda

1 ve 2 senede

Makastar ve Terzi yetiştirir. En son metodları takip eder. Son zamanda bu mektebin meydana getirdiği gayet basit usuller ile patron çıkarmadan elbiselik kesmeyi öğretir. Maariften musaddak diplomasını haiz olanlar memleketin her tarafında biçki mektebi ve terzihane açabilirler.

Kayt için şifahen veya tahriren mektep müdürlüğüne müracaat edilmelidir.

Anne ve Çocuk

(39 uncu sahifeden devam)

fazladır. Bu nisbet Amerikadaki talâklar nisbetine muadildir. Çocuk olursa talâk güçleşir. O zaman hakimin kararına lüzum vardır ve hüküm ancak çocuğun bakım işi temin olunduktan sonra verilir. Son senelerde yapılan azîm gayretler sayesinde çocuğun hali iyileşmiştir.

Ana baba çocuklarını döğmek hakkına malik değildirler. Tokat atmak bile yasaktır. Polis, çocuklarını tokatlayanları görürse, karakola götürür ve onlardan büyük bir para cezası alırlar.

Anaya babaya dayak cezasının çirkinliğini anlatan broşürler yapılmıştır, onlara tevzi olunmaktadır.

Hükûmetin bu himayesi bazan çocuklar, ana ve babalarının aleyhine siyasî hafiyelik etmeye kadar sevk eder ki teessüf olunacak bir haldir.

Kanun anaya babaya çocukları üzerine bir hak tanımaz; ana ve babanın yalnız çocuklarına karşı vazifeleri vardır. Tahsil ve sıhhi bakım bu vazifelerdendir ve ana baba bu vazifeleri ifaya icbar edilir. Kusur edilecek olursa hükûmet çocuğu kendi himayesi ve bakımı altına alır.

Sovyet kanununa göre ana babadan evvel çocuk gelir, çünkü istikbal onunla kurulmakta ve bu günkü nesil feda edilmektedir.

EDEBİYAT ANKETLERİ

Bugün de Diyorlar ki

Çıktı

Yazan: Hikmet Feridun

Basan: Remzi Kitaphanesi

Sovyetlerin Buğday Zaferi

(29 uncu sahifeden devam)

Beş takım toprak sürüyor, beş takım sürgü çekiyor, beş takım tohum saçıyor. Traktorlar geceli gündüzlü çalışıyor: hiç durmak yok. Geceleyin, tarlalarda kamp ışıkları yanar. Tarla alaylarından *balalayka* musikisî yükselir. Sinemalar başlar, bir yanda da siyasî münakaşalar hararetle devam eder.

Yüzlerle mil uzaklara kadar, çepe çevre, bütün ovalarda, insan tarihinin en dramatik ekin işleri inkişaf ediyor.

Burası Urupino traktör istasiyonudur, 42 traktor, 200,000 dönümlük araziyi; 24 saatta 23 buçuk saat çalışarak, işleyecek; yalnız gece yarısı, makinenin soğumasına müsaade etmek üzre, yarım saat duracak. Burada Rakovka on iki köyün ekin sahasını geçen seneninkine nlsbetle yüzde 230 a çıkarmıştır.

Burada şeflerin bir içtimaında hazır bulundum. "Saatsızlıkla ne yapacağız, diyorlardı; bu pek ciddî bir mahzurdur. İlk takımın hareketi sabah saat 3 de başlar, fakat kimsede saat yok ki vakti sıhhatla tayin edelim.„ Şefler köylülerin tamamiyle disipline riayet edememesinden şikâyet ediyorlardı:

Hayvanlar lâyıkıyla beslenemiyor, makinelere cehaletle iyi bakılamıyor. İşte şurada burada işidilen şikâyetler bunlardır. En büyük hadiselerden biri: bir çiftlikte tohum saçan makine yoktu, traktorla toprak sürülmüş, fakat tohumu elle saçmak mecburiyeti görülmüş!

Görülen eksiklikler sür'atle tamamlanır. Şehrin fırka kâtıbi kolhoz (kollektif çiftlik) reisine müracaat ediyor:

"Koyun derisi gocuklar kifayet etmiyor, satın almak için avans vermeli... Hiç tahsisatınız mı yok? ya, öyle mi? hayvanlar için ihtiyat otlarınız bitmedi mi? o halde şimdi Stalingrattan getirtirim. Fakat patatessiz de yapılmış daha evvel haber vermediniz?„ bu işler derhal tesviye edilir. Sonra, kâtip, şehrin kitaphanesine emir veriyor: derhal tarla alaylarına seyar kitaphane gelsin! Burası fakir ve geri kalmış bir tatar köyü idi, fakat açılan ekmek mücadelesinde onlar da bütün kuvvetlerini yetiştirdiler.

İşte bu tarzda tanzim edilen mesai ile, bahar, cenubdan şimale doğru bütün memleket dahilinde ilerleyor: Mart ayında kafkasa, Nisanda aşağı Volgaya, Mayısta yukarı Volgaya, Haziranda Siberyaya!

Toprak İnkılâbının Tatbikati

(23 üncü sahifeden devam)

Hububat hasılatı

1913 de:	50.700.000	Ton
1930-31 de:	87.300.000	„

İhraç olunan buğday:

1913 de:	10.662.000	Ton
1930-31 de:	4.846.000	„

(Demek oluyor ki 1913 de istihlâk olunan ancak 40 milyon ton iken 1931 de 83 milyon tondur).

Pancar ekilen saha:

1913 de:	662.000	Hektar;
1930-31 de:	1.370.000	„

Pamuk ekilen saha:

1913 de:	701.000	„
1930-31 de:	2.357.000	„

Çay hasılâtı:

1913 de:	130	Ton
1930-31 de:	600	„
1933 de (tahmin olunan):	4.800	„

Bu rakkamlara bakılacak olursa, ikinci beş senelik plânla Rusyanın nasıl ziraî ehemmiyet kazanacağı anlaşılır; o zaman ancak kahve, muz gibi şeylerden başka bir şey ithaline lüzum kalmıyacaktır.

Sovyetler hatta kauçuktan bile müstagni kalabileceklerdir, çünkü Orta Asyanın cenubunda yetiştirilen bir nebat *havea*nın yerine kaim olabilmektedir.

Kont Mişel Karolyi

Sovyetler Birliğinde Pamuk İmparatorluğu

(32 inci sahifenin devamı)

cek kanalların yerli usullerle inşa edilmesine insan hayret eder. En küçük tesviye aletleri bile yoktur;meleke ve maharet kazanmış biri sırt üstü yere yatarak gözile kanalların seviye ve istikametini tayin ettirir! Bu kanalların bazıları o kadar büyüktür ki ırmaklara benzerler. Bu kanallardan suyun taksimi "*göz*„ usulü iledir; bu iptidaî usulden kanala yakın tarlalar kazanırlar.

Kanallara, Türkçe olarak *ark* derler. Su taksimine bakan büyük kimseler de *ark ak sakallarıdır*. Bunlara farisiden alınmış (*mirabsa beyi*) ismi de verilir. Su az olduğu zaman tarlalar nöbetleşe sulanır ve müsavat gözetilirdi, fakat çok defa bu yüzden çekişmeler çıktığı, hattâ kan döküldüğü de görülürdü.

İnkılâptan sonra su taksimi için mükemmel bir kanun yapıldı ve yeni *arklar* kazıldı.

Çarlar zamanında modern tarzda kazılmış arklar azdır, bunlardan biri *Aç step*de, 200 bin akr (800 bin Türk dönümü) yer sulıyacak büyüklüktedir. Çarın kendisine ait 250 bin akr (bir milyon dönom) genişliğinde arazisi de *Murgap* çayından kanallarla sulanırdı.

Sovyetler kanalların küçük sistemde olanlarına ehemmiyet veriyordu. Semerkantte *Dalvezin* denilen büyük bir kanal da inşa olunmuştu. Şimdı ise geniş mikyasta kanallar inşasına başlanmıştır.

Türkistanın büyük su menbaları Siri - Derya ileAmoderya (eski Oksus) dur. Siri - Derya Kolorado nehri kadardır. Amoderya ise bunun üç mislindedir. Her ikisi de Aral denizine dökülür, (bu göl 2.500 mil murabbaı sathındadır). Zerefşan, Karaderya, Nenin, Kaskır, Murgapmühimdir."Aç step„ denilen yerler eskiden hakikî bir çölken şimdi sulanır bir hale getirilmektedir. Seneden seneye sulanır yerler artmaktadır.

Türkistan pamukçuluğu ilerliyebilmek için hariçten memlekete buğday getirmeye mütevekkiftir. Bunun için Sovyet hükûmeti beş senelik plânına koyduğu mühim teşebbüslerinden biri de Sibirya - Türkistan demirvolu bu mühim hat 1930 Mayısında ikmal edilerek açılmıştır, bu yol ile Sibiryanın buğdayları Türkistana getirilebilmekte, oranın toprakları da pamuk ziraatine tahsis olunabilmektedir.

Sovyet hükûmeti Türkistan köylüsünü pamukçuluğa alıştırmak için onlardan pamuğu para ile satın alıyor ve köylüye mühtaç olduğu buğdayı ucuz satıyor; pamuk yetiştirenler mahsulleri nispetinde buğday satın alabiliyorlar ve hükûmetin kooperatiflerinden ucuz fiatlarla kundura, şapka, şeker gibi başka eşya da alıyorlar.

Türkistanda pamukçuluk henüz ferdî ve küçük bir istihsaldir.Bunun için *Umak* denilen eski sapan kullanılıyor. Son zamanlara kadar yeni aletler ve gübreleme usulü henüz buraya girmemişti. Hükûmet ancak son bir iki senede bazı devlet çiftlikleri organize etmiş ve bazı köylüleri müşterek ziraate alıştırmıştır; fakat bu goshoz ve kolhozlar tekmil arazinin ancak yüzde ikisi nispetindedir. Mutehassıs pamukçular getirtilmiş ve yeni usullerin yapılmasına başlanmıştır, yeni aletler yapacak fabrikalar da vücude gelmiştir; bunlardan biri Taşkette, bir başkası da Amu - derya sahilinde Şar Cup dır. Buraya, son senede, on bin kadar traktör de gönderilmiştir; fakat mütehassıs makinist az olduğundan bu makinelerin çoğu bakımsızlıktan bozulmaktadır.

Sovyet hükûmeti bütün güçlüklerle mücadele etmekte ve her ne pahasına olursa olsun burada bir Pamuk İmperatorluğu yaratmıya çalışmaktadır.

Hem yemek... Hem ilâç!

Hasan Zeytin Yağıdır

Halis ve saftır. *Kum, taş, böbrek, safra, sarılık ve kara ciğer hastalıklariyle zayıflığa karşi en kuvvetli* ilâçtır. Nefis ve şerbet gibi tatlıdır. Salatada, mayonezde, yemeklerde, hatta tatlılarda, pilâvlarda bile kullanabilirsiniz. Bilhassa mîde rahatsızlığı çekenler yemeklerde yalnız Hasan zeytin yağını istimal eylemelidir. Londra, Roma ve Fransada en büyük mükâfat kazandığı resmeu musaddaktır.

Sovyetler Birliğine Seyahat

[15 inci sahifeden devam]

Meselâ 300 ruble aylığı olan, bir apartman için, otuz ruble kira verdiği halde yüz elli ruble kazanan, ayni mesken için, yalnız on beş ruble kira verir. Mes'ul vazife gören işçilerin (bu meyanda mühendisler, fabrika müdürleri, ilim ve fen işçileri, muharrirler, san'atkârlar) ayrı bir çalışma odasına hakları vardır.

Büyük evler belediyelere aittir veyahut kooperatif kaidesile inşa olunur. İsteyen işçilere altmış sene müddetle on iki bin ruble ikraz ediliyor, bununla en çok beş odalık evler yaptırılabiliyor; taksitleri ödenince bu evler mülk olur, fakat satılamaz ve kiraya verilemez. Vefat halinde, vasiyetle zevceye ve çocuklara terkedilmesi caizdir. Karısı ve çocuğu olmayanın evi, tabii, mahlüle gider. Görülüyor ki bolşevikler nazariyelere saplanmış insanlar değildir. Ahvalin icabı dairesinde hareket etmesini ve müsaadelerde bulunmasını biliyorlar.

Moskova cıvarında işçi mahallerinden birini geziyoruz. Betonarme den at nalı şeklinde, uzun balkonları, taraçaları, dam bahçeleri ve sairesi ile cesim bir bina... Yabancı olduğumu gören bir işçi kadın bana evi gezdirmek teklifinde bulundu. O anlatıyor: Ev 1929 da bitmiş, içinde 1500 kişi oturuyor. Müşterek bir mutfakları ve yemekhaneleri vardır. Yemeklerini kendileri pişirmek isteyenler apartmanlarının mutfağından istifade ederler. Her apartmanda iki veya üç oda, banyo; ve çatıda güneş banyosu için bir kabin. Beni gezdiren kadın, gururla, kendi odalarını gösteriyor. Kendisi, kocası ve annesi beraber oturuyorlar. Bana-Rus işçilerinin hiç bir zaman bu kadar eyi bir meskene kavuşmak hayalini bile beslemediğini söyleyor. Ayda - su, elektrik, gaz, ve teshin dahil olduğu halde - 26 ruble veriyorlar. Günde üç yemek yenmek üzere, adam başına, ayda boğaz masrafı 25 rubleden ibarettir. Bu suretle kendisile kocasının kazandığı 300 rubleden 199 ruble artıyor. Bina dahilinde bir kütüphane, bir kulüp, bir okuma odası, bir tiyatro salonu vardır; arasıra bir san'atkârlar trupu gelerek temsiller verir. Buranın bir salonu kadının ve çocuğun himayesine mahsus sergi haline konmuştur: Bu sergide çocuk düşürmek tehlikelerini ve daha bir çok sıhhi halleri gösteren izahlı resimler vardır. Kreşler, çocuk bahçesi, sanatoryum... Bunların hepsi de aynı binanın dairesi dahilindedir.

Bu gibi binalar henüz umuma kifayet edecek kadar değildir, fakat yenileri mütmadiyen inşa olunmaktadır... Bütün sınaat şehirlerinde bunun gibi işçi mahalleleri teşekkül etmiştir, en güzelleri Bakû ile Harkoftadır. Bakû da geniş bulvarlar kenarlarında inşa edilmiş elli kadar cesim bina kırk bin insanı barındırabiliyor.

RUSYADA YENİ BİR SINIF VAR MIDIR

Ben de aradım, fakat boşuna zahmet ektim. Avrupada kendisinden bu kadar bahs olunan yeni Sovyet zenginlerinin burada keşf edilmesi güçtür. Buraya gelirgelmez elbiselerin yeknasaklığı ve sokakların demokrat hali gözlere çarpar. Öyle göz alıcı muhteşem tuvaletler, lüks lokantalar hiç yoktur. (Ecnebilere tahsis edilen ve Ruslarca hakîr görülen büyük oteller müstesna). Tiyatroda kadınlar çok basit giyinirler ve üstlerinde hiç bir mücevher bulunmaz. Vaktile zenginlere mahsus olan localar koltuk koltuk tutuluyor. Hiç bir gün otomobille gezinti yapan ümera ailelerine rast gelmedim. Komiserlerin karıları veya yüksek memuriyetlerde bulunan kadınların kocaları vazifeye mahsus resmi otomobilden istifade etmezler. Rusyada arka, iltimas (nepotisme) rejimi yoktur. Leninin hemşiresi Pravda gazetesinin bürosunda çalışıyor; Hariciye komiseri Litvinofun aslen İngiliz olan karısı İngilizce dersleri veriyor; sabık başvekil ve şimdi posta komiseri olan Rikofun karısı Moskovanın sıhhiye dairesinde küçük bir memurdur; Maarfi komiseri Bublofun karısı hükûmetin Torksin, denilen, ecnebi seyyahlara mahsus mağazalarından birinde tezgâhtardır; Stalinin de karısı diğerleri gibi memurdur.

Belki gayrimeşru yollarla zenginleşebilen şahıslar da mevcut olabilir, fakat bu gibiler hakkında "paralarını ne yaparlar acaba?„ suali sorulmak lâzım gelir. Hele suistimalleri meydana çıkmış olsa merhametsizce ceza görürler hattâ kurşuna dizilirler.

Mazinin kıymetleri yok olmuş fakat yeni kıymetler yaratılmıştır. Bir çok isti'datlar ve güzellikler kaybolmuş, yeni san'at henüz doğmamıştır, fakat halkın hars seviyesi yükselmiştir, yeni bir *elite* teşekkül etmek üzeredir. İstikbal bize bu zümrenin neler yaratabileceğini gösterecektir.

Makaleme Lloyd George un bir sözü ile nihayet veriyorum:

"Rusya bugünkü güçlüklerinin içinden daha iyi mücehhez ve daha eyi teşkilâtlı bir memleket olarak çıkacak olursa, bugünkü istihzalarımız ne meş'um bir tesir ile çocuklarımızın kulaklarına aksedecektir!„

Sıhhat ve hayatın yegâne ilânı

Dantos

Hasan Diş Macunudur!

Dişlere ebedi hayat verir, inci gibi beyazlatır, çürümekten korur. Diş etlerini kuvvetlendirir. Diş ağrı ve nelelerine, ağızdan gelecek her hastalıklara mani olur. DANTOS diş macunu yalnız memleketimizde değil, Avrupada da şohret almıştır. Altın madalya, nişan, takdirnameler birinciliğini isbat eder. HASAN ECZA DEPOSU npa yirmi kuruşa satılır. Her yerden Dantos Hasan diş macunu isteyiniz.

Yavrunuzun güraüz olmasını istemezmisiniz?

Hasan Kuvvet Şurubu

İçiriniz. Bu şurup, büyük küçük yaşayan her insan için hayat, sıhhat ve kuvvettir. Kansızlık, romatizma, verem, kemik ve göğüs, damar ademi - ktidar, sinir hastalıklarına karşı koyduğunu bütün DOKTORLAR tasdik ederler.

Hasan Ecza Deposu

Sinek, tahta kurusu, güve ve sair haşaratı kökünden imha ve izale eder. Kokusu latiftir: kat'iyen leke yapmaz. San'at ve rekabet sahasında kazandığı muvaffakiyet üzerine birinciliği ihraz etmiştir. Yerli malıdır ve emsaline nazaran yarı yarıya ucuzdur. Tesiratı - mühlikesi kat'idir. HASAN ecza deposu.

Hasan Kolanyası

Halis limon turunç çiçekleverinden müstahzar bir harikai san'at olup 90 derecedir. Hastalara şifa ve hayat bahş eder. Sinir, baygınlık, helecanı kalb, nezle, baş ağrısı zamanlarında bir hayat arkadaşıdır. İnce kadınlar, ihtiyar nineler için ebedi bir ihtiyaçtır. Tuvalet aleminde büyük şöhreti olup bir defa istimal etmekle anlaşılır. Memleketimizin büyük ricali, ecnebi mahafil Hasan kolonyası istimal etmekte olup bu ruhnuvaz Kolanyanın sahibini tebrik ve takdir etmektedir.

Hasan Kolanyasının namından istifade etmek isteyen bâzı kimseler aynı namda başka bir Kolanya çıkarmışlardır. Dikkat ve ihtiyat ile hareket edilmesini, aldanılmamasını ve taklitlerinden sakınılmasını tavsiye ederiz. Hasan ecza deposu.

Trende Üç Şahs

6 ıncı sahifenin devamı

gocuklu delikanlı miras aldığı servetten başka Muişkini hayrete düşüren ve alâkadar eden bir hali vardı.Rogojinde Prensle konuşmayı seviyordu. Fakat her halde bu arzusu içini dökmek için duyulan saf bir temayülden ziyade kendi heyecanını oyalamak içindi. Hâlâ sıtma nöbeti içinde olduğu söylenebilirdi. Rogojinin ağzına bakan ve ordan çıkan her kelimeyi bir elmas gibi kaçırmak istemiyen kalem mümeyyizi sükût içinde dinleyordu. Rogojin Prense cavap verdi:

— Evet babam kızmıştı, belki de kızmağa haklı idi, fakat beni fitliyen ve gözünde kötüleyen asıl kardeşimdi. Annemden bahsetmek fazladır, yaşlı dindar bir kadın; gözleri kardeşim Senkadan başkasını görmüyor. Fakat o bana niçin vaktinde haber vermedi? Ama belki de haksız söyleyorum anlaşılan bana bir telgraf çekmişler, maalesef halamın eline düştü, onun sabahtan akşama kadar işi meczuplarladır, bir manastır rahibesi değil ondan besbeter. Anlaşılan telgraftan korkmuş; ancak bir arkadaştan aldığım bir mektuptan haber alabildim, daha da bir çok şeyler öğrenebildim; babamın tabutu sırmalı bir şal ile örtülmüş imiş, kardeşim bu sırma püsküller kesip iç etmiş imiş, sade bundan dolayı onu Sibiryaya göndermek mümkün.

Ve sivilceli efendiye sordu:

— Sen ne dersin serçe korkuluğu? Kanun bu hareketi nasıl tavsif eder: mukaddes eşya sirkati, değil mi?

Kalem mümeyyizi derhal teyit etti :

— Evet, evet, mukaddes eşya sirkati.

— Böyle bir cürümle adamı Siberyaya gönderirler, değil mi?

— Evet, evet onu hemen gönderirler.

Rogojin prense dönerek ilâve etti:

— Beni hep hasta zannediyorlar. Ben kimseye yazmaksızın hümma temamile geçmediği halde trene bindim, Petersburg yolunu tuttum. Beni görünce kardeşim Semen Semenviç ne şaşıracak, ya beni hep babama fitlerdi bilirim. Fakat son defa babam bana Nastasya Flipovna için darıldı ve kabahat sırf benimdi.

Bu isim kendisine bir şey hatırlatmış olmalı ki kalem efendisi tezellülle söze karıştı:

— Nastasya Flipovna için mi?

Sabrı tükenen Rogojin bağırdı :

— Sen onu tanımazsın.

— Tanıyorum, efendim. (Bunu sivilceli efendi bir zafer tavrı ile söyledi).

— Haydi be şuradan. Dünyada yalnız bir Nastasya Filipovna mı var? Ne surat varmış ya, sende? (ve prense dönerek) yolumun üstünde böyle bir herife çatacağımdan eminim.

Kalem efendisi aldırış etmeden devam etti :

— Belki de tanıyorum. Lebedef in tanıdıkları çoktur. Asaletmeabınız bana küfr ediyor, amma hakikatı söylediğimi ispat edersem?.. Aile ismi Baraçkoftur: asil bir kadın, bir nevi Prenses diyebiliriz. Afanas İvanoviç Totzki isminde bir emlâk sahibi ile alâkası vardır. Bu Totzki büyük de bir sermayedardır, bir çok mali şirketlerin azasıdır ve bu sıfatla Ceneral Epançin ile ticaret ve dostluk münasebetleri vardır...

Rogojin, mütehayyir: — Sahiden de tanıyormuş.

— Lebedef her şeyi bilir. Ondan hiç bir şey kaçmaz. Asaletmeap, ben iki ay Lihaçefle dünyayı dolaştım, onun da babası ölmüştü. Lebedefsiz adım atamazdı. Şimdi borçtan hapishanede yatıyor ama, o zaman hepsini: Armans ı, Korali yi, Prenses Patzki yi, Nastasya Filipovna yı... hepsini tanımıştı.

Rogojinin dudakları soldu ve titredi. Sivilceli kalem efendisine kızgın bir bakış fırlatarak sordu:

— Nastasya Filipovnayı damı? Fakat o hiç Lihaçefle yaşadı mı?...

Kalem efendisi derhal cevap verdi:

— Hayır, hiç bir zaman. Lihaçef ona dünya kadar paralar teklif etti ama ondan hiç bir şey alamadı. Hayır, Nastasya Armansa benzemez. Onun yalnız bir aşıkı vardır, Totzkidir. Fakat akşamları onu büyük tiyatroda veya Fransız tiyatrosunda locasında görmek mümkündü, ve oraya devam eden zabitler kendi aralarında boş boğazlık ederler. Evet, sade gevezelik fakat hiç bir şey ispat edemiyorlar. Bir birlerine gösteriyorlar, "Nastasya Filipovnaya bak„ diyorlar, ve bundan fazla bir şey diyemiyorlar, diyecek fazla bir şey yok ta ondan.

Rogojin neşesiz bir tavırla tasdik etti :

— Hakikaten böyle, söyledikleri vaktile Zalionjefin bana söylediklerine mutabık geliyor. O zaman, Prens, Nefski bulvarını, üstümde babamın eski bir redingotu olduğu halde, geçiyordum. Anastasya bir mağazadan çıkarak arabasına bindi. Bir anda kalbimi ateşten bir okla delinmiş hissettim. Zalyojefe rast geldim. O eyi giyinmişti, gözünde de tek gözlük vardı, halbuki o zaman benim bacaklarım kaba sahtiyandan çizmeler içinde idi. O bana: "Sana göre değil, dedi, o bir Prensestir, ismi Anastasya Filipovna Baraşkoftur, Totzki ile yaşıyor. Şimdi bu adam her ne bahasına olursa olsun ondan kurtulmak isteyor, çünkü elli beş yaşına rağmen Petersburgun en güzel kadını ile evlenmek niyetindedir.„ Zalyocef ilâve etti ki o akşam büyük tiyatroda bale temsiline gidecek olursam Anastasya Filipovnayı bir benuar locasında görebilir mişim. Bizim ailede balete gitmek eyi bir şey değildi, böyle bir hareketle babadan kırbaçla dayak yemek tehlikesi vardı. Bununla beraber bir kaçamak bularak tiyatroya gittim ve Anastasya Filipovnayı gördüm: Bütün gece uyuyamadım. Ertesi gün babam bana beşer bin rublelik iki senet vermişti. "Bunları sat, demişti: sonra gidip Adreeflere gideceğim yerde doğru İngiliz mağazasına gittim. Orada, elmaslı bir çift küpe satın aldım, her bir taşı fındık kadar vardı; fiatları cebimdeki paradan dört yüz ruble fazla idi. İsmimi ve kim olduğumu söyledim, tüccar bu kadar bir itibarla mücevheri verdi. Ordan

gidip Zaloecefi buldum, kendisine: "Gel benimle Nastasya Filipovnaya gidelim„ dedim. Beraber yola çıktık. O saatte ayaklarımın altında, etrafımda, önümde ne vardı bilemem, söyleyemem. Salona girdik, kendi gelip bizi karşıladı. Kendimi bildirmeden Zalocef söz alarak "Parfen Rogojin tarafından, dünkü görüşmenin hatırası olmak üzere, bunların kabulünü rica ederiz„ , dedi. O, mücevher kutusunu açtı, baktı ve tebessüm etti. "Dostunuz Mösyö Rogojine sevimli hediyesinden dolayı teşekkür ediniz„ dedi, ve bize bir reverans yaparak çekildi. Ah, keşke o dakikada ölseydim.. Oradan çıktığım zaman babamın evine dönmektense kendimi suya atmayı tercih edecek bir vaziyette idim, fakat kendi kendime: "Adam sen de, ne olursa olsun„. dedim ve bir cehennem mahkûmu gibi eve döndüm.

Kalem efendisi tevahhuşla:

— Eyvah, dedi ve Prense izahat verdi: merhum değil on bin, yalnız on ruble için adamı öbür dünyaya gönderirdi.

Prens tecessüsle, yüzü şimdi daha solgun görünen Rogojini tetkik ediyordu. Rogojin hiddetle kalem efedisine :

— Öbür dünyaya adam mı gönderirdi ? Sen ne biliyorsun be, diye haykırdı ve sonra Prense dönerek devam etti: "vak'a çok geçmeden babamın kulağına gitti: zaten Zaloyecef her yerde nakl ediyordu. İhtiyar beni evin üst katına çıkarttı, odayı kapadı ve bana tam bir saat dayak attı.„ Bu bir başlangıçtır, dedi; akşama yine geleceğim ve sana yine bir ziyafet daha çekeceğim. Sonra ne yaptı, bilirmisiniz Nastasya Filipovnaya gitti, önünde yere kapanarak selam verdi ve ağlayarak küpelerin iadesini yalvarmağa başladı. Bunun üzerine kadın da kalktı, mücevher kutusunu getirerek önüne attı. "Al küpelerini, dedi ona: fakat bu hediyenin kıymeti, şimdi, nazarımızda bir kaç kat daha büyüdü, çünkü küpeleri bana vermek için Parfen Semeniçin göz aldırdığı fena muameleyi öğrenmiş bulunuyorum.„ Babam eve dönmeden ben annemin müsaadesile 20 ruble borç aldım ve Pskofa hareket ettim. Teyzelerime geldiğim zaman sıtmalar içinde titreyordum. İhtiyar kadınlar bana kilise takvimini okudular, canım sıkılarak meyhaneye gittim. Oradan çıkınca sokakta sızdım ve sabaha kadar ayazda kaldım. Ertesi sabah sayıklama haline gelmiştim. Güçlükle ve zamanla kendime gelebildim.

Kalem mümeyyizi ellerini uğuşturarak:

— Geçti bunlar, geçti, dedi; şimdi Nastasya Filipovna ile işu-nuş devri açılacak; şimdi o küpelerin ne ehemmiyeti olabilir? Ona nelerini daha vereceğiz biz...

Rogojin Lebedefin kolunu şiddetle sallayarak:

— Nastasya Filipovna hakkında tek bir söz daha söylersen seni kamçılayacağım; diye haykırdı.

— Beni kamçılarsan yakandan atmak istemediğini göstermiş olursun. Kamçıla beni; dayak bir tasarruf delilidir. Birini kamçıladınız mı onunla bir mukavele imzalamış gibi olursunuz... Fakat işte geldik.

Hekikaten tren gara giriyordu. Rogojin haber vermeksizin yola çıktığını söylediği halde onu bekleyenler çoktu. Onu görünce bağırmağa ve şapkalarını sallamağa başladılar.

Onlara bir gurur ve şirretle bakan Rogojin :

— Bir bak Zaloef te beraber gelmiş, diye mırıldandı. Sonra, birden bire, Muişkine dönerek: "Prens, dedi, seni niçin bu kadar sevdiğimi bilmeyorum: belki de sana öyle müstesna bir zamanda rast geldiğim için; fakat ben (Lebedifi göstererek) şuna da rast geldim ama bende hiç bir sempati uyandıramadı. Beni görmeğe gel Prens. Ayağındaki getrleri çıkaracağız, birinci numaradan bir âlâ kürk vereceğiz; sana en güzel bir frak yaptıracağız, beyaz veya istediğin gibi bir yeleğin de olacak. Ceplerini para ile dolduracağım, ve... beraber Nastasya Filipovnaya gideceğiz. Gelecek misin gelmiyecekmisin?

Kalem efendisi resmi bir tavırla:

— Sözlerine kulak asınız, Prens Leon Nikolaeviç dedi. Böyle güzel bir fırsatı kaçırmayınız, ha.

Prens Muişkin nezaketle, elini Rogojine uzattı ve sevimli bir tarzda cevap verdi:

— Sizi büyük bir memnuniyetle görmeye geleceğim, bana gösterdiğiniz dostluğa da minnettarım. İhtimal, vaikt bulursam, bu akşam size uğrarım. Siz de, açıkça söyleyorum, benim çok hoşuma gittiniz, hususile şu küpeler hikâyesini anlattığınız zaman... Vât ettiğiniz kürk ve elbiseler için de size teşekkür ederim, çünkü az sonra bunlara ihtiyacım olacak...

— Gel, gel; daha bu akşamdan istediğiniz parayı verebileceğim

Kalem efendisi bir aksi-sada gibi tekrar etti:

— Gidiniz, gidiniz bu akşamdan size para verebilecektir.

Sinir Hastalıkları Mutahassısı

Dr. CAHİT CEVAT

Hastalarını her gün saat 14 den 18 e kadar Lâlelide Şair Haşmet sokağı 27 numaradaki muayenehanesinde **kabul eder.**

Bir Romanın sonu

(9 uncu sahifeden devam)

Rogojinin evinde bütün pencereler kapalı, halbuki annesinin dairesinde hemen hepsi açıktı.

Yalnız kapalı değillerdi, hepsinin de storları indirilmişti. Orada bir dakikadan beri nöbet bekleyordu; birdenbire kendisine — acayip şey! — istorlardan biri kalkıyor ve Rohojinin yüzü görünüyor gibi geldi, bu görünen şey ancak bir şimşek kadar sürdü.

Prens, bir an daha bekledi, az kaldı tekrar gidip dostunun kapısını çalacaktı, fakat yürüttüğü mülâhazalar üzerine fikrini değiştirdi ve bir saat sonra tekrar gelmeye karar verdi:

— Kim bilir; belki de hayalet gördüm! diye düşünüyordu.

***

Tanıdığı bazı kadınlarla görüştükten sonra prens Rogojinin evine döndü. Bu sefer yalnız Parfen Seminoviçin kapısı değil annesininki de kapalı kaldı. Bunun üzerine aradığı kapıcıyı güçlükle bulabildi. Bu adam çok meşguldü ve prensin suallerine suratla cavap verdi. Her halde kat'î olarak Parfen Seminoviçin erkenden çıktığını Dovlovski'ye gittiğini ve akşama kadar dönmiyeceğini söyledi.

— Bekliyeceğim, ihtimal bu akşam döner.

— İhtimal sekiz gün sonra, kim bilir ?

— Her halde geceyi burada geçirdi ya?

— Geceyi burada geçirmesine geçirdi.

Bütün bunlarda vuzuh yoktu. İkinci ziyareti esnasında kapıcıya yeni talimat verilmiş olabilirdi. Adamın biraz evvel gevezeliği üstünde iken şimdi ağzından miskalle laf alınabiliyordu. Muişkin iki saat sonra dönmeğe ve icap ederse evin önünde nöbet beklemeğe karar verdi.

Bazı tanıdıklara tekrar uğradıktan ve bir otelde bir oda tuttuktan sonra prens otelden tamamile anormal bir halde çıktı; başı dönüyordu, fakat nereye gitmelidi? Tekrar Nuhutlar sokağına döndü.

Rogojin hâlâ eve gelmemişti; Prens boşuna zilin ipini çekti, kapı açılmadı. İhtiyar kadının kapısın çaldı, burada açtılar, fakat kendisine Parfen Semenoviçin evde olmadığını ve ihtimal üç günden evvel dönmiyeceğini söylemek için...

(Birkaç saat sonra)

Otelden elli adım ötede, kalabalık içinde, biri apansız omuzuna dokundu ve kulağına eğilerek, fısıltı ile:

— Leon Nikolayeviç, beni takip et, dostum, buna lüzum var, dedi.

Bu Rogojin'di.

Acayip şey, prens birden bire öyle bir sevinç duydu ki onda hemen lakırdı söylemek iktidarını bırakmıyordu... Rogojin yarım adım kadar önde gidiyordu; doğru önüne bakıyor, geçenlerin hiç birine göz bile gezdirmeyor ve mihanikî bir hareketle yaklaşanlardan çekilerek yol veriyordu. Prense dönerek:

— Bana bak, Leon Nikolayeviç, sen yola devam et, eve kadar; bilirsin ya? Ben öbür taraftan gideceğim. Fakat beni gözünle de takip et, eve beraber gitmeliyiz...

Bunun üzerine karşı kaldırıma geçti ve oradan prensin yürüyüp yürümediğine baktı. Prens durmuş, ən mütehayyir bir tavırla dostuna bakıyordu; bu hali gören Rogojin kolunu o istikamete sallıyarak yürümeğe devam etti. Adım başında dönüp bakıyor, prense takip etsin diye işaret ediyordu... Birdenbire Muişkin titremeğe başladı, daha ziyade sabredemiyerek Rogojini çağırdı, Parfen Semenoviç sokağı geçerek yanına geldi.

— Nastasya Filipovna senin evinde mi!

— Evet...

— Az evvel pençereden bakan senmi idin?

— Evet...

— Nasıl oluyorda..

Prens sözünü kesti, sualini nasıl bitireceğini bilemiyordu; kalbi öyle kuvvetli çarpıyordu ki lakırdı söylemek bile ona güç geliyordu. Rogojin de susuyor, ona bakıyordu. Sonra, dalgın bir tavırla:

— Bak, dedi, ben karşıya geçiyorum; sen beni takip et... Her birimizin ayrı gitmesi lâzım... İkimiz için de bu daha iyi olur... Sonra anlarsın.

Nihayet Nohutlar sokağına sapıp ev istikametine döndükleri zaman prens yeniden bacaklarının kesildiğini hissetti ve yürümekte küçlük çekmeğe başladı. Saat on raddelerinde idi... Rogojin perona çıktı ve arkadaşını kendisini takibe davet etti.

Kurnaz bir tebessümle, ve yavaş sesle Rogojin:

— Kapıcı eve geldiğimi bilmiyor, dedi; çıkarken Pavlovsk'a gideceğimi söylemiştim, annemin evine de öyle; kimse işitmeden yukarı çıkacağız.

Merdivenden çıkarken arkadaşına daha yavaş yürümesini işaretle anlattı. Dairesinin kapısını gürültüsüzce açtıktan sonra prensi oraya soktu, o da ihtiyatla arkasından girdi, kapıyı tekrar kapadı ve anahtarı cebine attı.

Yavaşça: — Gel, dedi.

Prense sokakta rasgeldiği andan itibaren böyle fısıltı ile konuşuyordu. Zahiri sükûnetine rağmen derinden pek müteheyyiç idi. Kabineden evvelki salona girdikleri zaman bir pencereye yaklaşarak esrarlı bir tavırla prensi yanına çekti.

— Bilirmisin, demin geldiğin zaman ben işte burada idim ve hemen senin geldiğini anladım. Fakat hizmetçi kadına daha evvel talimat vermiştim. Bu tenbih bilhassa senin içindi.. Fakat sen gittikten sonra düşündüm: "Şimdi gider, evin karşısına dikilir, pencereleri tarassut altına alır.„ Perdeyi aralık ederek baktım; karşıdan bakıyordun; beni gördün...

— Nerede ya... Nastasya Filipovna? (Prens bu sözleri boğazı tıkanarak söyliyebilmişti).

Rogojin bir saniye tereddüt ettikten sonra, ağır ağır:

— O... Buradadır, diye cevap verdi.

— Ama nerede?

Rogojin muhatabına dikkatli dikkatli baktı:

— Gel benimle beraber.

Sesi daima ağır ve hafifti, yüzü acayip surette düşünceli idi. Perde sahnesini söylerken halinden bir şey sakladığı anlaşılıyordu.

Kabineye girdiler. Bu odada bazı değişmeler olmuştu. İlk geldiği zaman, uçtan uca odayı ikiye ayıran yeşil ipekten büyük bir perde Rogojin'in yatağını saklıyodu. Şimdi bu ağır perde inmişti. Kabine çok karanlıktı. Mehtap olmasaydı birşey görmeğe imkân olmıyacaktı. İki adam birbirinin yüzünü görmekten ziyade keşfediyordu; Parfen Semenoviç'in yüzü eskisi gibi sararmıştı; prensin üstüne dikilen gözleri hareketsiz bir parıltı ile parlıyordu.

Muişkin: — Bir mum yaksan, dedi.

— Hayır, bir şey yakmak olmaz, dedi Rogojin ve arkadaşının kolunu tutarak, onu oturttu; sonra kendi de bir iskemle alarak karşısında oturdu; dizleri dokunacak kadar birbirine yakındılar.

— Biraz oturup dinlenelim!

Sükût bir dakika kadar devam etti, sonra Rogojin konuşmıya başladı, fakat doğrudan doğruya vakalara geleceğine boş tafsilâtla vakit geçiriyordu.

— O otele ineceğini pek iyi biliyordum, koridora girdiğim zaman kendi kendime: "İhtimal şimdi beni orada bekliyor?„ dedim. Uçitelçaya gittinmi?

Yüreği şiddetle atan prens, ancak bir "evet" diyebildi.

— Ben de öyle düşünmüştüm. Sonra kendi kendime: "Onu buraya getirmeliyim, bu geceyi burada beraber..."

Prens, birdenbire mırıldandı:

— Rogojin Nastasya Filipovna nerede? Ve bütün azaları titrieyerek ayağa kalktı. Öbürü işaretle cibinliği göstererek fısıldadı:

— Oradadır.

Muişkin alçak sesle sordu:

— Uyuyor mu?

Rogojin tekrar ona sabit bir nazarla baktı.

— Yanına gidelim mi?... Yalnız sen.. Haydi öyle ise.. gidelim!

Perdeyi kaldırdı, durdu ve prense döndö. İşaretle davet ederek:

— Gir! dedi.

Prens itaat etti.

— Burası çok karanlık.

— Görüyoruz ya!

— Ben... Yalnız bir yatak görüyorum..

Parfen Semenoviç alçak sesle:

— Yaklaş ! Dedi.

Prens iki adım daha attı ve durdu. İki dakika kadar baktı; fakat bir şey göremedi. İki adam tek bir söz söylemediler. Prens öyle müteheyyiçti ki bir ölüm sükûnetinin hüküm sürdüğü bu odada yüreğinin çarpıntısını duymak mümkündü. Nihayet, karanlığa alışan gözleri bütün yatağı görebildi. Döşek üzerinde, biri, tam bir hareketsizlik içinde uyuyordu; en küçük bir ses, en hafif nefes bile işitilmiyordu. Beyaz bir çarşaf uyuyanın başını örtüyor, kollar ve bacakların profili mühim surette teressüm ediyordu. Yatak odası karma karışıktı. Yatağın, koltukların, döşememenin üstüne, her tarafa elbiseler, çamaşırlar muhteşem ve beyaz ipekli rop, çiçekler kurdeleler... Atılmıştı. Uyuyan kadının yatmadan çıkardığı elmaslı mücevherler, baş ucunda, bir masanın üstünde parıldıyoryordu. Karanlıkta beyaz bir leke teşkil eden bir yığın dantelânın altından çıplak bir ayak ucu görünüyordu; bu ayak bir mermer heykele ait zannolunurdu, hareketsizliği korkunçtu. Prens durup baktıkça odanın sükûtu üstüne daha meş'um bir tesir yapıyordu. Yerden bir sinek uyandı vızıldayarak yatağın üstüne uçtu, gelip yastığa kondu. Prens ürpermeler içinde kaldı.

Rogojin, koluna dokunarak,

— Çıkalım buradan, dedi.

Yatak odasından çıktılar, iskemlelerine gelip karşı karşıya oturdular. Prens gittikçe daha fazla titriyor ve bakışile hep Parfeni sorguya çekiyor gibi idi, nihayet o da lâkırdıya başladı:

— Görüyorum ki, Leon Nikolaviç, sar'a nöbetine tutulacak gibi her tarafın titriyor; hatırlıyormusun, Moskovadaki o nöbetten evvel, böyle olmuştun? Şimdi sana karşı nasıl hareket etmek lâzım geldiğini tasavvur edemiyorum...

Muişkin son hadde varmış bir dikkatle dinliyordu; anlamağa çalışıyor ve gözleri muhatabının yüzünden ayrılmıyordu.

Sonunda yatağı işaret ederek sorabildi:

— Sen mi yaptın?

— Ben... im... diye fısıldadı Rogojin, ve gözlerini eğdi.

Sustular. Beş dakika kadar sükût içinde kaldılar.

Rogojin, birdenbire, prensin sualinden evvel zihnini işgal eden mevzua dönerek:

— Çünkü, dedi, çünkü, şimdi yine hastalığının bir nöbetine tutulursan, haykırmağa başlarsan, seslerin sokaktan ve avludan işitilebilir; o zaman kapıya gelecekler, içeriye girecekler... Çünkü, hepsi beni evde yok biliyorlar. Mum bile yakmadım, sokaktan veya avludan görmesinler diye. Çünkü bir yere gittiğim zaman, anahtarı da beraber alırım, üç gçn gelmiyebilirim, ben yokken kimse benim daireme giremez, bu benim kaidem. İşte.. Geceyi burada geçirdiğimizi anlamamaları için.

Prens sözünü keserek:

— Dur, dedi, - az evvel kapıcıya ve ihtiyar kadına Nastasya Flipovna burada mı yattı diye sormuştum. O halde, biliyorlar demek..

— Bilirim böyle sorduğunuz ihtiyar hizmetçiye ben dedim ki dün Nastasya Flipovna bana on dakika kadar uğramıştı, sonra tekrar Povlovoka hareket etti. Burada yattığını bilmiyorlar, kimse bilmiyor. Dün de biz böyle gizli gizli girmiştik, tıpkı bugün sen ve ben girdiğimiz gibi. Eve gelmeden kendi kendime onun onun böyle gizli üirmiye razı olmıyacağını zannetmiştim, - Ya, hiç itiraz etmedi: Yavaş söyliyor, ayaklarının ucuna basıyordu; elbisesinin hışıltısı duyulmasın diye eteklerini kaldırıp elile tutuyordu; merdivende kendi bana gürültü etmemek için işaret ediyordu, - hep senden korkuyordu; trende hakikaten delı gibiydi, o kaear korkuyordu ve kendi burada geceyi geçirmemizi istemişti; evvelâ onu Uçiklçaya götüreyim diye düşünmüştüm, kendi itiraz etti: "O gelir, beni orada bulur; yarın erken erken doğru oraya gider, beni arar; sen beni kendi evinde sakla, oradan yarın sabɐh Moskovaya gideriz"; sonra Orelden bahsetti; yattığı zaman hep Orele gideriz, diye tekrar ediyordu..

— Dur: Şimdi ne yagacaksın; Parfen?

— Beni korkutuyorsun, çünkü hep titriyorsun... Geceyi burada, beraber geçiririz. Şundan başka yatak yok amma iki kanəpenin yastıklarını alır, karyolanın yastıklarını alır karyolanın yanına kor üstüne her ikimiz yatarız diye düşündüm. Çünkü, taharriyat yapmağa geldikleri zaman bulup derhal götürecekler beraber götürecekler beni de sorğuya çekecler, benim diyeceğim, derhal beni de götüreckler. Bunun için o, şurada, senin ve benim yanımızda rahat rahat uyusnn...

Prens hararetle tensip etti:

— Evet, evet!

— Yani itiraf etmemeli, onu göndermelerine mahal vermemeli.

— Hayır, hayır, dünyada buna imkân bırakmamalı! Hayır, hayır!

— Benim fikrim bu, dostum, onu kimseye bırakmamak. - onu bekleriz, hiç gürültüsüzce. Bütün günü onun yanında geçirdim, yalnız sabahleyin bir saat çıktım. Bir de, akşam üstü, seni aramağa gittim. Bak daha korktuğum bir şey var: koku; hususile ki hava sıcak, nefes alınmayor. Bir şey duyuyormusun!

— Yalnız; bir şey duyuyorum gibi; iyi bilmeyorum. Yarın sabah, muhakkak, koku çıkacak.

— Onu bir muşambaya sardım, - iyi bir Amerika muşambasına, - üstüne bir çarşaf attım, yanına da tıpaları açılmış dört şişe Gonof suyu koydum; hepsi orada duruyor.

— Orada... Moskovada olduğu gibi mi?

— Koku çıkmasın diye dostum. Nasıl da dinleniyor... Yarın sabah, gün olunca, yüzünü görürsün. Nen var ya? Ayağa bile kalkamıyorsun?

Prensin bacakları üstüne kalkamayacak derecede titrediğini gören Rogojin bu suali korkak bir şaşma ile sordu. Muişkin fısıldadı:

— Bacaklarım kesiliyor; sebebi korku, biliyorum... geçer...

— Bekle, gideyim bir yatak hazırlayım, yatarsın... Ben de yatarım... Öylece dinleniriz... çünkü, dostum, daha bilmeyorum... Şimdi, dostum, henüz temamile kararımı vermiş değilim, yalnız evvelden haberin olsun diye söylüyorum...

Rogoijn bu karanlık sözleri gevelerken bir yatak uydurmağa da çalışıyordu. Belli idi ki, ihtimal sabahtan beri bunu düşünüyordu. Geçen geceyi bir kanapenin üstünde geçirmiştir, fakat orada iki kişi yatamazdı, ve şimdi mutlaka dostu ile yan yana yatmalı idi. Bunun için iki kanapenin üstündeki kocaman yastıkları cibinliğin yanına yaydı. Bu işi bitirdikten sonra, prens yaklaştı, mağrur bir muhabbetle koltuğuna girdi, kaldırıp yatağının yanına götürdü. Prens yürüyebilecek halde idi, demek ki "korkusu„ geçmişti; bununla beraber yine eskisi gibi titremiyordu.

Parfen Semenoviç prensi soldaki yastığa, ikisinin en iyisine yatırıverdi, sonra, kendi de soynnmaksızın sağdakinin üstüne uzandı ve iki elini başının altına koydu.

Birden söze başladı:

— Şu var ki, dostum, şimdi hava sıcak... ve koku... ama pencereleri açamayorum; annemin dairesinde çiçek saksıları var, çok var, leziz bir rayıha saçıyorlar; onları buraya nakl etmeyi düşünmüştüm, fakat hizmetçi yarın şüphelenecekti, çünkü çok mütecessistir.

Prens tasdik etti:

— Evet çok mütecessistir.

— Buketler almalı, onu baştan başa çiçeklerle örtmeli. Fakat ona karşı böyle bir hareket... acınacak şey olur... değil mi dostum?.

Prensin zihninde teşvevvüş hakimdi; sanki soracağı suali arayor ve bulur bulmaz unutuyordu.

— Dinle... diye sordu, - söyle bana: onu ne ile?.. bir bıçakla mı? o aynı bıçakla mı?.

— O aynı bıçakla...

— Dur, daha! Parfen, senden daha soracaklarım var... çok soracaklarım var... fakat iyisi bana her şeyi, nokta nokta anlat ki bileyim. onu nikâhtan evvel, taç giymeden evvel, kilisenin avlusunda, bir bıçak darbesile öldürmek mi isteyordun? söyle isteyor mu idin istemiyor mu idin!

Rogojin sertçe cevap verdi:

—İsteyor mu idim, istemiyor mu idim, bilmeyorum...

Sualden biraz şaşmış, hatta onu anlamayor, zann olunuyordu.

— Bıçağı hiç beraber Pavloska götürmedin mi?

— Hiç götürmedim. O bıçağa gelince, bak sana bu hususta ne diyebilirim, Leon Nikolavyeiç: - onu bu sabah bir çekmeceden çıkardım, çünkü bütün iş bu sabah, üç ile dört arasında oldu.

Bıçak hep orada, bir kitabın sahifaları arasında duruyordu... ve... ve... beni hayrete düşüren bir şey

(Devamı 69 uncu sahifede)

ABONE ŞARTLARI

Türkiye için:

Seneliği 6 lira
Altı aylığı 3 lira
Üç aylığı 1.50 lira

Ec. memleketler için:

Seneliği 4 dolar
Altı aylığı 2 dolar

M U H İ T

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Baş Muharrir: AHMET CEVAT

Adres: Dilsizzade Hanı, No. 1-2

Telefon: 24118 - posta kutusu: 706

Muhit Neşriyat Limited Şirketi tarafından neşr olunur.

Her nushada : metin harici tablolar bulunur.

Fihrist

Edebiyat, San'at, Lisan:

Beynelmilel Rusça kelimeler *Ahmet Cevat* 1
Dostoyevski ve yarattığı kahraman „ „ 17
Tolstoya göre ilim ve san'at 40
Fuzuli *Orhan Seyfi* 58
Mavi Yıldırım *Muhittin Doğan* 60

Hikâye, Seyahat ve Tiyatro:

Trende üç şahs *Dostoyevski* 3
Bir romanın sonu „ 7
Sovyetler B.ne seyahat (1) *Kontes Karolyi* 10

Tefrika:

Hüsün ve aşk *Şeyh Galip* 65

Şiirler ve nesirler:

Çakı güvercinleri *Niyazi Sabri* 42
Çam *Şefik Şakir* 59
Dağılan gül *M. Burhan* 59

Spor:

Gençlik, sporlar, seyahatler (1) *Ella Maillart* 33
Galatasaray *M. Sami* 62

Sinema:

Sovkino (1) 52

Kadın sahifelari:

S. S. C. B. de anne ve çocuk (1) *Denise Emile* 38
Elbise kalıplarımız 97

Müteferrik:

Toprak inkilâbının tatbikatı *Mişel Karolyi* 20
Sovyetler Rusyasının ehemmiyeti (1) *Shervood Eddy* 24
Kızıl Ordu (1) 26
Sovyetlerin buğday zaferi *Anna Louise* 28
Pamuk imperatarluğu (2) *Valentin Çikof* 30
Bolşevik inkılabı arifesinde *John Reed* 43
İnkılabın safhaları *Lenin* 46
Rusyada maarif (1) *Mişel Karolyi* 49
Metrûk çocklar (1) 54
Piyonirler (1) 56

(1) Vu (2) Asia

İmtiyaz sahibi ve Neşriyat Müdürü: AHMET CEVAT

Türkiye Matbassı